Conan Doyle

SHERLOCK

Holmes

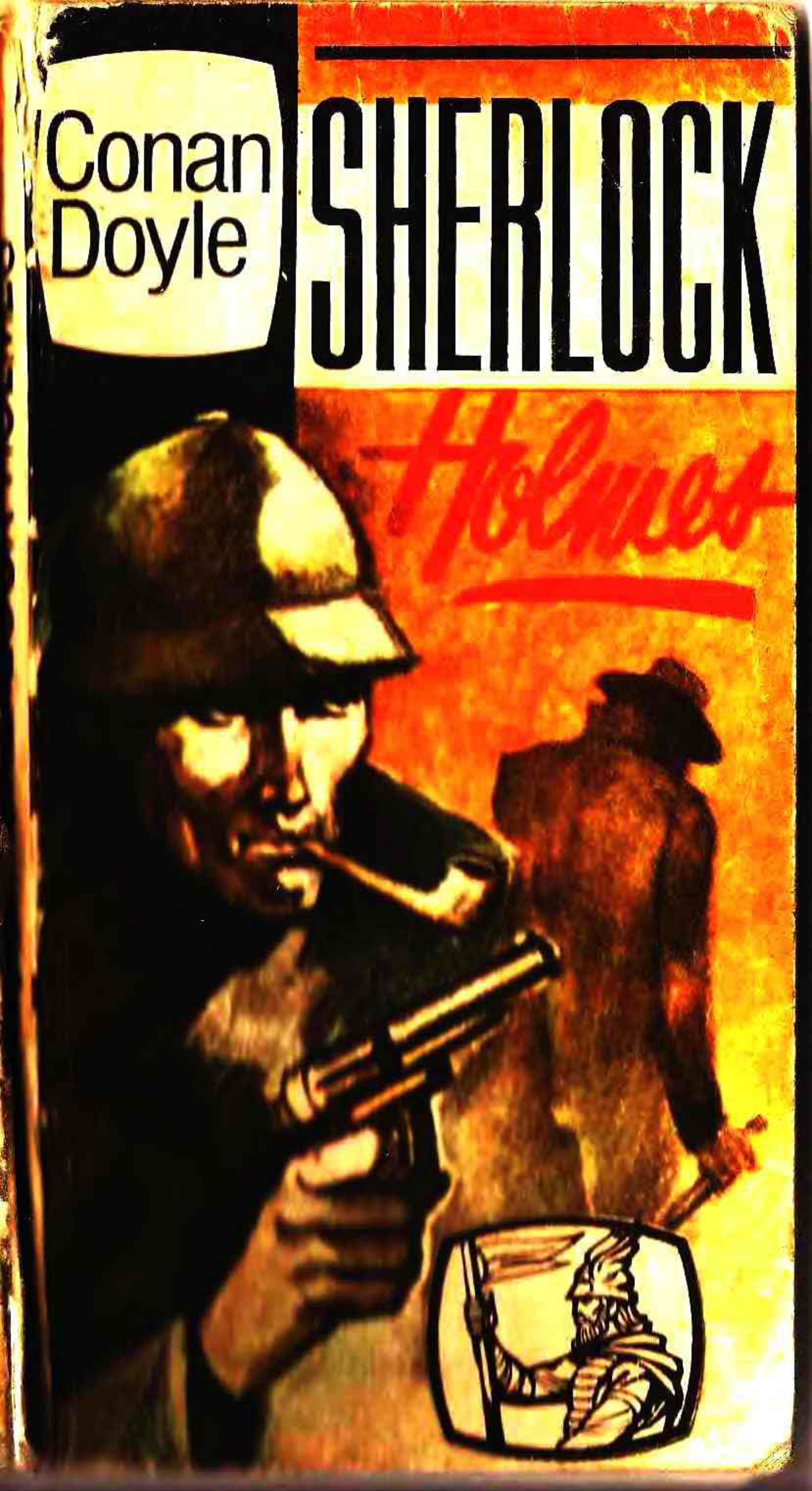

ARTHUR CONAN DOYLE

SHERLOCK HOLMES

Cinci sîmburi de portocaiă
Omul cu buza răsucită
Banda pestriţă
Diamantul
Piciorul diavolului
Aventura de la Visteria Lodge
Detectivul muribund

Cu o prefaţă de:
Aurel PETRESCU

Editura literară Wotan

Bucureşti, 1991

UN CREATOR DE GEN LITERAR

În beletristică problema gustului rămîne şi azi a publicului cititor în deplin acord cu gustul autorului, subînţelegîndu-se prin aceasta existenţa capodoperei, singura în stare a transmite fluidul emoţional. Sînt însă genuri şi specii literare considerate „minore", care cultivitate de un autentic creator, încetează de a mai fi astfel considerate. Poate că în această categorie figurează romanul sau nuvela poliţistă, al cărui şef de şcoală, orice s-ar spune, e scriitorul britanic Arthur Conan Doyle.

Ar fi greşit să se creadă că scrierea autorului devenit celebru s-a bucurat numai de un public specializat, orientat sau pasionat în probleme de criminalistică, doritor de senzaţional, sau un public păstrat numai la vîrsta adolescenţei. Prin caracterul cerebral, literatura ultraluciditătii capătă sufragii din ce în ce mai multe, sprijinită pe o anumită ingeniozitate, şi de ce n-am spune-o, prin puterea unei conectări care deconectează, nuvela poliţistă a lui Arthur Conan Doyle a cucerit publicul în Anglia şi a rămas în istoria literaturii acestei ţări.

Desigur, personalitatea scriitoricească a lui Conan Doyle s-a completat cu romanul istoric. Dar din cele aproximativ 60 de titluri numai 4 nu sînt polităste şi a rămas astfel autorul celebrului său personaj Sherlock Holmes. S-a întîmplat astfel nu pentru prima dată în istoria literaturilor ca personajul ce i-a adus gloria să-l treacă în umbră pe autor printr-o

identificare în conștiința publică. Acest proces de cădere în anonimat s-a datorat și valului de traduceri foiletonistice, nelipsind și traducerea în limba română a unor condeie de o anumită rezonanță, cum printre altele, I. C. Ghica, D. Nanu, Ștefan Popescu, Otilia Cazimir.

Și dacă Arthur Conan Doyle, născut în 1859, reușea la 27 ani, în 1886 să debuteze în cariera lui scriitoricească cu A Study in Scarlet, putem crede că traducerile în română de la începutul secolului nostru sînt destul de timpurii, conotînd amănuntul biografic că scriitorul a murit în 1930.

Sîntem datori a semnala astfel cîteva detalii cu privire la personalitatea scriitorului, amenințată cum spuneam să cadă în anonimat prin puterea de vitalitate a personajului Sherlock Holmes. Un îndemn în acest sens ne vine și din partea autorului unei teze de doctorat la Sorbona, Pierre Nordon, care a publicat studiul Sir Arthur Conan Doyle : L'homme et l'œuvre (Paris, Didier, 1964). De acolo aflăm că Edinburgul, orașul natal al scriitorului, are din 22 aprilie 1949 o placă cu caracter memorial așezată de Edinburg Evening News. Orașul în care și-a petrecut copilăria și adolescența avea și are facultate de medicină. Acolo, scriitorul și-a luat diploma de medic chirurg, și astfel nu întîmplător va apărea în nuvelele sale polițiste medicul Watson, care poate fi un port-parol al scriitorului alături de eroul însuși, detectivul Sherlock Holmes.

Literar vorbind, momentul de debut scriitoricesc, scoate în evidență meritul publicației The Strand Magazine întrucît aceasta a tipărit prima din Aventurile lui Sherlock Holmes în 1891, căreia i se adaugă peste un an The Refugees, The Great Shadow (epopeea napoleoniană) și The Tragedie of the Korosco.

Dar seria impresionantă a nuvelelor foiletonistice cu Sherlock Holmes a incitat curiozi-

tatea posterității cu privire la prototipul real al eroului. Așa cum relatează Pierre Nordon, tipul detectivului apare din A Study in Scarlet, fiind pus în legătură cu Sydney Paget, fratele lui Smith, ilustratorul de la Illustrated London News, pe care îl cunoștea scriitorul. Se crede apoi că ducele de Guise ar fi fost totuși adevăratul model. Dar poate mai important decît aceasta în istoria personajului Sherlock Holmes este împrejurarea potrivit căreia actorul american William Gillette obține de la Arthur Conan Doyle acordul de a pune în scenă o adaptare după Sherlock Holmes. Și, în ciuda acuzărilor de dandysm, se naște, cum spune Pierre Nordon, „un mit holmesian", asemănător lui Don Juan sau Robinson.

La acest mit nu au ajuns însă eroii romanelor lui Edgar Wallace, de unde supremația pe care o are Arthur Conan Doyle în conștiința publică. Departe însă a crede că autorul lui Sherlock Holmes ar fi numai un medic chirurg și poate numai un cunoscător al științei criminalistice, care și-a găsit drept „hobby" în pasiunea de a scrie romane polițiste, deși nu este exclus nici aceasta printre multe altele. Biografii lui Arthur Conan Doyle înregistrează incredibilul moment care marchează culmea spirituală, și numai în lumina acestora putem capta o semnificație care să traducă sensul ascuns în opera cu caracter polițist. În această privință trebuie avut în vedere atitudinea de patriot în războiul Boierilor și poziția politico-religioasă din 1912 privitoare la evenimentele din Irlanda, după cum trebuie avută în vedere lucrarea Istoria spiritismului din 1924, rezultată în urma meditațiilor scriitorului, a morții soției sale Louise (1906), și apoi moartea de mai tîrziu a fiului său. Astfel, se poate ajunge pe drept la concluzia lui Pierre Nordon potrivit căreia suportul ascuns al romanului polițist stă în acea permanentă propulsiune a omului Arthur Conan Doyle către descifrarea

misterului, ca problematică, dacă nu chiar ca sens al vieții.

„Gestul polițist este mișcarea de descoperire a misterului cotidian."

E un adevăr romantic, din rîndul acelora rămase perene, ilustrate mai întîi în arie germanică prin Novalis și Goethe, trecut apoi în spațiul înrudit anglo-saxon.

*

Dar despre romanul polițist, în mod generic, s-au formulat și aprecieri nu tocmai măgulitoare, ținînd seama de cele două categorii ale acestui roman. Una din ele, cea acuzată de prolificitate industrială și interes comercial, și alta, cea agreabilă, a romanului polițist creator. Și întrebarea legitimă în această privință nu întîrzie a se formula; căci, nu toate speciile artistice stau finalmente în această clasificare ? Se exclude din prima categorie romanul polițist al lui Arthur Conan Doyle, agreat, după cum se știe, de spirite alese, fie și numai dacă ne gîndim la personalități ca Bismarck, Jean Cocteau, Briand sau Paul Morand, cititori pasionați ai romanului polițist, se înțelege, creator.

Imposibilitatea dezavuării romanului polițist vine și din acel adevăr care rezidă în tehnica acestui roman, demnă de luat în seamă cu atît mai mult cu cît ea a pătruns și în romanul clasic al unor scriitori celebri, printre care Balzac, Dostoievski, în Crimă și pedeapsă, *Edgar Alan Poë, Viliers de L'Isle Adam.*

Așadar, problema e în ultimă analiză a coeficientului creator. Și acesta nu este în afara unei tehnici care poate funcționa integral și valoric numai în condiția creației. De fapt această tehnică, menționată în 1964 de Pierre Nordon în ceea ce el numea tehnica „celor două serii" fusese dezbătută pe larg de scriitorul român Camil Petrescu în Revista Fundațiilor *(8 august 1934). Studiul* Modali-

tatea şi tehnica romanului poliţist *ne dezvăluie secretul a ceea ce se numeşte „tehnica celor două serii întretăiate". O serie ar fi, să zicem de la A la C. C fiind punctul final pentru oricare din serii. O altă serie, B merge de asemenea spre punctul C. Numai că această serie nu e paralelă primei dintre ele, ci se întretaie cu ea, fără însă a o face observabilă cititorului, care este cu grijă plasat pe o pistă falsă, adevărată fiind numai seria A, mărind astfel echivocul, suspansul, melodramaticul, tensiunea necunoscutului.*

Dar această tehnică poate fi folosită deopotrivă de industriaşii scrisului, care pot lua întîmplări din gazetă, prezentîndu-le de la sfîrşit către început şi intersectate de una sau mai multe serii, precizează Camil Petrescu.

Cum însă se pot deosebi adevăraţii creatori de industriaşii scrisului? Camil Petrescu nu mai demonstrează. Dar cine citeşte cu atenţie nuvelele judiciaro-poliţiste ale lui Arthur Conan Doyle poate să observe mai întîi că momentul cel mai dificil, care cere o mare abilitate artistică, este momentul de încrucişare a seriilor, în care cititorul pe nesimţite trebuie trecut din platforma unei serii în alta.

Acest vicleşug fiind moralmente nu al autorului, ci al naturii, ţinînd de însuşi procesul de dibuire detectivistă.

Dar chiar dacă acest detaliu foarte important nu este ignorat, el trebuie susţinut de alte multe calităţi scriitoriceşti pentru a putea ajunge la adevărata lui finalitate. Iar la o analiză atentă a foiletoanelor lui Arthur Conan Doyle, vom observa că prozatorul e de fapt un dramaturg prin puterea de sinteză, de înşurubare organică în acţiune a personajelor şi aceasta cu consecinţa firească a realizării echilibrului de situaţii şi episoade, determinat şi de o limitare a psihologicului ca explorare.

Din această perspectivă Arthur Conan Doyle este un mare realizator de atmosferă,

aceasta în sensul de a da locului și momentului acel hallo *cu rezonanță interioară, perfect acordat în tonalitatea și tensiunea faptelor. Reziduul acela sufletesc ce ne acompaniază de-a lungul acțiunii și după încetarea ei.*

Meritul lui Arthur Conan Doyle stă și în arta de a îmbina scurta și conținuta povestire a unor părți din întîmplări, uneori în limita dialogului, să zicem cu medicul Watson, pe care Sherlock Holmes îl are. Este vorba finalmente de o artă a replicilor pentru care și-a impus o frază măsurată, interzicînd interstițiile, evitînd „prolixitatea difuză", ca și laconismul ermetizat. Prin acestea, dar și prin scalparea carnației metaforice, Arthur Conan Doyle răspundea genului literar în care se realiza, răspunzînd și unei chemări ce ține de factura clasică și tipică a temperamentului britanic.

În unele privințe, versiunea lui Camil Petrescu împotrivitoare romanului polițist este justificată, dar scriitorul român însuși recurge la tehnica acestui roman în Patul lui Procust, *eliminînd acolo numai detectivul profesionist pentru a-l păstra pe cel neprofesionist, care traduce subtextuala înclinație general umană de descoperire a „misterului" și care nu putea fi înlăturată decît cu riscul diminuării valorii artistice a romanului. Înverșunarea, pornită din gelozia față de succesul de librărie și de chioșc a romancierului judiciaro-polițist trebuie creditată numai cînd este vorba de subspecia acestui roman, încît așa-zisa „pretenție de filosofie" din rîndurile lui Paul Morand rămîne totuși în picioare :*

„Nu știu dacă i s-a adus îndeajuns omagiul pentru turul de forță pe care l-a realizat romanul polițist. A înfricoșa pe omul contemporan nu e atît de ușor ; în ordinea naturală acesta a văzut foarte mult, iar în ordinea supranaturală nu mai crede etc... Fiecare lector se simte nu numai o victimă posibilă, ci și un virtual

criminal, căci romanul rus ne-a arătat abisurile sufletului nostru şi psihanaliza ne-a relevat latenţa subconştientă a nevoii noastre de a ucide. Toată lumea, azi, poate să fie bănuită. Gustul morţii planează peste noi, războiul, crimele pasionale, accidentele de tren, de avion, de automobil au pus pericolul înainte de toate şi sîntem de-acum înainte familiarizaţi cu această idee a morţii violente, la care părinţii noştri nu gîndeau şi puteau să nu gîndească. Cea mai frumoasă glumă a epocii noastre e sîngele. Şi pentru a respira mirosul său fad cumpărăm de la librar romanul detectiv în ediţie ieftină.

Azi nu mai e Bossuet care să ameninţe pe cei mari, e Conan Doyle sau Edgar Wallace". (Paul Morand : Reflecţii asupra romanului detectiv, *în :* Revista din Paris, *1 aprilie 1934).*

Fără îndoială că romanul poliţist în înţelesul lui major nu e imoral. Ca adversar al acestei specii literare, Camil Petrescu însuşi o recunoaşte, reproşîndu-i în schimb rămînerea în iluzia jocului inteligenţei, ceea ce nu ni se pare un defect, atîta vreme cît în celelalte categorii de romane asistăm la o rămînere în iluzia jocului afectivităţii.

Trebuie amintit totuşi că ultraluciditatea romanului poliţist se întîlneşte în zonele ei cele mai adînci cu cel mai autentic lirism şi afectivitate. Există astfel în scrierea lui Arthur Conan Doyle un fior al descoperirii, ca şi al anticipării, ca aventură a acestora, un drum necunoscut, care absolvă romanul de o posibilă penitenţă în raţionalism, atîta vreme cît el stă deschis cu toate ferestrele spre infinit şi imprevizibil. Se află în aceasta sufletul modern al scriitorului pe care i-l certifică şi momentele numai aparent bizare ale biografiei lui. El nu rămîne în afara vremii şi filosofiei începutului de veac al XX-lea. Cerebralitatea lui are adîncuri lirice, şi frumuseţea filosofiei implicate stă

în cutezanța de a avea acea nestrămutată convingere de a-și apropia necunoscutul. Cel care scria despre istoria spiritismului unea, în exigența de a găsi certitudini, trecutul de viitor, și nu afla un mijloc mai fericit de realizare decît în literatură.

Iubitor al unui mod de comunitate socială, cu înțelesuri stricte în istoria Irlandei, era, și deloc paradoxal, un adept al lui Carlyle, cu o istorie ce se află la deriva personalităților. Artistul și omul de știință sînt chemați sub discretul învelîș al romanului judiciaro-polițist și de anticipare în numele personalității. S-a spus pe drept astfel că Sherlock Holmes e un simbol al progresului științific. Intențiile cu direcție științifică ale lui Arthur Conan Doyle fiind confirmate de laboratoarele și studiile criminalistice, printre altele, ale lui Lyonnais Edmond Lofard.

Este astfel justificată setea tineretului pentru scrierea lui Arthur Conan Doyle, căci clipa de meditație în care te proiectează după terminarea nuvelei citite te duce spre acea geometrie privită ca mijloc și nu ca scop. Cerebralitatea scriitorului fiind numai una instrumentală, sonda cu care forează în nemărginire.

E un act de putere a crede în certitudini, dar mai ales în acea mare certitudine că tot ceea ce cunoaștem în nemărginirea lumii confirmă însăși această nemărginire dată de spirit. Și niciunde misterul lumii nu stă mai bine ascuns decît în faptul cotidian. Stingerea și aprinderea stelelor pe firmament în raportarea lor la univers nu sînt decît în sens sublim fapte cotidiene. Misterul și înțelesul lui sublimat va rămîne în subtextul filosofic al acestui scriitor britanic cheia care deschide poarta înțelesului literaturii de mîine. A te coborî în cotidian și uneori în josnicia lui pentru a descoperi un înțeles adînc, înseamnă a te racorda la un

ritm cosmic ce ne stă la îndemînă. Tineretul, care are intuiția de jos a unui astfel de roman, își va găsi mai tîrziu legitimă filosofia care îi stă acum ascunsă.

AUREL PETRESCU

NOTĂ :

Publicăm în prezenta culegere șapte din foiletoanele lui Arthur Conan Doyle, cu unele mici modificări de ordin stilistic și ortografic, după ediția cu titlul *Aventurile lui Sherlock Holmes*, Editura tineretului, 1958.

Sperăm, dacă împrejurările vor fi favorabile, să readucem în atenția publicului și o altă serie din ciclul celor 56 de foiletoane cît totalizează pasionanta creație a marelui scriitor britanic.

CINCI SÎMBURI DE PORTOCALĂ

Cînd îmi arunc privirea peste notele şi însemnările mele în legătură cu aventurile lui Sherlock Holmes din anii '82—'90, descopăr atîtea cazuri ciudate şi interesante, încît nu mai ştiu nici eu ce să aleg şi ce să las deoparte. De altfel, unele întîmplări şi-au şi cîştigat faima cu ajutorul ziarelor. Altele, însă, nu au oferit un material corespunzător însuşirilor deosebite pe care prietenul meu le avea într-o măsură atît de mare şi care intră în sarcina acestor amintiri să le ilustreze. Există însă şi împrejurări în care toată capacitatea sa analitică nu a fost de nici un folos, aşa că de-ar fi să le povestim, nu ne-am mai putea alege decît cu nişte începuturi fără de sfîrşit. Alte cazuri au fost lămurite doar în parte, dezlegarea bazîndu-se mai degrabă pe ipoteze şi presupuneri, decît pe dovezi logice din toate punctele de vedere — lucru pe care Holmes îl aprecia atît de mult. Există totuşi, printre aceste ultime întîmplări, una atît de deosebită ca amănunte şi atît de surprinzătoare ca rezultate, încît mă simt îndemnat să vă istorisesc cîte ceva în legătură cu ea, deşi cuprinde unele puncte care n-au fost şi probabil nu vor fi niciodată lămurite pe deplin.

Anul '87 ne-a adus un lung şir de cazuri mai mult sau mai puţin interesante, pe care mă mulţumesc doar să le citez. Printre titlurile acestui an, am găsit o dare de seamă privitoare la „Cabinetul Paradol" şi la „Asociaţia cerşetorilor amatori", care întreţineau un club luxos

în subsolurile unei magazii de mobile, la faptele legate de dispariția corabiei „Sophy Anderson", la ciudatele întîmplări ale familiei Grice Patersons din insula Uffa, și în sfîrșit, la cazul de otrăvire Camberwell. Dacă vă amintiți, în acest din urmă caz, Sherlock Holmes, învîrtind ceasul mortului, a putut dovedi că mai fusese învîrtit o dată cu două ore înainte, stabilind astfel că victima se culcase în acest răstimp. A fost o deducție de cea mai mare importanță pentru lămurirea afacerii. Dar toate acestea le voi povesti, poate, mai tîrziu. Niciuna din întîmplările pomenite nu prezintă însă aspecte atît de ciudate ca neobișnuitul șir de întîmplări pe care le voi istorisi în cele ce urmează.

Era spre sfîrșitul lui septembrie și furtunile echinopțiului bînturiau cu o furie neobișnuită. Vîntul gemuse toată ziua, iar ploaia izbea întruna în geam, încît aici chiar, în inima uriașei Londre, construită de mîna omului, ne-am văzut siliți să ne abatem o clipă gîndul de la preocupările noastre zilnice și să acceptăm prezența acestor uriașe forțe ale naturii care, asemenea unor animale sălbatice închise în cușcă, urlă la oameni printre gratiile civilizației. Odată cu asfințitul, furtuna s-a întețit și ea, iar vîntul a început să șuiere și să geamă prin coșuri ca un glas de copil. Sherlock Holmes ședea cu un aer morocănos la un capăt al căminului, verificîndu-și arhiva, pe cînd eu mă adîncisem la celălalt capăt, într-una din acele minunate povestiri de pe mare ale lui Clark Russel, pînă ce urletul furtunii de afară păru că se confundă cu cel din carte, iar ropotul ploii se pierde în freamătul prelung al oceanului.

Soția mea fusese invitată la mătușa ei, așa că eram din nou locatar în Baker-street.

— Ei ! am exclamat, uitîndu-mă la prietenul meu, parcă a sunat cineva. Cine să fie la ora asta ? Vreun prieten de-al tău...

— N-am nici un prieten, în afară de tine — mi-a răspuns el. Nu încurajez vizitele.

— Atunci vreun client.

— Dacă-i așa, trebuie să fie un caz grav, altfel nu văd ce l-ar putea sili să iasă pe o asemenea vreme și la o oră ca asta. Dar cred mai degrabă că e vreo cunoștință de-a proprietăresei...

Presupunerile lui se dovediră greșite ; am auzit un pas pe coridor și o bătaie la ușă. Holmes a întins brațul lui lung și a întors lampa, care îi lumina fața, spre scaunul cel liber, pe care avea să șadă noul venit.

— Intră ! făcu el.

Omul care intră era tînăr. Părea de vreo 22 de ani, arăta îngrijit și bine îmbrăcat, ținuta lui respira eleganță și gingășie. Se vedea, după umbrela pe care o avea în mînă și care șiroia de apă, ca și după mantaua lui de ploaie lungă pînă la glezne, care strălucea de umezeală, pe ce vreme fioroasă fusese nevoit să vină. Aruncă o privire neliniștită în jur și în lumina lămpii i-am zărit fața palidă și privirile posomorîte, ca ale unui om apăsat de o spaimă nespusă.

— Trebuie să vă cer iertare — făcu el, fixîndu-și pincenez-ul de aur. Sper că nu vă deranjez. Mi-e teamă că din pricina ploii și a furtunii de afară, am să las urme în camera dvs. atît de îngrijită.

— Dați-mi haina și umbrela dvs. — făcu Holmes. Am să le atîrn în cui și au să se usuce îndată. Veniți din sud-est, după cîte văd.

— Da, din Horsham.

— Aveți noroi și praf de marnă pe bombeu.

— Am venit să vă cer sfatul.

— Asta e un lucru foarte simplu.

— Și ajutorul.

— Asta nu e totdeauna prea lesne.

— Am auzit de dvs., domnule Holmes. Mi-a spus maiorul Frendergast cum l-aţi salvat în scandalul de la Tankerville Club.

— A, da, da ! Fusese acuzat pe nedrept că a trişat la cărţi.

— Mi-a spus că nu există problemă să n-o puteţi rezolva.

— Exagerează.

— Că n-aţi fost înfrînt niciodată.

— Ba da. De patru ori — trei bărbaţi şi o femeie.

— Dar ce importanţă are în comparaţie cu nenumăratele dvs. izbînzi ?

— E drept că în general am izbutit.

— Prin urmare, s-ar putea şi în cazul meu.

— Vă rog să vă trageţi scaunul lîngă foc şi să-mi faceţi plăcerea să ne daţi cîteva amănunte în legătură cu cazul dvs.

— Nu e un caz obişnuit.

— Niciunul din cele de care trebuie să mă ocup eu nu e obişnuit. Eu sînt un fel de ultimă instanţă.

— Şi cu toate acestea, mă întreb, domnule, dacă aţi mai avut de-a face vreodată cu un lanţ de întîmplări mai misterios şi mai inexplicabil decît cel care s-a petrecut în familia mea.

— Mă faceţi curios — i-a răspuns Holmes. Vă rog să-mi povestiţi de la început toate faptele esenţiale şi după aceea vă voi cere eu amănuntele care mi se vor părea mai însemnate.

Tînărul îşi trase scaunul şi îşi întinse lîngă flăcări picioarele ude de ploaie.

— Mă numesc John Openshaw, începu el. Cred că ocupaţiile mele nu au nimic a face cu întîmplările acestea îngrozitoare. E o poveste veche de familie, aşa că, dacă vreţi să înţelegeţi despre ce e vorba, trebuie să iau totul de la bun început.

Bunicul meu a avut doi fii — pe unchiul Elias și pe tatăl meu Joseph. Tata avea o fabricuță în Coventry, pe care a dezvoltat-o odată cu inventarea bicicletei. Avea patentul anvelopelor incasabile. Openshaw și afacerea i-au mers atît de bine, încît, la un moment dat a găsit un cumpărător pentru ea, retrăgîndu-se cu o avere frumușică.

Unchiul meu Elias a emigrat de tînăr în America și s-a făcut plantator în Florida, unde, după cîte am aflat, îi mergea foarte bine. Cît a ținut războiul [1], a luptat în armata lui Jackson și apoi sub Hoor, ajungînd pînă la gradul de colonel. Cînd Lee a depus armele, unchiul s-a întors pe plantație, unde a rămas vreo 3 sau 4 ani. Prin 1869 sau 1870 a venit în Europa și a cumpărat o mică proprietate în Sussex, lîngă Horsam. Făcuse mare avere în Statele Unite și motivul pentru care se întorsese, era ura pe care le-o purta negrilor și nemulțumirea față de politica republicii, care le acordase acestora dreptul la vot. Era un om ciudat, repede, și crud la mînie ; cînd se înfuria era de-a dreptul murdar la gură ; îi plăcea să trăiască retras. Mă îndoiesc că a pus vreodată piciorul în oraș cît timp a stat la Horsham. Avea o grădină și vreo două-trei terenuri de joc, pe care se antrena, deși adeseori nu părăsea camera săptămîni de-a rîndul. Bea foarte mult rachiu și fuma peste măsură, dar ocolea lumea — n-avea nevoie de prieteni și nici de propriul lui frate nu voia să audă.

Pe mine nu mă lua în seamă. De fapt, însă, mă iubea. Atunci cînd m-a văzut prima oară, eram un băiețandru de vreo 12 ani. Asta s-a petrecut prin 1878, la vreo 8—9 ani după întoarcerea lui în Anglia. L-a rugat pe tatăl meu să mă lase să locuiesc cu el și, în felul lui, s-a purtat foarte frumos cu mine. Cînd era treaz

[1] Războiul civil american.

îi plăcea să jucăm table și dame și m-a făcut omul lui de legătură atît cu slugile, cît și cu furnizorii, așa că pe la vreo 16 ani, eu eram de fapt stăpînul casei. Aveam cheile în păstrare, mă puteam duce oriunde și puteam face orice îmi dorea inima, atîta vreme cît nu îi tulburam singurătatea. Cu o singură excepție. Sus la pod, avea o cameră de debara pe care o ținea întotdeauna încuiată și unde nu ne îngăduia, nici mie, nici altora, să intrăm, sub nici un cuvînt. Curiozitatea mea de copil m-a împins să arunc o privire prin gaura cheii, dar niciodată n-am putut zări mai mult decît îngrămădeala de cufere vechi și pachete pe care le găsești de obicei în pod.

Într-o zi, era în martie 1883 — am văzut pe biroul colonelului, lîngă farfurie, o scrisoare purtînd o ștampilă din străinătate. De obicei nu primea scrisori. Toate notele erau achitate în numerar și prieteni nu avea de fel.

— Din India ! exclamă unchiul meu la vederea ei. Ștampila era din Pondichery ! Ce-o mai fi și asta ?

O desfăcu în grabă și cinci sîmburi uscați de portocală se rostogoliră cu zgomot în farfurie. M-a pufnit rîsul, dar rîsul mi-a înghețat pe buze cînd am văzut expresia ce i se întipărise pe față. Buza îi căzuse. Ochii parcă îi ieșiseră din orbite. Pielea i se făcuse străvezie și sta așa, holbîndu-se la plicul pe care-l mai ținea în mîna-i tremurătoare.

— K.K.K. ! exclamă el, Doamne, Dumnezeule, m-au ajuns păcatele !

— Ce-i asta, unchiule ? am strigat eu.

— Moartea — făcu el și, ridicîndu-se de la masă, se retrase în camera lui, lăsîndu-mă tremurînd de spaimă. Am ridicat plicul. Pe partea dinăuntru a clapei erau mîzgălite cu cerneală roșie, chiar deasupra lipiciului de trei ori K. În afara celor cinci sîmburi, nu mai era nimic. Care fusese pricina acestei spaime copleșitoare?

Am lăsat baltă micul dejun şi, pe cînd urcam scara, l-am întîlnit din nou pe unchiul meu, care cobora, ţinînd într-o mînă o cheie veche şi ruginită — probabil de la pod, şi în cealaltă o cutiuţă de aramă, ca o casetă de bani.

— N-au decît să facă ce-or vrea, că tot îi pun eu cu botul pe labe — spuse el, scoţînd o înjurătură. Spune-i Mary-ei să facă foc la mine în cameră şi să trimită după Fordham, notarul din Horsham.

Am făcut întocmai şi cînd a sosit notarul, m-a rugat să vin şi eu la el în cameră. Ardea un foc strălucitor şi pe grătar se vedea o grămăjoară de cenuşă neagră şi moale, de parcă ar fi fost hîrtie arsă. Alături, stătea cutia de aramă deschisă şi goală. Mi-am aruncat o privire spre ea şi am tresărit. Pe capac erau aceiaşi trei K, pe care îi mai văzusem dimineaţa pe plic.

— Aş vrea, John — mi-a spus unchiul — să fii martor cînd îmi fac testamentul. Averea mea, cu toate avantajele şi dezavantajele pe care le aduce, i-o las fratelui meu, adică tatălui tău şi, că fără îndoială în cele din urmă îţi va aparţine ţie. Dacă ai să te poţi bucura de ea în pace, să-ţi fie de bine ! Dacă crezi că nu, ascultă-mă pe mine, băiete, dă-i-o duşmanului tău de moarte. Îmi pare rău că trebuie să-ţi las un asemenea dar cu două tăişuri, dar n-am de unde să ştiu ce întorsătură vor lua lucrurile. Semnează, te rog, hîrtiile astea, în locul pe care o să ţi-l arate domnul Nordham.

Am semnat hîrtiile întocmai. Pe urmă, notarul le-a luat şi s-a dus cu ele. Vă închipuiţi că întîmplarea aceasta a făcut o puternică impresie asupra mea. Am stat şi m-am gîndit la ea, am răsucit-o pe o parte şi pe alta, dar n-am izbutit să îi dau de capăt. Şi totuşi, nu puteam alunga simţămîntul de spaimă pe care mi-l lăsase, deşi impresia aceasta se topea pe măsură ce săptămînile treceau şi vedeam că nimic

nu tulbura mersul obișnuit al vieții noastre. Și totuși, cu unchiul meu se petrecea ceva. Începuse să bea mai mult decît oricînd și nu suporta de fel oamenii. Mai tot timpul și-l petrecea în camera lui, cu ușile încuiate. Uneori însă, se năpustea afară, de parcă i se urcase vinul la cap și o pornea razna prin grădină, cu un revolver în mînă, răcnind că nu s-a născut omul de care să îi fie teamă lui și că nici dracu' n-o să-l poată sili să se închidă în casă ca oile în țarc. Dar după ce-i trecea criza, se repezea la ușă ca un apucat, o încuia și o bloca, de parcă n-ar mai fi fost în stare să înfrunte spaima pe care o simțea în fundul sufletului. În asemenea clipe l-am văzut chiar cînd era frig afară, cu fața muiată toată, de parcă abia s-ar fi spălat. Ca să închei și să nu mai abuzez de răbdarea dvs., domnule Holmes, într-o seară, cînd i se urcase vinul la cap, a pornit-o din nou prin grădină și nu s-a mai întors. Ne-am dus în căutarea lui și l-am găsit cu fața în jos, într-o baltă cu apă verzuie de la capătul grădinii. Urme de violență n-am descoperit, iar apa nu avea decît două picioare adîncime, așa că, ținînd seama de faptul că era un om atît de ciudat, instanța judecătorească a pus încheiere de sinucidere. Mie însă, care-l știam cum tresărea numai la gîndul morții, mi-a trebuit mult pînă să mă conving, că nu s-a lăsat pînă ce n-a dat cu ochii de ea. Dar toate au trecut și tatăl meu a intrat în posesia moșiei și a unui depozit de 14.000 lire la bancă.

— O clipă — interveni Holmes. Prevăd că lucrurile pe care le voi afla de la dvs. sînt cît se poate de neobișnuite. Spuneți-mi, vă rog, cînd a primit unchiul dvs. scrisoarea, și data presupusei sale sinucideri.

— Scrisoarea a sosit în 10 martie 1883. De murit, a murit după 7 săptămîni, în noaptea de 2 mai.

— Mulțumesc. Continuați, vă rog.

— Cînd tatăl meu a preluat proprietatea din Horsham, la rugăminţile mele a întors cu josul în sus podul, care stătuse totdeauna încuiat. Cutia de aramă a găsit-o, deşi conţinutul ei fusese distrus. În interiorul capacului era o etichetă cu iniţialele K.K.K. Dedesubt scria : „Scrisori, însemnări, chitanţe şi condici". După părerea noastră era vorba de hîrtiile pe care le distrusese colonelul Openshaw. Încolo, n-am găsit nimic deosebit, în afară de o grămadă de ziare şi carneţele în care era vorba de viaţa unchiului meu în America. Unele erau vechi şi din timpul războiului. Din ele reieşea că-şi făcuse datoria şi că era cunoscut ca un soldat curajos. Altele datau din perioada de reconstrucţie a Statelor Unite şi se refereau mai ales la politică, pentru că — era limpede — se împotrivise din toate puterile politicienilor trimişi din nord.

Era pe la începutul lui '84, cînd tata s-a mutat la Horsham, şi toate au mers cum nu se poate mai bine pînă în ianuarie '85. Trecuseră patru zile după Anul Nou şi ne luam micul dejun, cînd l-am auzit pe tata scoţînd un strigăt de surprindere. Într-o mînă ţinea un plic pe care tocmai îl deschisese, şi în cealaltă cinci simburi uscaţi de portocală. Totdeauna îşi bătuse joc de povestea mea cu colonelul, de care spunea că e povestea cu cocoşul roşu. De data aceasta însă, era zăpăcit şi tremurta de frică să nu împărtăşească aceeaşi soartă.

— Dar ce mai e şi asta, John ? bîigui el.

Am simţit că mi se strînge inima.

— K.K.K. — i-am răspuns eu.

Şi-a aruncat o privire în plic.

— Da, aşa e ! exclamă el. Uite literele. Dar ce scrie deasupra lor ?

— „Pune hîrtiile pe ceasul solar" — am citit eu, uitîndu-mă peste umărul lui.

— Ce hîrtii ? Ce ceas solar ? m-a întrebat el.

— Cel din grădină. Altul nu mai e, i-am răspuns. Probabil că e vorba de hîrtiile pe care le-a distrus.

— Haida de — făcu tata, prinzînd din nou curaj. Trăim într-o țară civilizată și nu face să ne prostim așa. De unde a fost expediată ?

— De la Dundee — i-am răspuns, după ce m-am uitat la ștampilă.

— Vreo glumă proastă. Ce am eu cu ceasurile solare și hîrtiile alea ? Doar n-am să dau atenție unor asemenea prostii !

— Ar trebui să ne-adresăm poliției — am spus eu.

— Da, ca să-și bată joc de temerile mele ! Să n-aud de așa ceva !

— Atunci lasă-mă pe mine.

— Nu, îți interzic ! Nu vreau să se facă caz de asemenea prostii.

Era inutil să mai discut cu el, pentru că se arăta foarte încăpățînat. Am plecat cu inima grea.

La trei zile după primirea scrisorii, tata s-a dus în vizită la un vechi prieten, maiorul Freebody, comandantul unuia din forturile de la Portsdaw Hill. Mi-a părut bine, pentru că îmi închipuiam că e mai departe de primejdie, dacă pleacă de acasă. De data asta, însă, am greșit. A doua zi, după plecarea lui, am primit o telegramă din partea maiorului, care mă ruga să vin fără întîrziere. Tata căzuse într-unul din puțurile de calcar, atît de numeroase prin împrejurimi, și zăcea fără cunoștință, cu capul sfărîmat. Am alergat într-acolo, dar își dăduse sufletul fără să-și mai vină în simțiri. După cît se pare, se întorcea din Farehem pe la asfințit. Cum nu cunoștea locul, iar puțul nu fusese îngrădit, ancheta a stabilit pe dată că era vorba de „moarte prin accidentare". Și oricît de atent am cercetat eu faptele legate de moartea lui, n-am fost în stare să găsec ceva care mi-ar fi putut arăta că ar fi vorba de o crimă. Urme

de violență nu existau și nici urme de pași, jefuit nu fusese și nimeni nu zărise vreun străin pe drum. Și totuși, nu trebuie să vă mai spun cît de grea îmi era inima și că nu aveam nici o îndoială că fusese victima unei crime.

În felul acesta, care nu prevestea nimic bun, am intrat în posesia moștenirii mele. Mă veți întreba de ce n-am vîndut-o. Ei bine, eram sigur că nenorocirile care se abătuseră asupra noastră se datorau vreunei întîmplări din viața unchiului meu și că acolo sau în altă parte, primejdia era tot atît de mare.

Tata a murit prin ianuarie 1885. De atunci au trecut doi ani și opt luni. În vremea aceasta am dus un trai fericit la Horsham și începusem să nădăjduiesc că blestemul care plutea asupra familiei noastre se spulberase, pierind odată cu ultima generație. M-am bucurat însă prea curînd ; ieri dimineață am primit lovitura în același fel ca și tatăl meu.

Tînărul scoase din vestă un plic boțit și, întorcîndu-l, scuturâ pe masă cinci sîmburi mici și uscați de portocală.

— Acesta e plicul, urmă el. Ștampila e din Londra, sectorul de est. Înăuntru e aceeași inscripție ca și în depeșa pe care a primit-o tata: „K.K.K." și „pune hîrtiile pe ceasul solar".

— Și dumneata ce-ai făcut ? l-a întrebat Holmes.

— Nimic.

— Nimic ?

— Ca să fiu sincer — și-și ascunse fața în mîinile lui fine și albe — n-am mai știut ce să fac. Mă simțeam ca un iepure încolțit de un șarpe. Parcă aș fi căzut pradă unui destin neînduplecat, căruia nu mă puteam împotrivi și de care nu mă poate păzi nimeni și nimic.

— Asta-i bună ! exclamă Sherlock Holmes. Trebuie să faci ceva, omule, altfel ești pierdut ! Dacă n-ai să te pierzi cu firea, mai poți scăpa.

Nu e acum momentul să ne lăsăm pradă desperării.

— Am fost la poliție.

— Așa ?

— Dar au zîmbit cînd le-am spus cele întîmplate. Sînt sigur că inspectorul e convins că scrisorile nu sînt decît o glumă și că moartea alor mei a fost într-adevăr un accident, așa cum a stabilit instanța, neavînd nici o legătură cu amenințările.

Holmes ridică pumnii.

— E o tîmpenie de necrezut ! exclamă el.

— Cu toate astea, mi-au dat un polițist ca să stea în casă cu mine.

— Ați venit împreună ?

— Nu. Avea ordin să stea în casă.

— Holmes ridică din nou brațele.

— De ce ai venit la mine ? Și, mai ales, de ce n-ai venit îndată ?

— N-am avut de unde să știu. Abia azi i-am pomenit maiorului Brendergast despre necazurile mele și el m-a sfătuit să vin la dvs.

— Scrisoarea ai primit-o acum două zile. Ar fi trebuit s-o pornim mai devreme. Bănuiesc că altă dovadă în afară de asta n-ai — vreun amănunt care să ne poată fi de ajutor.

— Ba da, mai e ceva — a răspuns John Openshaw. Scotoci în buzunarul hainei și scoțînd o foaie de hîrtie albastră, decolorată, o puse pe masă.

— Mi-aduc aminte... — continuă el. În ziua în care unchiul și-a ars hîrtiile, am observat că marginile rămase întregi în cenușă erau de culoarea aceasta. Foaia de hîrtie am găsit-o pe jos, în camera lui, și bănuiesc că o fi zburat, rămînînd întreagă. Dar în afară de faptul cc în ea se pomenește de sîmburi, nu prea văd în ce ne-ar folosi. Trebuie să fie vreo pagină dintr-un jurnal intim. Scrisul e fără îndoială al unchiului meu.

Holmes trase lampa şi amîndoi ne-am aplecat asupra foii, ale cărei margini zdrenţuite arătau că într-adevăr fusese smulsă dintr-un caiet. Sus purta data : „martie 1869“ şi dedesubt erau următoarele însemnări misterioase :

„4. A venit Hudson. Vechea platformă.

7. Pune sîmburii pe Mc. Cauley, Paramore şi John Swain din St. Augustine.

9. Mc. Cauley lichidat.

10. John Swain lichidat.

12. Vizitat Paramore. Totul în ordine.“

— Mulţumesc, făcu Holmes îndoind hîrtia şi înapoind-o vizitatorului nostru. Şi acum, nu mai trebuie să pierzi nici o clipă, sub nici un motiv. Nu e timp nici măcar să discutăm cele povestite de dvs. Trebuie să pleci îndată acasă şi să te pui pe treabă.

— Şi ce să fac ?

— Nu există decît un singur lucru de făcut şi fără întîrziere. Vîră foaia de hîrtie în cutia de aramă despre care mi-ai vorbit. Şi mai pune înăuntru o scrisoare, în care să le explici că celelalte hîrtii au fost arse de unchiul dumitale şi că alta nu a mai rămas. Trebuie s-o scrii în aşa fel, încît să-i convingi. Pe urmă, pune imediat cutia pe ceas, cum ţi s-a cerut. Ne-am înţeles ?

— Da.

— Nu te gîndi încă la răzbunare sau la ceva asemănător. Pentru asta avem legea ; nu uita însă că mai e pînă să-i ajungem din urmă. Mai întîi să înlăturăm primejdia care te ameninţă. Pe urmă, vom lămuri misterul şi îl vom pedepsi pe vinovat.

— Mulţumesc — făcu tînărul, ridicîndu-se şi îmbrăcîndu-şi pardesiul. Simt că încep iar să trăiesc şi să sper. Am să fac cum mi-aţi spus.

— Nu pierde o clipă şi, mai ales păzeşte-te pînă atunci, pentru că e limpede că te pîndeşte o primejdie. Cu ce te întorci acasă ?

— Cu trenul, de la Waterloo.

— Nu e încă nouă. E lume pe străzi, așa că vei fi în siguranță. Totuși, nu-i de ajuns.

— Sînt înarmat.

— Asta-i bine. Mîine încep să mă ocup de cazul dumitale.

— Prin urmare, ne întîlnim la Horsham ?

— Nu, secretul e aici, la Londra. Aici trebuie să-l caut.

— Atunci am să vă mai caut peste o zi sau două, ca să vă spun ce-am făcut cu cutia și hîrtiile. Am să vă cer sfatul de cîte ori se va ivi ocazia.

Ne strînse mîna și plecă. Afară, vîntul continua să geamă, iar ploaia plescăia și bătea în geamuri. Istoria aceasta ciudată, neobișnuită, părea să fi prins trup din înseși elementele deslănțuite — vîntul o mînase pînă la noi ca o algă pe furtună, — după care elementele o înghițiră din nou.

Sherlock Holmes stătu o vreme în tăcere, cu capul în piept și cu privirile ațintite în lucirea roșie a focului. Apoi își aprinse pipa și, lăsîndu-se pe spate, în fotoliu, începu să urmărească rotocoalele de fum albastru, care se alungeau spre tavan.

— Watson — făcu el într-un tîrziu — cred că de cînd sîntem, n-am întîlnit un caz atît de uluitor.

— Afară doar de Semnul celor patru.

— Mda, poate. Și totuși am impresia că John Openshaw e amenințat de o primejdie mai mare decît chiar cea care amenință familia Sholte.

— Dar știi precis despre ce primejdie este vorba ? l-am întrebat eu.

— Cît despre natura ei, n-am nici o îndoială — mi-a răspuns el.

— Atunci, despre ce e vorba ? Cine este K.K.K. și ce are cu familia asta nefericită ?

Sherlock Holmes închise ochii, își lăsă coatele pe brațele fotoliului și își împreună degetele.

— Cine știe să judece bine lucrurile — observă el — odată ce a deslușit chiar și un singur fapt sub toate aspectele, va descoperi și în continuare nu numai lanțul de întîmplări care duce la el, ci și urmările lui. Și așa cum Cuvier a fost în stare să descrie fără greș un animal după un singur os, tot astfel, observatorul care a desprins înțelesurile unuia din inelele lanțului de întîmplări, va fi în stare să le indice cu precizie și pe celelalte — atît cele anterioare, cît și cele ce vor urma.

Noi n-am ajuns încă la rezultatele la care doar rațiunea ne-ar putea duce. Există probleme cărora nici unul dintre cei ce au căutat să le rezolve cu ajutorul intuiției, nu au izbutit să le dea de capăt, dar cărora judecata le-a găsit soluția. Ca arta gînditorului să atingă, însă, culmile cele mai înalte, el trebuie să știe cum să se folosească de toate faptele care-i sînt cunoscute. După cum vei vedea, acest lucru presupune o informație largă — lucru mai rar, chiar la epoca noastră, a învățămîntului gratuit și a enciclopediilor. Totuși, nu e cu putință ca cineva să posede toate cunoștințele care-i pot fi de ajutor în activitatea sa. Este tocmai ceea ce am încercat eu. Dacă nu greșesc, la începutul prieteniei noastre ai făcut o delimitare foarte precisă a cunoștințelor mele.

— Da — i-am răspuns eu, rîzînd. A fost o caracterizare puțin obișnuită. Filozofie, astronomie și politică — nota zece, după cîte îmi amintesc. Botanica — așa și așa, geologia — cunoștințe profunde în ceea ce privește petele de noroi provenite de pe distanța de 50 de mile în jurul orașului, chimia — după poftă, anatomia — nesistematic, literatură senzațională și documente despre crime — inegalabil, apoi, vioară, box, scrimă, avocatură și sinucidere cu

ajutorul cocainei și tutunului. Cred că astea erau elementele principale ale analizei mele.

La auzul ultimelor cuvinte, Holmes rîse.

— Bine — făcu el — îți spun, ca și atunci, că omul trebuie să depoziteze în creierul mic toate lucrurile de care s-ar putea să aibă nevoie, iar restul să-l lase în magazia bibliotecii de unde-l poate lua oricînd. Cînd e vorba însă de un caz ca cel de astă-seară, trebuie neapărat să ne folosim de toate mijloacele care ne stau la îndemînă. Fii bun, te rog, și dă-mi litera K din enciclopedia americană. E pe raftul de lîngă tine. Mulțumesc. Acum, hai să analizăm situația și să vedem ce am putea descoperi. În primul rînd, să pornim de la presupunerea certă că Openshaw avea motive puternice să părăsească America. La vîrsta lui, nu-și schimbă omul obiceiurile și nici nu renunță de plăcere la clima minunată a Floridei, pentru existența izolată într-un oraș de provincie englez. Marea lui dragoste de singurătate, care l-a pălit în Anglia, mă face să bănuiesc că-i era teamă de ceva sau de cineva, așa că putem porni de la ipoteza că teama aceasta l-a silit să fugă din America. Cît despre cauza spaimei lui, o vom deduce dacă vom ține seama de scrisorile acelea supărătoare pe care le-au primit atît el, cît și moștenitorii lui. Ai văzut ștampilele ?

— Prima era din Pondichery, a doua din Dundee și a treia din Londra.

— Da. Din est. Ce deduci de aici ?

— Toate din porturi. Expeditorul se afla pe bordul unui vas.

— Minunat ! Primul indiciu. Fără îndoială, este posibil — foarte posibil — ca expeditorul să se fi aflat pe bordul unui vas... Și acum, să trecem la alt punct. În cazul Pondichery, au trecut șapte săptămîni de la eveniment pînă la punerea lui în aplicare, iar în cazul Dundee, au trecut trei sau patru zile. Ce îți spune asta ?

— Drumul e mai lung.

— Da, dar și scrisoarea are mai mult de făcut.

— Nu văd legătura.

— În orice caz, bănuiesc că vasul lor sau lui este o corabie. Se pare că totdeauna își trimit ciudatele lor avertismente sau semnale, înainte s-o pornească la lucru. Vezi doar cît de repede a venit moartea, după scrisoarea din Dundee. Dacă veneau de la Pondichery, cu vaporul, ar fi ajuns aproape odată cu ea. Au trecut însă șapte săptămîni. După părerea mea, cele șapte săptămîni reprezintă diferența dintre vasul poștal, care a adus scrisoarea, și corabia care l-a adus pe expeditor.

— Posibil.

— Mai mult chiar — probabil. Acum vezi cît de urgent este cazul acesta și de ce i-am cerut tînărului Openshaw să fie cu băgare de seamă. Lovitura a urmat totdeauna după ce s-a scurs timpul necesar ca expeditorul să străbată distanța. Ultima scrisoare a fost trimisă, însă, din Londra, așa că nu mai putem conta pe vreo întîrziere.

— Doamne sfinte ! am exclamat eu. De ce l-o fi prigonind așa ?

— Hîrtiile pe care Openshaw le-a luat cu el ,sînt, fără îndoială de o importanță vitală pentru omul sau oamenii de pe vas. După părerea mea, e foarte limpede că nu poate fi vorba numai de unul singur. Un singur om n-ar fi fost în stare să ucidă de două ori la rînd, în așa fel să-l poată înșela pe un judecător de instrucție. Trebuie să fie mai mulți, și probabil că sînt oameni întreprinzători și gata la orice. Vor să pună mîna pe hîrtii, în posesia oricui s-ar afla. Așa că vezi, K.K.K. nu sînt inițialele unui om, ci simbolul unei asociații.

— Dar despre ce asociație este vorba ?

— N-ai auzit niciodată... făcu Sherlock Holmes, plecîndu-se înainte şi coborînd glasul — ...n-ai auzit niciodată de Ku-Klux-Klan ?

— Nu.

Holmes întoarse paginile unui volum pe care-l ţinea pe genunchi.

— Aici — făcu el, după cîteva clipe. „Ku-Klux-Klan". Originea numelui stă în asemuirea cu zgomotul făcut de cocoşul unei puşti. Această înspăimîntătoare asociaţie secretă a fost creată după războiul civil, de către un grup de foşti soldaţi sudişti. Ea s-a întins cu repeziciune în diferitele regiuni ale ţării, creîndu-şi filialele în special în Tenessee, Louisiana, Caroline, Georgia, Florida. Puterea ei a fost folosită în scopuri politice, mai ales pentru terorizarea alegătorilor negri şi asasinarea sau izgonirea din ţară a celor care se împotriveau vederilor lor. De obicei, crimele erau precedate de un avertisment trimis celui în cauză. Avertismentul se prezenta sub o formă ciudată, dar uşor de recunoscut — o rămurea de stejar cu frunze, în unele regiuni, şi sîmburi de pepene sau portocale în altele. La primirea acestui avertisment, victima trebuia să aleagă : fie să renunţe la poziţia pe care se situase, fie să fugă din ţară. Dacă înfrunta Ku-Klux-Klanul, moartea era inevitabilă şi de obicei venea într-un fel ciudat şi neprevăzut. Asociaţia era atît de bine organizată, încît nu prea se ştie ca cineva s-o fi înfruntat fără urmări, sau ca ucigaşii să fi fost descoperiţi vreodată. Ku-Klux-Klanul a cunoscut o epocă de înflorire de cîţiva ani, în ciuda eforturilor guvernului S.U.A. şi a oamenilor de bine din sud. În cele din urmă, mişcarea s-a dizolvat pe neaşteptate, deşi s-au mai înregistrat unele recrudescenţe sporadice."

— Cred că observi — făcu Holmes, punînd volumul jos — că desfiinţarea asociaţiei coincide cu dispariţia lui Openshaw, care a plecat

din America cu hîrtiile ei. Lucrul acesta s-ar putea să fi fost atît cauza, cît şi efectul. Nici o mirare că el şi familia lui sînt urmăriţi de nişte oameni atît de neînduplecaţi ca aceştia. Cred că-ţi dai seama : registrul şi jurnalul ar putea constitui o acuzare pentru unii fruntaşi din sud şi sînt mulţi cei care nu pot dormi liniştiţi pînă nu vor fi găsite.

— Atunci, pagina pe care am văzut-o...

— E aşa cum era de aşteptat. Dacă-mi aduc bine aminte, scria : „am trimis sîmburi lui A.B.C.", cu alte cuvinte le-a trimis avertismentul societăţii. Apoi urmează la rînd, că A şi B au părăsit ţara şi că, în sfîrşit, i-au făcut o vizită lui C, mi-e teamă, cu un sfîrşit prost pentru el. Sînt de părere, doctore, că trebuie să aducem puţină lumină în bezna aceasta, şi că singurul lucru care îi mai rămîne între timp de făcut tînărului Openshaw, este să-mi urmeze sfatul. Atîta tot pentru astă-seară, aşa că dă-mi, te rog, vioara şi hai să uităm vremea urîtă de afară şi mai urîtele apucături ale semenilor noştri.

Se făcuse lumină de-a binelea şi soarele lucea palid prin vălul des care acoperea marele oraş. Cînd am coborît, Sherlock Holmes îşi lua micul dejun.

— Iartă-mă că nu te-am aşteptat, făcu el. Prevăd că voi avea o zi foarte încărcată din pricina tînărului Openshaw.

— Păi, nu te duci mai întîi acolo ?

— Nu. Am să încep cu City-ul. Sună fata, te rog, să-ţi aducă cafeaua.

În timp ce aşteptam cafeaua, am luat de pe masă ziarul, care nu fusese încă desfăcut, şi mi-am aruncat privirile prin el. Am rămas cu ochii pironiţi la un titlu, care mi-a îngheţat inima.

— Holmes ! am strigat eu. E prea tîrziu !

— Ah ! exclamă el, punînd ceaşca jos. Tocmai de ce mă temeam ! Cum s-a întîmplat ?

Vorbea calm, dar se vedea bine că este tulburat.

— Am zărit numele lui Openshaw și titlul : „Tragedia de lîngă podul Waterloo". Uite ce spune : „Ieri seară, între 9 și 10, gardianul Cook din divizia H, care își făcea rondul în apropierea podului Waterloo, a auzit un strigăt de ajutor și un clipocit. Era însă o noapte foarte întunecoasă și furtună ; cu tot ajutorul dat de cîțiva trecători, omul nu a putut fi salvat. Atunci s-a dat alarma și, în cele din urmă, poliția fluvială a descoperit trupul. S-a stabilit că e vorba de un tînăr, cu numele John Openshaw, din Horsham, după cum reiese din adresa scrisă pe un plic găsit în buzunarul lui. Se bănuiește că alerga să prindă ultimul tren de la gara Waterloo și că, în grabă, a greșit drumul din pricina beznei, trecînd peste marginile unui ponton pentru vasele fluviale. Corpul nu prezintă urme de violență și nu există nici o îndoială că mortul a fost victima unui accident nefericit, care ar trebui să dea de gîndit autorităților asupra felului în care sînt construite pontoanele fluviale."

Am rămas muți cîteva secunde. Nu-l mai văzusem niciodată pe Holmes atît de copleșit și de zguduit.

— Mă atinge de-a dreptul în mîndria mea, spuse el, într-un tîrziu. Frumoase sentimente, n-am ce zice, dar asta e. Începe să devină o chestiune de orgoliu personal, și să-mi ajute Dumnezeu, că pun eu mîna pe banda asta ! Auzi ! Să vină după ajutor la mine, și eu să-l trimit la moarte !...

Sări de pe fotoliu și începu să măsoare camera în lung și în lat, pradă unei tulburări fără margini. Obrajii lui gălbejiți se împurpuraseră și mîinile lui lungi și subțiri se încleștau și se desfăceau nervos.

— Aștia sînt diavolul în persoană ! exclamă el, în cele din urmă. Cum de l-au momit

acolo ? Doar cheiul nu e în drumul gării ! Podul era prea aglomerat, chiar pe o noapte ca asta, ca să-şi poată îndeplini planul. Bine, Watson, o să vedem noi, care pe care. Acu' mă duc !

— La poliţie ?

— Nu. Eu am să fiu propria mea poliţie. Să-mi întind eu mai întîi plasa şi n-au decît să pună ei mîna pe pradă. Dar în nici un caz mai curînd.

Toată ziua am avut de lucru cu pacienţii mei şi abia seara tîrziu m-am întors în Baker-street. Sherlock Holmes nu venise încă acasă. Se făcuse aproape 10 cînd a intrat, palid şi frînt de oboseală. S-a dus la bufet şi şi-a rupt o bucată de pîine, pe care a mestecat-o cu lăcomie.

— Ţi s-a făcut foame ? i-am spus eu.

— Mor, nu alta ! Am uitat să mănînc. De azi dimineaţă, n-am mai pus nimic în gură.

— Nimic ?

— Nici o bucăţică. Nici n-am avut timp să mă gîndesc la aşa ceva.

— Şi cum ţi-a mers ?

— Bine.

— Ai găsit vreun indiciu ?

— Îi am în palmă pe toţi. Nu mai rămîne el mult timp nerăzbunat, tînărul Openshaw ! El, Watson, ce-ai zice să-i însemnăm şi noi cu somnul acela drăcesc ? Bună idee !

— Ce vrei să spui cu asta ?

Holmes luă o portocală din bufet şi, tăind-o, îi stoarse sîmburii pe masă. Luă apoi cinci din ei şi îi vîrî într-un plic. Sub capacul plicului scrise : „S.H. către J.C.“. Apoi îl lipi şi puse adresa : „Căpitanului James Calhoun, vasul Lone Star, Savannah, Georgia“.

— O să dea peste ea cînd va intra în port, făcu Holmes, rîzînd pe sub mustaţă. Nu mai închide el ochii toată noaptea. O să-i dea de

veste ce-l aşteaptă. Tot aşa cum a fost şi cu Openshaw.

— Dar cine e căpitanul Calhoun ?

— Capul Bandei. Pun eu mîna şi pe ceilalţi, dar mai întîi pe el.

— Şi cum le-ai luat urma ?

Holmes scoase din buzunar o foaie mare de hîrtie, acoperită toată cu date şi nume.

— Mi-am pierdut toată ziua cercetînd registrele Lloyd-ului şi colecţiile vechi de ziare ca să urmăresc ruta vaselor intrate în radă la Pondichery în ianuarie şi februarie '83. 36 de vase cu tonaj mare au fost înregistrate în aceste luni. Dintre ele, unul, Lone Star, mi-a atras pe dată atenţia, pentru că — deşi pleca din Londra — numele aparţine unuia din statele U.S.A.

— Texas, mi se pare.

— Nu eram sigur, şi nici acum nu sînt, care anume, dar ştiu că vasul trebuie să fie american.

— Ei şi ?

— Am cercetat registrele din Dundee, şi cînd am descoperit că Lone Star fusese acolo în ianuarie '85, bănuiala mea s-a transformat în certitudine. Pe urmă, m-am interesat ce vase se află actualmente la Londra.

— Şi ?

— Lone Star a sosit de săptămîna trecută. M-am dus în Albert Dock şi am descoperit că o pornise la vale, odată cu fluxul, dis-de-dimineaţă, în direcţia Savannah. Am telegrafiat la Gravesend, şi am aflat că trecuse puţin înainte. Cum vîntul bate dinspre est, sînt sigur că au trecut de Goodwins şi nu sînt prea departe de insula Wight.

— Şi ce ai de gînd ?

— Am pus eu mîna pe ei ! După cîte ştiu, numai căpitanul şi cu cei doi secunzi sînt americani de baştină. Ceilalţi sînt finlandezi şi germani. Am mai aflat că toţi trei au lipsit de pe

vas noaptea trecută. Mi-a spus docherul, care le-a încărcat vasul. Pînă să ajungă corabia lor la Savannah, i-o ia înainte curierul poştal, care va informa poliţia locală că domnii ăştia trei sînt urmăriţi aici pentru crimă.

Dar nu-i e dat omului să i se împlinească toate după voia lui şi aşa, ucigaşilor lui John Openshaw nu le-a fost să mai primească sîmburii de portocală, care le-ar fi arătat că altul, tot atît de şiret şi de hotărît ca şi ei, le luase urma. Nesfîrşite şi aspre au fost furtunile echinocţiului în anul acela. Am aşteptat mult timp o ştire despre Lone Star din Savannah, dar nimic. În cele din urmă, am aflat că undeva, departe, în Atlantic, a fost zărită plutind, în scobitura unui val, pupa sfărîmată a unei bărci, purtînd iniţialele „L.S.".

Asta e tot ce vom mai afla vreodată, în legătură cu soarta lui Lone Star.

OMUL CU BUZA RĂSUCITĂ

Isa Whitney, fratele răposatului Elias Whitney, doctor în teologie și director al colegiului teologic St. George, căzuse în patima opiului. Se pare că un capriciu prostesc l-a aruncat în brațele acestui nărav, pe care l-a deprins încă de pe băncile colegiului. Citise cartea lui De Quincey [1] în care autorul își descrie visele și senzațiile ca opioman și asta i-a dat ideea să-și înmoaie și el tutunul în laudanum, ca să vadă cum e. Mai tîrziu a înțeles, ca atîția alții, cît e de ușor să cazi pradă unei asemenea patimi, și cît de greu e să scapi de ea, dar ani de-a rîndul i-a fost dat să rămînă robul acestei otrăvi, sub privirile înspăimîntate și pline de compătimire ale prietenilor și rudelor lui. Parcă îl văd și azi cu fața lui galbenă, buhăită, cu pleoapele obosite și cu pupilele cît gămălia, ghemuit într-un fotoliu — o ruină din omul minunat de odinioară.

Într-o seară — era prin iunie '89, tocmai la vremea cînd oamenii încep să caște și să se uite la ceas — cineva a sunat la ușă. M-am ridicat din fotoliu, iar soția mea și-a lăsat lucrul în poală, bosumflată.

— Un pacient, făcu ea. Trebuie să pleci.

Am scos un oftat, pentru că abia încheiasem o zi grea. Apoi am auzit poarta deschizîndu-se, cîteva cuvinte rostite în fugă și pași grăbiți pe linoleum. Ușa fu dată de perete și o doamnă

[1] *Spovedania unui fumător, de opiu, englez.*

îmbrăcată într-o rochie de culoare închisă, cu un văl negru pe față, intră în cameră.

— Vă rog să mă iertați că am venit așa de tîrziu, începu ea.

Apoi cum nu se mai putea stăpîni, se repezi spre soția mea, îi aruncă brațele după gît și începu să plîngă pe umărul ei.

— Of ! Sînt atît de neliniștită ! suspină ea. Am atîta nevoie de puțin ajutor !

— Ia te uită ! exclamă soția mea, trăgîndu-i vălul de pe față. E Kate Whitney. Cum m-ai mai speriat, Kate ! Habar n-am avut că tu erai.

— N-am știut ce să mai fac și am venit de-a dreptul la voi.

Pentru noi nu era ceva nou. Oricine avea un necaz, venea la soția mea, ca la un duhovnic.

— E foarte drăguț din partea ta că ai venit. Acum stai jos aici, ca lumea, să-ți dau puțin vin cu apă și să ne spui tot. Poate vrei să-l trimit pe James la culcare...

— Vai, nu, nu ! Am nevoie de sfatul și de ajutorul doctorului. E vorba de Isa. N-a mai venit acasă de două zile. Mi-e așa de frică pentru el !

Nu era pentru prima oară că ne împărtășea necazul soțului ei, mie ca doctor, iar soției mele ca veche prietenă și colegă de școală. Cît despre noi, am încercat s-o mîngîiem și s-o liniștim cum ne-am priceput mai bine. Știa unde se află soțul ei ? Exista oare vreun mijloc să i-l aducem înapoi ? După cît se pare, exista. Avea informații sigure că în ultimul timp, ori de cîte ori îi venea criza, se ducea să fumeze opiu într-un local din celălalt capăt al orașului, în partea de est. Pînă acum, dezmățul nu-l ținuse mai mult de o zi, iar seara se întorcea, cu fața brăzdată și zdrobit. Acum, însă, lipsea de două zile. Fără îndoială că zăcea în fumătorie, laolaltă cu toată drojdia portului, și tră-

gea în piept otrava sau îi gusta efectele în somn. Era sigură că acolo putea fi găsit — la „Bar of Gold" din Upper Swandam-lane. Dar ce putea să facă ? Cum să pătrundă o femeie tînără și neajutorată, ca ea, într-un asemenea loc, să-și scoată soțul din mijlocul oamenilor aceiora fără căpătîi ?

Așa stăteau lucrurile și nu exista decît o singură ieșire. Ce-ar fi fost să mă duc cu ea ? Pe urmă, mi-am zis că la urma urmei nu era nevoie să mai vină cu mine. Eu eram medicul lui Isa Whitney și în această calitate aveam înrîurire asupra lui. Mai curînd puteam izbuti singur. I-am făgăduit pe cuvînt că, pînă în două ceasuri, am să i-l trimit acasă cu trăsura, dacă se afla într-adevăr acolo unde îmi spusese ea. Și așa, zece minute mai tîrziu, părăsisem fotoliul și salonașul nostru atît de plăcut și goneam într-o droșcă în cartierul din est, cu o misiune atît de neobișnuită, așa cel puțin mi se părea atunci, deși abia viitorul putea să-mi arate cît de neobișnuită avea să fie.

La început nu am avut de înfruntat nici o piedică. Upper Swandam-lane e o ulicioară prăpădită, pitită în spatele cheiurilor înalte care se întind de-a lungul malurilor de nord ale fluviului, la est de London Bridge. Văgăuna aceea pe care o căutam am descoperit-o între o dugheană de haine vechi și o crîșmă. Ca să intri, trebuie să cobori cîteva trepte plecate, ce dădeau într-o gaură, căscată ca o gură de pivniță. I-am poruncit birjarului să aștepte, apoi am coborît treptele tocite la mijloc de șirul nesfîrșit al bețivanilor care trecuseră pe acolo. La lumina tremurătoare a unei lămpi de gaz, ce spînzura deasupra ușii, am dat de clanță și am pătruns într-o încăpere lungă și joasă, în care plutea ca o ceață fumul gros și brun al opiului. Încăperea părea pardosită toată cu paturi de lemn ca teuga unui vas de emigranți.

Prin întuneric, se puteau zări trupurile lungite în poziții ciudate — fantastice — uneori aduși, genuchi îndoiți, capete date pe spate cu bărbiile repezite în sus și ici-colo cîte un ochi întunecat, o privire stinsă, întoarsă, spre noul venit. Prin umbrele întunecate licăreau cerculețe roșii de lumină, ba aprinzîndu-se, ba pălind, după cum otrava care ardea se aprindea mai tare sau se topea în gura pipelor de metal. Cei mai mulți zăceau tăcuți, dar cîte unii murmurau ceva de unu' singur, iar alții sporovăiau între ei cu un glas ciudat, înfundat, monoton. Pălăvrăgeala lor se revărsa în valuri, apoi se topea pe neașteptate și fiecare în parte își bombănea propriile gînduri, fără să mai ia seama la vorbele vecinului. În celălalt capăt al încăperii ardea jăratic într-un lighenaș. Alături, pe un scaun de lemn cu trei picioare, ședea un bătrîn uscat, care privea în foc cu bărbia lăsată în pumni și coatele sprijinite pe genunchi.

Cînd am intrat, o slugă malaeză, galbenă la chip, s-a grăbit spre mine cu o pipă și o provizie de otravă, făcîndu-mi semn cu capul spre un pat liber.

— Mulțumesc, n-am venit să stau, am spus eu. E aici un prieten al meu, domnul Isa Whitney, și aș vrea să-i vorbesc.

Am auzit o mișcare și o exclamație în dreapta mea și, sfredelind întunericul, l-am zărit pe Whitney, palid, cu privirile rătăcite, și zbîrlit, holbîndu-se la mine.

— Dumnezeule! Ăsta-i Watson! făcu el.

Era într-un hal fără de hal și avea nervii încordați la culme.

— Ei, Watson, cît e ceasul?

— Aproape 11.

— Și în cît e azi?

— Vineri, 19 iunie.

—— Cerule! Credeam că e miercuri, ba nu, chiar miercuri e. Ce rost are să sperii așa?

Își lăsă fața în mîini și începu să plîngă de ți se rupea inima.

— Cînd îți spun că e vineri ! Nevasta ta te-a așteptat două zile la rînd. Ar trebui să-ți fie rușine !

— Rușine mi-e, dar să știi că te înșeli, Watson, pentru că nu-s aici decît de cîteva ceasuri — vreo trei pipe, poate patru, nici nu mai știu cîte. Da' am să vin acasă la tine. N-aș vrea s-o sperii pe Kate, biata de ea. Dă-mi mîna. Ești cu trăsura ?

— Da, mă așteaptă afară.

— Bine, am s-o iau. Dar trebuie să plătesc. Vezi cît am de dat, Watson, sînt frînt. De nimic nu mai sînt în stare.

Am apucat-o prin culoarul strîmt dintre cele două rînduri de paturi, ținîndu-mi respirația să nu înghit fumul scîrbos și amețitor al otrăvii, și căutîndu-l din ochi pe patron. Cînd am ajuns în dreptul omului acela înalt care ședea lîngă jeratic, am simțit cum mă trage cineva de pulpana hainei și, am auzit un glas care îmi șoptește :

— Treci mai departe și pe urmă întoarce-te și uită-te la mine !

Cuvintele acestea le deslușisem bine. M-am uitat în jos. Nu puteau veni decît de la bătrînul de alături și totuși omul părea cufundat în gînduri ca și pînă atunci, așa jigărit, și cu fața zbîrcită și încovoiat de ani cum era — cu luleaua spînzurîndu-i între genunchi de parcă i-ar fi lunecat în neștire printre degete. Am mai făcut doi pași și m-am întors. De nu mi-aș fi adunat toate puterile, aș fi scos un strigăt de uimire. Bătrînul se întorsese cu spatele, așa ca nimeni să nu-i poată vedea chipul. Trupul i se împlinise, zbîrciturile de pe față pieriseră, ochii aceia stinși își recăpătaseră strălucirea și, colo lîngă foc, rînjind de uluiala mea, stătea Sherlock Holmes în carne și oase. Îmi făcu un semn ușor să mă apropii și în

aceeaşi clipă, întorcindu-se pe jumătate spre cei din îngăpere, îşi luă din nou chipul acela îmbătrînit, tremurînd, cu buza lăsată.

— Holmes ! i-am şoptit eu. Da' ce cauţi aici, în văgăuna asta ?

— Mai încet, mi-a răspuns el. Am un auz minunat. Dacă ai vrea să faci bunătatea să te desocotoroseşti de amicul ăsta nătîng al tău, aş fi foarte încîntat să stăm de vorbă.

— Am o trăsură afară.

— Atunci fii bun şi-l expediază acasă. Poţi să fii liniştit în ceea ce priveşte, căci pare prea vlăguit ca să se mai vîre într-un bucluc. Şi vreau să te mai rog ceva. Trimite-i soţiei tale prin birjar, un bilet, şi spune-i că ai treabă cu mine. Şi acum, aşteaptă-mă afară. În cinci minunte am venit.

Era greu să-i refuz ceva lui Sherlock Holmes, pentru că totdeauna dorinţele lui erau exprimate cu atîta hotărîre şi cu un aer atît de liniştit şi plin de superioritate, încît nu i te puteai împotrivi. Şi aşa, odată Whitney urcat în trăsură, am socotit că misiunea mea fusese îndeplinită : cît despre rest, nici nu-mi puteam dori mai mult, decît să iau parte, alături de prietenul meu, la una din acele ciudate aventuri, care constituiau condiţia normală a existenţei lui. După cîteva minute, biletul era gata şi nota lui Whitney achitată ; mi-am însoţit amicul la trăsură şi am rămas pe loc pînă ce s-a făcut nevăzută în întuneric. N-a trecut mult şi un om adus de spate a ieşit din fumătorie şi aşa am pornit-o la vale, alături de Sherlock Holmes.

Două străzi le-a străbătut în felul acesta, tîrîndu-se alături de mine, încovoiat şi cu pas nesigur. Apoi, aruncînd iute o privire în jur, s-a îndreptat de şale şi a izbucnit într-un hohot de rîs.

— Watson — făcu el — asta ar fi bună, să-ţi închipui că la injecţiile cu cocaină şi la

toate celelalte mici slăbiciuni ale mele, despre care ţi-ai spus părerea ca medic, am mai adăugat şi opiul.

— Am fost pur şi simplu surprins că te-am aflat aici.

— Tot atît cît şi mine cînd te-am văzut.

— Eram în căutarea unui prieten.

— Şi eu a unui duşman.

— Un duşman ?

— Da, unul din duşmanii mei fireşti sau, ca să zic aşa, prada mea firească. Pe scurt, Watson, sînt în plină anchetă, o anchetă neobişnuită, şi speram să găsesc ca de obicei un indiciu în învălmăşeala asta de brute. Dacă aş fi fost recunoscut în văgăuna aia, nu mai dădeai doi bani pe pielea mea. M-am folosit de localul ăla o dată şi netrebnicul de patron — fost matelot prin India — mi-a jurat răzbunare. Este în spatele casei un chepeng — la colţul cheiului Paul — care ne-ar putea spune multe istorii neobişnuite despre cîte au trecut prin el în nopţile fără lună.

— Ce ? Nu cumva e vorba de trupuri ?

— Da, Watson, trupuri. De-am avea noi cîte o mie de funzi de fiecare nenorocit care a fost curăţat în vizuina asta, am fi bogaţi. E cea mai spurcată cursă de pe tot cheiul şi tare mi-e teamă că odată intrat aici, Nerville St. Clair n-a mai văzut lumina zilei. Pe aici trebuie să fie şi cursa asta !

Şi zicînd acestea, virî degetele arătătoare în gură şi scoase un şuierat ascuţit. Un şuierat asemănător îi răspunse din depărtare, apoi se auzi huruit de roţi şi tropotul unor copite.

— Ei, Watson — făcu Holmes în clipa în care un docar se desprinse din întuneric, aruncînd două jerbe de lumină galbenă din felinare. Vii cu mine, nu-i aşa ?

— Dacă-ţi pot fi de vreun folos.

Un prieten de încredere e întotdeauna de folos. Iar un cronicar, şi mai şi. Camera mea de la „The Cedars“ [1] are două paturi.

— „The Cedars“ ?

— Da, e vorba de locuinţa domnului St. Clair. Am să stau acolo în timpul anchetei.

— Şi unde se află casa asta ?

— Lîngă Lee, în Kent. [2] sînt vreo şapte mile pînă acolo.

— Dar habar n-am despre ce e vorba.

— Las' c-ai să afli totul îndată. Hai sus ! E-n reguluă, John, nu mai aveam nevoie de tine. Uite, o jumătate de coroană. Caută-mă mîine la 11. Lasă frîul ! Cu bine !

Holmes şfichiu calul şi o pornirăm înainte, prin labirintul de străzi întunecate şi pustii, care se lărgeau pe măsură ce înaintam. Apoi am străbătut în goană un pod lat cu parmalîc, sub care curgea alene o apă întunecată. Dincolo se întindea o altă nemărginire de cărămizi şi tencuială, a cărei linişte nu o tulbura decît pasul regulat al gardianului, cîntecele şi strigătele vreunor cheflii întîrziaţi. O ruină încremenită părea că lunecă încet la orizont şi cîte o stea licărea palid, ici-colo, prin spărturile din nori. Holmes mîna în tăcere, cu capul în piept, părînd cufundat în gînduri, iar eu şedeam lîngă el, nerăbdător să aflu ce anume îi putuse pune puterile atît de amarnic la încercare. Îmi era însă teamă să-i întrerup şirul gîndurilor. Străbătusem cîteva mile şi tocmai ne apropiam de brîul de vile de la marginea oraşului, cînd Holmes se scutură din visare, ridică din umeri şi îşi aprinse pipa, cu aerul unui om mulţumit că a ales calea cea bună.

— Ştii să taci, nu glumă, Watson — spuse el. E o plăcere să te aibă omul tovarăş. Pe cinstea mea, mare lucru să am cui să-i vor-

[1] Cedrii.
[2] Comitat în sud-estul Angliei.

besc, pentru că gîndurile mele nu-s chiar atît de plăcute. Mă întrebam tocmai ce am să-i spui bietei femei cînd ne vom întîlni.

— Uiţi că nici nu ştiu despre ce e vorba.

— Mai am exact atîta timp cît să-ţi povestesc cele petrecute, înainte să intrăm în Lee. Pare absurd de simplu, şi cu toate acestea nu ştiu de unde să încep. Firul l-am prins eu, nu e vorbă, dar nu pot să-i dau de capăt. Şi acum, să-ţi povestesc cazul, scurt şi cuprinzător. Poate că ai să descoperi tu vreo rază, acolo unde pentru mine nu-i decît beznă.

— Dă-i drumul.

— Acum cîţiva ani — ca să fiu mai exact, în mai 1884, a sosit la Lee un domn, Neville St. Clair, care părea să fie plin de bani. Şi-a luat o vilă spaţioasă, şi-a plantat frumos grădina, într-un cuvînt, ducea o viaţă îndestulată. Încet-încet, a legat prietenii printre vecini şi în 1887 s-a căsătorit cu fiica unui fabricant de bere de prin împrejurimi. Acum are doi copii cu ea. Ocupaţie n-avea, dar în schimb poseda acţiuni ale cîtorva companii. În fiecare dimineaţă pleca în oraş şi se întorcea la 5,14 din Cannonstreet. Domnul St. Clair, ar fi avut 37 de ani, era un om paşnic, un soţ bun şi un tată iubitor. Toţi cei care-l cunoscuseră ţineau la el foarte mult. La aceasta se mai poate adăuga şi faptul că în clipa de faţă totalul datoriilor lui se ridică la 88 de lire şi 10 şilingi, pe cînd creditul pe care îl are la *Capital and Counties Bank* este de 220 de lire. Prin urmare, nu avem nici un motiv să credem că ar fi avut dificultăţi financiare.

Luna trecută, domnul Neville St. Claire a plecat din oraş ceva mai tîrziu ca de obicei. Înainte să iasă, a mai pomenit de faptul că are două comisioane importante de făcut şi că-i va aduce băieţaşului o cutie cu cuburi. Ce să vezi, ca un făcut, în aceeşi zi doamna St. Clair primeşte, puţin după plecarea soţului, o

înştiinţare că-i sosise la oficiul lui Aberdeen Company un mic colet, de o valoare considerabilă. Dacă-ţi cunoşti bine oraşul, ştii că birourile Companiei se află pe strada Fresno, care dă în Upper Swandam-lane, unde m-ai găsit astă-seară. După micul dejun, doamna St. Clair s-a dus în City, şi-a făcut cumpărăturile, apoi a intrat la birourile Companiei, de unde şi-a ridicat coletul. La ora 4,35 fix a trecut prin Swandam-lane, în drum spre gară. M-ai urmărit cu atenţie ?

— Totul e cît se poate de limpede.

— Dacă-ţi aduci aminte, luni a fost o mare zăpuşeală. Doamna St. Clair mergea agale, căutînd o trăsură, deoarece nu-i prea plăceau împrejurimile. Şi cum o apucase aşa, de-a lungul lui Swandam-lane, deodată a auzit o exclamaţie, sau poate un strigăt, şi în clipa următoare a simţit că-i îngheaţă sîngele în vine. Soţul ei o privea de la o fereastră situată la etajul al doilea al unei clădiri, şi părea că îi face semne. Fereastra era deschisă, aşa că i-a putut vedea limpede faţa, pe care se citea o mare tulburare. St. Clair dădea din mîini ca un apucat, apoi s-a făcut nevăzut, atît de brusc, de parcă l-ar fi tras înapoi o forţă căreia nu i se putea împotrivi. Un singur lucru l-a reţinut ochiul ei ager de femeie : deşi purta o haină ca aceea cu care plecase din oraş, soţul ei nu mai avea nici guler şi nici cravată la gît.

Sigură că i se întîmplase ceva, s-a repezit în jos pe scări — clădirea aceea, vezi bine, nu era decît fumătoria de opiu în care m-ai găsit astă-seară — şi năpustindu-se în camera din faţă, s-a îndreptat spre scările care duceau la primul etaj. La picioarele scării, însă, a dat peste ticălosul de patron despre care ţi-am mai vorbit. Omul a împins-o înapoi. Pe urmă, ajutat de un danez, un om de-ai lui, a aruncat-o în stradă. Chinuită de îndoieli şi spaime, doamna St. Clair s-a repezit în josul străzii şi, ca

prin minune, a dat în Fresno-street peste cîţiva agenţi, în cap cu un inspector, care-şi făceau rondul. Inspectorul a luat doi oameni cu el şi s-au dus cu ea înapoi. Cu toată împotrivirea patronului au pătruns în camera unde domnul St. Clair fusese văzut pentru ultima oară. Dar, nici urmă de el. De altfel, în tot etajul nu era nimeni, în afara unui schilod cu înfăţişare hidoasă, care pe semne îşi făcuse culcuşul acolo. Atît el, cît şi nemernicul acela de patron jurau pe ce au mai sfînt că nimeni nu trecuse prin camera din faţă în dupăamiaza aceea. Cei doi tăgăduiau cu atîta hotărîre, încît inspectorul începu să şovăie, ba chiar să şi creadă că doamnei St. Clair i se năzărise ceva, cînd, deodată, cu un strigăt, aceasta se repezi la o cutie de lemn de brad care stătea pe masă, şi-i smulse capacul. Un torent de cuburi se revărsă afară. Era jucăria pe care soţul ei făgăduise să o aducă acasă.

Descoperirea aceasta şi încurcătura vădită a schilodului l-au făcut pe inspector să înţeleagă că nu e de glumit. Au cercetat încăperile cu de-amănuntul ; totul arăta că fusese vorba de o crimă îngrozitoare. Odaia din faţă era mobilată simplu, ca un salon, şi dădea într-un mic dormitor care răspundea pe chei. Între chei şi fereastra dormitorului trecea o fîşie strîmtă de pămînt uscată în timpul refluxului şi acoperită de cel puţin 4,5 picioare de apă cînd fluxul atingea nivelul maxim. Fereastra era largă şi se deschidea de jos. În cursul cercetărilor au fost descoperite pete de sînge pe pervaz şi pe podeaua de lemn a încăperii. În spatele unei draperii din prima cameră fuseseră aruncate hainele lui Neville St. Clair. Doar sacoul lipsea. Ghetele, ciorapii, pălăria, ceasul, toate erau acolo. Niciunul din aceste obiecte nu purta urme de violenţă şi alte urme ale lui Neville St. Clair nu existau. Doar pe fereastră putea să fi dispărut, căci peste altă

ieşire n-au dat, iar petele acelea de pe pervaz, care nu prevesteau nimic bun, lăsau prea puţine speranţe că ar fi putut scăpa înot, căci fluxul atinsese nivelul maxim cînd se petrecuse tragedia.

Şi acum să trecem al cei doi ticăloşi care păreau implicaţi în afacere. Patronul avea un trecut dintre cele mai murdare, dar cum din spusele doamnei St. Clair reieşea că numai la cîteva secunde după ce îşi zărise soţul la fereastră, îl găsise la picioarele scării, nu putea fi decît cel mult complice la crimă. Omul se apăra, spunînd că nu are nici un amestec, că habar n-are de isprăvile chiriaşului lui, Hugh Boone, şi că de ce ar da el socoteală de prezenţa hainelor celui dispărut.

Asta în ceea ce-l priveşte pe patron. Şi acum,să ne ocupăm de schilodul acela înspăimîntător la vedere, care locuieşte la etajul doi al fumătoriei. Cu siguranţă că a fost ultimul om care l-a văzut pe Neville St. Clair. Îl cheamă Hugh Boone şi faţa lui hîdă o ştiu toţi trecătorii obişnuiţi din City. E cerşetor de profesie, deşi, ca să ocolească ordonanţele poliţieneşti, vinde chibrituri de ceară. Dacă-ţi aduci aminte, ceva mai încolo, în jurul străzii Thread-needle, pe stînga, este o adîncitură în zid. Acolo stă el zi de zi, ghemuit turceşte, cu cele cîteva cutii de chibrituri în poală. Şi cum înfăţişarea lui te face să-i plîngi de milă, oamenii îi aruncă cîte ceva de pomană în şapca-i slinoasă de piele care zace pe pavaj dinainte-i. L-am urmărit în mai multe rînduri, înainte să-mi fi închipuit măcar că voi avea de-aface cu ei, din motive profesionale, şi am rămas uluit cîţi bani aduna într-un timp destul de scurt. Vezi, înfăţişarea lui e atît de izbitoare, încît nimeni nu poate trece fără să-l observe. Ciufui lui roşcovan, faţa-i palidă şi desfigurată de o cicatrice îngrozitoare care, contractîndu-se, i-a răsucit buza de sus, băr-

bia de buldog şi ochii lui negri, pătrunzători — singurul contrast cu părul — toate îl fac să se deosebească din mulţimea obişniută a cerşetorilor. Şi se mai deosebeşte de ceilalţi pentru că are răspunsul gata ori de cîte ori vreunul din trecători îl ia peste picior. Acesta este omul despre care aflasem că locuia la fumătorie şi că fusese ultimul care îl văzuse pe gentlemanul nostru.

— Dar e un schilod ! am exclamat eu. Ce putea face el împotriva unui om în floarea vîrstei ?

— E un schilod doar în sensul că şchioapătă. În alte privinţe, însă pare voinic şi bine hrănit. Ca medic, cred că ştii, Watson — adesea un membru mai slab e compensat prin forţa neobişnuită a celorlalte membre.

— Continuă-ţi,te rog, povestea.

— Doamna St. Clair a leşinat la vederea petelor de sînge de pe fereastră. Un agent a însoţit-o acasă, într-o trăsură a poliţiei, deoarece prezenţa ei nu le putea fi de nici un folos în cursul cercetărilor. Inspectorul Barton, care fusese însărcinat cu această afacere, a cercetat locurile cu mare băgare de seamă, dar fără să poată descoperi ceva care să poată să arunce o rază oricît de slabă asupra cazului. Făcuseră greşeala că nu l-au arestat pe Boone pe loc, aşa că omul a putut profita de cîteva minute ca să comunice cu complicele lui, patronul. Greşeala a fost îndreptată curînd. L-au arestat şi l-au percheziţionat, dar fără să descopere ceva împotriva lui. E drept că pe mîneca dreaptă a cămăşii avea cîteva pete de sînge, el însă le-a arătat o rană de lîngă unghia inelarului, spunînd că de acolo provenea. Apoi a adăugat că puţin mai înainte fusese la fereastră, şi că fără îndoială petele de acolo aveau aceeaşi provenienţă. Nega din răsputeri că l-ar fi văzut vreodată pe domnul Neville St. Clair şi jură că prezenţa hainelor

acestuia în camera lui era tot atît de inexplicabilă pentru el ca și pentru poliție. Cît despre afirmația doamnei St. Clair că își văzuse soțul la fereastra, după părerea lui femeia nu era în toate mințile, ori i se păruse. L-au dus la secție cu toată împotrivirea lui, dar inspectorul a rămas la fața locului, în speranța că refluxul i-ar putea aduce vreun nou indiciu.

Și într-adevar, așa a fost. Numai că în mîlul de pe mal au găsit ceva la care nu se așteptau. Haina lui Neville St. Cair, nu Neville St. Clair în persoană, ieșise la lumină o dată cu retragerea apelor. Și ce crezi că au găsit în buzunare ?

— Nici nu-mi trece prin minte.

— Cred și eu, ar fi și de mirare să ghicești. Toate buzunarele erau îndesate cu monede de un penny și de o jumătate de penny — 421 penny și 270 monezi de jumătate de penny. Nu e de mirare că n-o luase curentul. Un trup omenesc e însă altceva. Între chei și casă este un vîrtej îngrozitor și s-ar putea ca haina aceea, care atîrna atît de greu, să fi rămas pe loc, pe cînd corpul despuiat a fost înghițit de ape.

— Dar după cîte știu, celelalte lucruri au fost găsite în cameră. Să fi fost îmbrăcat doar cu haina ?

— Nu, stimate domn, deși lucrul acesta poate părea foarte posibil. Se presupune că Boone ăsta l-a aruncat pe Neville St. Clair pe fereastră și că nu l-a văzut nimeni. Ce mai avea el atunci de făcut ? Primul lucru la care trebuia să se gîndească era să se descotorosească de hainele trădătoare. Atunci, a pus mîna pe sacou și tocmai în clipa cînd se pregătea să-l arunce și-a dat seama că în loc să se scufunde, haina va pluti. Timp nu mai avea, pentru că auzise ciorovăiala de jos, cînd soția lui St. Clair încerca să urce și poate că patronul, complicele lui, îi spusese că poliția se

apropie în grabă. Nu mai era o clipă de pierdut. S-a repezit la grămada de bani pe care o ţinea ascunsă şi care reprezenta cîştigul lui din cerşit şi a înfundat buzunarele cu monezi, ca să fie sigur că haina nu se va duce la fund. Pe urmă a azvîrlit-o afară şi tot aşa ar fi făcut şi cu celelalte lucruri, dacă n-ar fi auzit paşii de jos, care se apropiau în grabă. Abia a mai avut timp să închidă fereastra, cînd poliţia a pătruns în cameră.

— Pare foarte verosimil.

— În orice caz, trebuie să acceptăm ipoteza aceasta în lipsa alteia mai bună. După cum ţi-am spus, Boone a fost arestat şi dus la poliţie, dar nu s-a putut dovedi că ar mai fi fost acuzat vreodată de ceva. Era cunoscut de ani de zile ca cerşetor de profesie, în schimb părea să ducă o viaţă cinstită şi fără pată. Aşa stau lucrurile acum. Cît despre problemele ce trebuie rezolvate, şi anume, ce căuta Neville St. Clair în fumătoria de opiu, ce s-a întîmplat cu el acolo, unde se află acum şi ce amestec are Hugh Boone în dispariţia lui — toate aceste probleme sînt departe de a-şi fi găsit soluţia. Trebuie să recunosc că nu-mi amintesc să mai fi întîlnit vreodată un caz care, la prima vedere, să-mi pară atît de simplu şi totuşi să ridice atîtea piedici.

Pe cînd Sherlock Holmes îmi relata în amănunt ciudatul lanţ de întîmplări, am străbătut mahalalele marelui oraş, pînă am lăsat în urmă şi ultimele case risipite ici-colo, şi ne-am pomenit pe un drum mărginit pe amîndouă părţile de un gard de ţară. După ce Holmes şi-a încheiat povestirea, am mai trecut prin două sate cu case răzleţe, unde de abia mai licăreau cîteva lumini pe la ferestre.

— Am ajuns la periferia Lee-lui, făcu tovarăşul meu. Şi în drumul ăsta scurt am trecut prin trei comitate : Middlesex, o bucată din Surrey, apoi Kent. Vezi lumina aceea prin-

tre arbori ? Acolo e „The Cedars“ și la lumina lămpii șade o femeie al cărui auz încordat sînt sigur că a prins zgomotul copitelor.

— Nu înțeleg de ce nu rezolvi cazul acasă, în Bakerstreet ? i-am întrebat eu.

— Pentru că sînt multe lucruri pe care trebuie să le aflu aici. Doamna St. Clair a fost foarte drăguță și mi-a pus la dispoziție două camere. Poți să fii sigur că te va primi bine cînd va afla că ești prietenul și colegul meu. Mă simt foarte prost, Watson, la gîndul că nu pot să-i dau nici o știre despre soțul ei. Am ajuns. Trr, stai, trrr !

Am tras în fața unei vile mari, situate în mijlocul unui parc. Un rîndaș s-a apropiat în fugă și a apucat calul de căpăstru ; eu am sărit din trăsură urmîndu-l pe Holmes de-a lungul unei alei mici, care șerpuia spre casă. Pe cînd ne apropiam, ușa s-a dat de perete și o femeie blondă și mică de stat s-a ivit în prag. Era îmbrăcată într-o muselină ușoară, cu o bentiță de șifon roz și pufos la gît și la încheieturi. Stătea în plină lumină, cu o mînă pe canatul ușii, ridicată pe jumătate ca în așteptare, cu trupul ușor plecat și cu capul repezit înainte, așteptînd cu ochi nerăbdători și cu buzele desfăcute — toată un semn de întrebare.

— Ei ? strigă ea. Ei ?

Apoi, văzînd că eram doi, a scos un strigăt de speranță, care s-a topit într-un geamăt în clipa în care ea l-a văzut pe tovarășul meu clătinînd din cap și ridicînd din umeri.

— Vreo veste bună ?

— Nimic.

— Rea ?

— Nu.

— Slavă Domnului ! Dar intrați, vă rog. Trebuie să fiți obosit, ați avut o zi grea.

— Prietenul meu, doctorul Watson. Mi-a fost de mare folos în cîteva ocazii și din fe-

ricire l-am putut lua cu mine ca să-mi ajute în cercetări.

— Încîntată de cunoştinţă — făcu ea, strîngîndu-mi mîna cu căldură. Vă rog să iertaţi deranjul de aici, dar vă închipuiţi ce lovitură a fost pentru noi

— Stimată doamnă — i-am răspuns eu — nu sînt eu atît de impresionabil şi chiar de n-ar fi aşa, tot nu trebuie să vă scuzaţi. Aş fi fericit să vă pot fi de vreun folos, dumneavoastră sau prietenului meu, dacă-mi va sta în putere.

— Acum, domnule Sherlock Holmes — făcu doamna St. Clair, pe cînd intram în sufrageria iluminată à giorno, unde ne aştepta o cină rece — aş vrea foarte mult, să vă pun deschis vreo două întrebări şi să vă rog să-mi răspundeţi la fel.

— Dar vă rog, doamnă.

— Şi să nu vă temeţi pentru mine. Nu am nici crize de isterie şi nici n-am să leşin. Vreau pur şi simplu să aflu părerea dvs. sinceră.

— Despre ce anume ?

— În fundul sufletului dvs. credeţi că Neville mai trăieşte ?

Sherlock Holmes păru stingherit de întrebare.

— Te rog, sincer ! făcu din nou doamna St. Clair, care stătea în picioare pe covor, fixîndu-l pe prietenul meu. Acesta se lăsase pe spate, în scaunul de răchită.

— Atunci, sincer, doamnă, nu cred.

— Credeţi că a murit ?

— Da.

— Asasinat ?

— N-aş putea afirma. Poate.

— Şi cînd şi-a găsit moartea ?

— Luni.

— Atunci, poate, că-mi veţi putea explica, domnule Holmes, cum se face că am primit astăzi scrisoarea asta de la el.

Sherlock Holmes sări de pe scaun ca ars.

— Ce ? mugi el.

— Da, azi. Zîmbea, ţinînd ridicat un capăt de hîrtie.

— Pot s-o văd ?

— Sigur că da.

Plin de nerăbdare, i-o smulse din mînă şi, întinzînd-o pe masă, trase lampa deasupra ei. Începu apoi să o cerceteze cu atenţie. M-am ridicat de pe scaun şi m-am uitat peste umărul lui. Era un plic ordinar şi purta ştampila din Gravesend. Fusese expediat în aceeaşi zi — sau mai bine-zis ieri — pentru că era mult după miezul nopţii.

— Un scris grosolan ! murmură Holmes. Cu siguranţă că nu-i al soţului dvs., doamnă.

— Nu, dar cel de pe biletul alăturat, este.

— Văd că omul care a scris plicul a trebuit să se intereseze de adresă.

— De unde ştiţi ?

— După cum vedeţi, numele este scris cu cerneală neagră. Aceasta s-a uscat de la sine. Restul e de culoare cenuşie, prin urmare s-a folosit o sugativă. Dacă totul ar fi fost scris de la început, s-ar fi uscat de îndată cu sugativa, nu ar fi existat o nuanţă de negru atît de închisă. Omul a scris numele, apoi s-a oprit înainte de a scrie adresa. Asta e cea mai bună dovadă că nu o cunoştea. E un fleac. Şi acum să citim scrisoarea. Ei, dar a mai fost ceva !

— Da, un inel. Inelul lui cu sigiliul.

— Şi sînteţi sigură că e scrisul soţului dvs ?

— Unul din ele.

— Unul ?

— Da. Cînd scrie în grabă. Nu seamănă deloc cu cel obişnuit, dar eu îl recunos uşor.

„Scumpa mea, nu te teme. Totul se va termina cu bine. E vorba de o mare neînţelegere, care va cere un oarecare timp ca să fie îndreptată. Aşteaptă liniştită. Neville."

Era scrisă cu creionul, pe pagina de gardă a unei cărți, format octavo, fără filigran.

— Hm ! Expediată azi în Gravesend de cineva care avea degetul gros murdar. Ei ! plicul a fost lipit, dacă nu mă înșel, de cineva care mestecă tutun. Și sînteți atît de sigură că e scrisul soțului dvs., doamnă ?

— Da. Cuvintele acestea au fost scrise de Neville.

— Și au fost puse la cutie la Gravesend. Bine, doamnă St. Clair, începe să se facă lumină, deși nu m-aș încumeta să cred că primejdia a trecut.

— Dar nu se poate să nu trăiască, domnule Holmes !

— Afară de cazul că e vorba de o înșelătorie bine ticluită, ca să fim puși pe o pistă falsă. La urma urmelor, inelul nu e o dovadă. Puteau să i-l ia.

— Nu, nu ! Este, este ! E chiar scrisul lui !

— Foarte bine. S-ar putea însă s-o fi scris luni și să fi fost expediată abia azi.

— Și asta se poate.

— Dacă-i așa, multe se puteau petrece între timp.

— Voi, te rog, nu-mi lua ultima speranță, domnule Holmes ! Eu știu că nu i s-a întîmplat nimic. Sîntem atît de legați unul de altul, încît aș simți dacă i s-ar fi întîmplat ceva. Chiar în ziua în care l-am văzut pentru ultima oară, s-a rănit ușor. Eu eram în sufragerie și el dincolo, în dormitor. Și totuși am venit în fugă, sigură că i se întîmplase ceva. Credeți că aș simți un fleac ca acesta și să nu știu că a murit ?

— Am văzut prea multe în viață ca să nu-mi dau seama că adeseori poți să te bizui mai degrabă pe simțurile unei femei, decît pe concluziile unuia care desface firul în patru. Scrisoarea aceasta e o dovadă foarte puternică. Ea confirmă punctul dvs. de vedere. Totuși,

dacă soţul e în viaţă şi poate scrie, de ce s-ar ascunde de dvs ?

— Habar n-am. E de neînchipuit.

— Luni, înainte să plece, n-a făcut nici o aluzie ?

— Nu.

— Şi aţi fost surprinsă că l-aţi văzut în Swandam-lane ?

— Foarte.

— Fereastra era deschisă ?

— Da.

— Asta înseamnă că v-ar fi putut striga.

— Da.

— După cîte înţeleg n-a scos decît un strigăt nearticulat.

— Da

— V-aţi închipuit că e vorba de un strigăt de ajutor ?

— Da. Mi-a făcut semn cu mîinile.

— Putea fi însă şi o exclamaţie de surprindere. Poate că vederea neaşteptată a dvs. l-a făcut să ridice braţele de uimire ?

— Poate.

— Şi aţi bănuit că a fost tras înapoi ?

— Da, a dispărut atît de brusc !

— Poate că s-a dat singur înapoi. Aţi mai văzut pe cineva în cameră ?

— Nu, dar omul acela îngrozitor a mărturisit că fusese acolo, iar crîşmarul stătea jos, lîngă scară.

— Exact. După cîte v-aţi putut da seama, soţul dvs. era îmbrăcat cu hainele obişnuite.

— Da, dar n-avea guler şi cravată. Am văzut foarte limpede că era cu gîtul gol.

— V-a pomenit vreodată de Swandam-lane ?

— Niciodată.

— Mulţumesc, doamnă St. Clair. Acestea sînt punctele pe care voiam neapărat să le clarific. Acum, să mîncăm ceva şi să ne retragem. Mîine avem o zi foarte grea.

O cameră mare și confortabilă, cu două paturi, fusese pusă la dispoziția noastră și cum eram ostenit după noaptea aceea plină de întîmplări, m-am vîrît repede în pat. Sherlock Holmes însă, cînd avea o problemă de rezolvat era în stare să stea treaz zile de-a rîndul, fără o clipă de odihnă, și să o întoarcă pe o parte și pe alta, ordonîndu-și din nou datele și cercetînd-o de-a fir-a-păr, pînă îi dădea de capăt sau se convingea că materialul pe care-l avea la dispoziție era insuficient. Mi-am dat seama imediat că se pregătea pentru o noapte albă. Și-a scos haina și vesta, și-a îmbrăcat un halat mare, albastru, apoi a început să se învîrtească prin cameră și să adune pernele de pe patul lui, de pe sofa și de pe fotolii. Cu ele a întocmit un fel de divan, pe care s-a așezat turcește, cu o uncie de tutun prost și cu o cutie de chibrituri dinainte. L-am văzut șezînd așa la lumina palidă a lămpii cu o pipă veche de lemn între dinți, privind în gol, spre colțul tavanului, pe cînd fumul albastru se ridica în rotocoale. Stătea tăcut, nemișcat, cu trăsăturile-i ascuțite și energice în bătaia lămpii. Așa încremenise Holmes cînd am adormit și tot așa l-am văzut cînd o exclamație bruscă m-a trezit din somn. Razele soarelui vărătic pătrunseseră în cameră. Holmes tot mai ținea pipa între dinți și fumul continua să se ridice în rotocoale, iar camera era învăluită într-o ceață deasă. Din grămăjoara de tutun pe care o văzusem seara, nu mai era nici o urmă.

— Te-ai sculat, Watson ? mă întrebă el.

— Da.

— Facem o plimbare de dimineață ?

— Cred și eu.

— Atunci îmbracă-te. Nimeni nu s-a sculat încă, dar știu unde doarme rîndașul, așa că o să pornim îndată cu trăsura.

Chicoti. Ochii îi străluceau în timp ce vorbea. Nu mai era omul acela grav și cufundat în gînduri din noaptea care trecuse.

Pe cînd mă îmbrăcam m-am uitat la ceas. Nicio mirare că nu se mișca nimeni. Era 4,25. Abia apucasem să mă îmbrac, cînd Holmes s-a întors, anunțîndu-mă că rîndașul a înhămat calul.

— Vreau să-mi verific o teorie — spuse el, trăgîndu-și ghetele. Mi se pare, Watson, că ai în față pe cel mai nătîng om din Europa. Aș merita să fiu zburat de aici, cu un picior în spate, pînă la Charing-cross. Acum însă, am cheia problemei !

— Și unde e ? l-am întrebat eu, zîmbind.

— În baie, mi-a răspuns el. Da, da, nu glumesc, a urmat Holmes, văzînd că îl privesc neîncrezător. Chiar acum vin de acolo. Am luat-o și am băgat-o în geamantanul acesta. Ia să vedem, băiete, dacă se potrivește în broască.

Am coborît în cea mai mare liniște și am ieșit în lumina strălucitoare a razelor de dimineață. Afară, în drum, ne aștepta calul și trăsura. Rîndașul, îmbrăcat pe jumătate, ținea calul de dîrlogi. M[illegible]-am urcat amîndoi și am pornit-o în grabă spre Londra. În drum am întîlnit cîteva căruțe cu zarzavat, care mergeau la oraș, rîndurile de vile, însă, se înșirau pe margini tăcute și încremenite ca o cetate adormită.

— A fost un caz neobișnuit, din unele puncte de vedere, făcu Holmes, sfichiuind calul ca s-o ia în galop. Parcă n-am avut ochi. Dar mai bine mai tîrziu decît niciodată !

Cînd am intrat în oraș, primii locuitori care se treziseră în zori se uitau la noi cu ochii lipiți, de la ferestre, cum treceam pe străzile din Surrey. După ce am luat-o pe strada care duce la podul Waterloo și am trecut fluviul, am apucat-o pe strada Wellinton, zorind la

dreapta, şi în cel din urmă am ajuns în strada Bow. Sherlock Holmes era bine cunoscut în poliţie şi cei doi agenţi de la intrare îl salutară. Unul a prins calul de dîrlogi şi celălalt ne-a condus înăuntru.

— Cine-i de serviciu ? întrebă Holmes.

— Inspectorul Bradstreet.

— Ei, Bradstreet, ce mai faci ?

— Un bărbat înalt şi voinic coborîse prin coridorul cu dale de piatră. Purta o cască şi o haină cu branderburguri.

— Vreau să-ţi spun vreo două cuvinte, Bradstreet.

— Sigur, domnule Holmes. Poftim la mine.

Intrarăm într-o cămăruţă care servea de birou. Pe masă zăcea un registru cît toate zilele şi pe perete atîrna un telefon. Inspectorul se aşeză la biroul lui.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule Holmes ?

— Am venit pentru cerşetorul acela, Boone, acuzat că ar fi fost amestecat în dispariţia domnului Neville St. Clair din Lee.

— Da. A fost adus la anchetă.

— Ştiu. E aici ?

— Da. În celulă.

— E liniştit ?

— Nu face scandal, dar e murdar ca un porc. Da. N-am izbutit să-l fac să-şi spele decît mîinile, iar pe faţă e negru ca un cărbunar. După ce i se vor dresa acte, o să facă baia reglementară şi cred că sînteţi şi dvs. de acord că tare nu i-ar strica.

— Ţin mult să-l văd.

— Da ? Foarte simplu. Veniţi cu mine. Puteţi să vă lăsaţi valiza aici.

— Nu, mai bine s-o iau.

— Perfect. Pe aici, vă rog.

Bradstreet ne conduse de-a lungul unui coridor, deschise o uşă prinsă în bare de fier,

apoi coborî o scară în spirală şi ne-am pomenit într-un culoar spoit în alb, cu două rînduri de uşi.

— A treia pe dreapta, spuse inspectorul. Aici !

Deschise fără zgomot o portiţă în partea de sus a uşii şi aruncă o privire înăuntru.

— Doarme. Îl puteţi vedea bine de aici, adăugă el.

Ne-am apropiat amîndoi de gratii. Prizonierul stătea culcat cu faţa spre noi, cufundat într-un somn adînc, răsuflînd încet şi greoi. Era un om de statură mijlocie, jerpelit cum cere meseria, şi purta o cămaşă colorată, care ieşea prin haina zdrenţuită. Arăta întocmai cum ne spusese şi inspectorul — îngrozitor de murdar, dar stratul care îi acoperea faţa nu-i putea ascunde urîţenia respingătoare. O cicatrice veche şi lată îi brăzda chipul de la ochi pînă la bărbie. Contractîndu-se, îi trăsese buza de sus, descoperindu-i trei dinţi, de parcă ar fi rînjit întruna. Un smoc de păr roşiatic îi cădea peste frunte şi peste ochi.

— O frumuseţe, ce ziceţi ? făcu inspectorul.

— Astuia zic şi eu că-i trebuie o baie, remarcă Holmes. Am bănuit eu că tare i-ar prinde bine şi de aceea mi-am îngăduit să aduc şi cele necesare.

Pe cînd vorbea, deschise valiza şi, spre mirarea mea, scoase un burete de baie cît toate zilele.

— Hi-hi ! chicoti inspectorul. Da' ştiu că aveţi haz !

— Dacă vrei să fii aşa de bun şi să deschizi uşa foarte încet, o să-i dăm o înfăţişare mult mai respectabilă.

— N-am nimic împotrivă, răspunse inspectorul. Nu prea face el cinste celulelor din strada Bow, nu-i aşa ? Vîrî cheia în broască şi intrarăm toţi trei, tiptil, în celulă. Omul se întoarse pe o parte, apoi se cufundă mai departe

în somnul lui adînc. Holmes se plecă spre cana cu apă, umezi buretele şi i-l trecu de două ori cu putere peste faţă, în cruciş şi în curmeziş.

— Daţi-mi voie să fac prezentările ! strigă el. Domnul Neville St. Clair din Lee, comitatul Kent.

De cînd sînt n-am mai văzut aşa ceva. Pielea omului se luase după burete ca o coajă după copac. Dusă era culoarea aceea întunecată. Dusă şi cicatricea îngrozitoare care brăzda faţa în curmeziş, şi buza răsucită care-i dădea un rînjet atît de respingător ! Cu o smucitură, părul acela roşu şi încîlcit dispăru şi în clipa următoare, dinaintea noastră stătea în vîrful patului un om palid, fin, cu o umbră de tristeţe întipărită pe faţă, cu părul negru şi pielea netedă. Omul se freca la ochi şi se uita în jur uluit şi somnoros. Deodată îşi dădu seama că a fost descoperit şi, scoţînd un geamăt, se aruncă cu faţa în pernă.

— Cerule ! exclamă inspectorul, da' ăsta-i omul care a dispărut. Îl recunosc după fotografie.

Prizonierul se întoarse cu aerul resemnat al unuia ce s-a lăsat în voia sorţii.

— Fie şi aşa, făcu el. Şi, mă rog, de ce sînt acuzat ?

— De dispariţia domnului Neville St... Ei, asta-i bună ! Nu poţi fi învinuit de aşa ceva, afară de cazul că vor să te acuze pentru încercare de sinucidere — făcu inspectorul rînjind. Sînt de 27 de ani în poliţie, dar aşa ceva n-am mai pomenit.

— Dacă eu sînt domnul Neville St. Clair, atunci e limpede că n-a fost comisă nici o crimă şi că prin urmare, sînt reţinut în mod ilegal.

— Nici o crimă ? În schimb o foarte mare greşeală — spuse Holmes. Ar fi fost mai bine să nu-i fi ascuns nimic soţiei dumitale.

— Nu de soţia mea era vorba, ci de copii — gemu prizonierul. Dumnezeu să mă ierte,

dar n-aș fi vrut să le fie rușine de tatăl lor. Dumnezeule! Ce scandal! Acum ce mă fac?

Sherlock Holmes se așează lîngă el pe pat și îl bătu cu blîndețe pe umăr.

— Dacă lucrurile vor trebui lămurite în instanță — spuse el — nu mai poți evita scandalul. Pe de altă parte, dacă izbutești să convingi autoritățile polițienești că nu există nici un cap de acuzare împotriva dumitale, nu văd cum ziarele ar mai putea afla ceva. Sînt sigur că inspectorul Bradstreet îți va lua o declarație și o va înainta celor în drept. În felul acesta, cazul nu va mai ajunge în fața unei instanțe.

— Domnul să vă binecuvînteze! exclamă prizonierul cu aprindere. Mai bine să mă fi închis, ba chiar să fi fost condamnat la moarte, decît să ajungă secretul meu murdar, să păteze numele copiilor mei! Dumneavoastră sînteți primii care aud povestea mea! Tata era învățător la Chesterfield, unde am primit o educație aleasă. În tinerețe am călătorit, apoi m-am făcut actor și în cele din urmă am intrat ca reporter la un ziar de seară din Londra. Într-o bună zi, redactorul șef și-a exprimat dorința să i public o serie de articole despre cerșetoria în capitală. Mi-am luat eu sarcina să i le scriu. Așa a început toată povestea mea. Articolele nu le puteam scrie decît dacă practicam cerșetoria ca amator. Pe vremea cînd fusesem actor, învățasem, desigur, toate secretele machiajului și ajunsesem cunoscut printre actori pentru îndemînarea mea. Acum puteam profita de talentele mele. Mi-am machiat fața și, ca să arăt cît mai demn de milă, mi-am făcut și o cicatrice, după care mi-am răsucit buza, prinzînd-o cu o fîșie de plasture de culoarea pielei. După aceea mi-am pus și o perucă roșie, mi-am îmbrăcat niște haine cît mai potrivite scopului meu și m-am postat în partea cea mai animată a City-ului — ca negustor de chibrituri — în fond însă, ca cerșetor. Timp de șapte ceasuri

mi-am făcut negoțul și cînd m-am întors seara acasă, spre surprinderea mea, am constatat că strînsesem nu mai puțin de 26 de șilingi și 4 pence.

Mi-am scris articolele și pe urmă am uitat totul, pînă ce într-o zi, girînd o poliță pentru un prieten, am primit o somație pentru suma de 25 de lire. Nu știam pe unde să scot cămașa, cînd pe neașteptate mi-a venit o idee. Am cerut creditorului o păsuire de două săptămîni și mi-am luat concediu de la patron, apoi m-am deghizat și așa, am stat tot acest timp la cerșit, în City. După 10 zile, aveam banii și datoria era achitată.

Ei bine, vă puteți închipui ce greu era să mă mai apuc de treaba atît de obositoare pentru două lire pe săptămînă, cînd știam că acesta putea fi oîștigul meu pe o zi, numai să-mi fi mînjit fața cu puțină vopsea și să-mi fi pus șapca jos, așteptînd în tihnă. S-a dat o luptă grea între mîndria mea și dorința de bani, dar în cele din urmă banii au învins. Și așa, am lăsat baltă meseria de reporter și m-am așezat zi de zi în colțul pe care mi-l alesesem prima oară. Înfățișarea mea îngrozitoare trezea mila și buzunarele mele se umpleau cu bănuți. Un singur om îmi cunoștea secretul. Era patronul fumătoriei din Swandam-lane, unde trăsesem. În fiecare dimineață ieșeam de acolo sub înfățișarea de cerșetor jegos, iar seara mă transformam într-un domn bine îmbrăcat. Îl plăteam bine pe patron pentru camerele pe care mi le închiriase, așa că eram sigur de tăcerea lui.

N-a trecut mult și îmi dădeam seama că realizam sume considerabile. Asta nu înseamnă că orice cerșetor de pe străzile Londrei strînge 700 lire pe an — o sumă inferioară veniturilor mele — eu însă, am foarte mult talent la machiaj și prezență de spirit, calități pe care practica mi le-a dezvoltat, așa că am ajuns o figură

cunoscută în City. De dimineaţă pînă seara un şuvoi de bănuţi, printre care se amesteca şi piese de argint, se revărsa în şapca mea, şi socoteam că am avut o zi proastă cînd nu adunam două lire.

Pe măsură ce mă îmbogăţeam, creştea şi ambiţia mea. Mi-am cumpărat o casă la ţară şi în cele din urmă m-am căsătorit, fără ca cineva să bănuiască adevărata mea ocupaţie. Soţia ştia că am o afacere în City, dar nu prea era la curent despre ce era vorba.

Lunea trecută, tocmai îmi încheiasem ziua şi mă îmbrăcam în camera de sus, cînd aruncîndu-mi o privire pe fereastră, mi-am zărit, spre spaima şi mirarea mea, soţia stînd în stradă şi uitîndu-se drept la mine. Am scos un strigăt de surprindere. Am ridicat mîinile să-mi acopăr faţa şi, repezindu-mă la tăinuitorul meu, l-am rugat să nu lase pe nimeni să urce. După aceea, am auzit jos glasul soţiei mele, dar ştiam că nu va putea urca. M-am dezbrăcat în grabă, mi-am pus hainele de cerşetor şi peruca şi mi-am făcut machiajul. Nici măcar ochiul unei soţii n-ar fi putut pătrunde o deghizare atît de completă. Mi-am dat însă pe loc seama că încăperea putea fi percheziţionată şi că hainele m-ar fi putut trăda. Am dat fereastra de perete, deschizîndu-mi, din pricina mişcării prea brusce, o rană pe care mi-o făcusem dimineaţa. Pe urmă mi-am luat haina, care atîrna greu din pricina bănuţilor pe care tocmai îi vîrîsem în buzunare, după ce îi scosesem din valiza de piele în care îmi ţineam lucrurile. Am aruncat-o pe fereastră şi s-a făcut nevăzută în Tamisa. Celelalte haine ar fi luat şi ele aceeaşi cale, dar în clipa aceea i-am auzit pe agenţi năpustindu-se pe scară şi, după cîteva minute, m-am trezit — spre uşurarea mea, mărturisesc, — că în loc să fiu identificat ca domnul Neville St. Clair, am fost arestat ca ucigaşul lui.

Cred că asta e tot. M-am hotărît să-mi păstrez deghizarea cît puteam mai mult şi de aceea am preferat să rămîn cu faţa murdară. Cum ştiam că soţia mea va fi foarte neliniştită, mi-am scos inelul şi într-o clipă de neatenţie a agenţilor l-am strecurat patronului, împreună cu un bileţel mîzgălit în grabă, în care îi spuneam că n-are nici un motiv să-i fie teamă.

— Biletul i-a ajuns abia ieri, spuse Holmes.

— Dumnezeule ! Ce săptămînă îngrozitoare trebuie să fi avut !

— Poliţia l-a pus pe patron sub supraveghere — făcu inspectorul Bradstreet — aşa că vezi de ce era greu să pună o scrisoare la cutie fără să fie observat. Probabil că a dat-o vreunui marinar, un client obişnuit, care a uitat de ea vreo cîteva zile.

— Să ştii că aşa a fost, încuviinţă Holmes din cap. Nici nu mă îndoiesc. Dar spune, n-ai fost niciodată urmărit pentru cerşetorie ?

— De mai multe ori. Ce era însă o amendă pentru mine ?

— De data asta trebuie să-i pun capăt, spuse Bradstreet. Poliţia va trece cu buretele peste toate cele întîmplate, cu condiţia să nu mai aud de Hugh Boone.

— Am jurat pe ce am mai sfînt.

— În acest caz, e probabil că nu vor fi luate alte măsuri. Dar dacă te mai găsim o dată, totul va ieşi la lumină ! Domnule Holmes, vă datorăm foarte mult pentru lămurirea acestui caz. Aş vrea să ştiu şi eu cum ajungeţi la rezultatele astea ?

— În cazul de faţă, am stat cocoţat pe cinci perne, fumînd o uncie de mahorcă, spuse prietenul meu. Watson, cred că dacă plecăm cu trăsura spre Baker-street, ajungem tocmai la timp pentru micul dejun.

BANDA PESTRIŢĂ

De cîte ori îmi răsfoiesc însemnările privitoare la cele 70 de cazuri curioase, cu ajutorul cărora am studiat în ultimii opt ani metodele de lucru ale prietenului meu Sherlock Holmes, descopăr numeroase întîmplări tragice, altele comice, foarte multe de-a dreptul bizare, dar nici una măcar banală. Aceasta se datoreşte faptului că Holmes, care lucra mai mult din dragoste de meserie decît pentru bani, n-a acceptat niciodată o anchetă, care să nu aducă un element neobişnuit, ba chiar fantastic. Şi totuşi, din mulţimea acestor cazuri atît de felurite, nu pot să desprind unul mai ciudat decît cel al cunoscutei familii Roylott din Stocke Moran (Surrey). Întîmplările despre care e vorba s-au petrecut la începuturile prieteniei mele cu Holmes, pe vremea cînd burlaci fiind, încă mai împărţeam încăperile din Baker-street. Cele petrecute le-aş fi putut povesti cu mai demult, dar făgăduisem că voi păstra taina şi n-am fost dezlegat de făgăduiala mea decît luna trecută, prin moartea timpurie a doamnei care îmi ceruse să păstrez tăcerea. Şi poate că e bine ca faptele să iasă acuma la lumină, deoarece am motive să cred că umblă unele zvonuri în jurul morţii doctorului Grimsby Roylott, care face ca întîmplările petrecute să pară mai îngrozitoare chiar decît au fost în realitate.

Era la începutul lui aprilie '88, cînd, trezindu-mă într-o dimineaţă, l-am văzut pe Holmes în picioare, gata îmbrăcat lîngă patul meu. De obicei se scula tîrziu, şi cum ceasul de pe că-

min arăta de-abia șapte și un sfert, m-am uitat surprins la el, și poate și cu oarecare reproș, pentru că și eu îmi aveam tabieturile mele.

— Îmi pare rău că te trezesc — făcu Holmes — dar așa ne-a fost dat, să împărtășim aceeași soartă în dimineața aceasta. Doamna Hudson a fost sculată din somn, la rîndul ei m-a trezit pe mine și acum te scol eu pe tine.

— Dar ce s-a întîmplat ? Arde ?

— Nu, un client. Se pare că o tînără doamnă, foarte tulburată, insistă să mă vadă. Așteaptă în salon. Cred că atunci cînd tinerele doamne încep să bată străzile orașului cu noaptea în cap și să-i scoale pe oameni din pat, trebuie să le stea ceva pe limbă. Sînt sigur că dacă e un caz interesant, ai să ții și tu să-l cunoști de la bun început. Oricum, mi-am spus că ar trebui să te chem, să nu scapi ocazia.

— Bine, dragul meu, dar nici n-am de gînd s-o scap, pentru nimic în lume.

Nimic nu-mi plăcea mai mult decît să urmăresc investigațiile lui Holmes și să-i admir deducțiile atît de rapide, încît părea că ar fi fost vorba de intuiții — și totuși bazate întotdeauna pe logică — cu ajutorul cărora descurca problemele ce i se puneau. M-am îmbrăcat în grabă și după cîteva minute, coboram cu prietenul meu în salon. În clipa în care intrarăm, o doamnă în negru, cu un văl gros pe față, se ridică de la fereastră.

— Bună dimineața, doamnă — făcu Holmes, bine dispus. Numele meu e Sherlock Holmes. Domnul este bunul meu prieten și tovarăș, doctorul Watson. Puteți vorbi în fața lui ca și cum ați vorbi cu mine. Ei, îmi pare bine că doamna Hudson s-a gîndit să facă focul. Vă rog să vă trageți mai aproape și am să cer să vă aducă și o ceașcă de cafea fierbinte, pentru că văd că tremurați toată.

— Nu tremur din cauza frigului — i-a răspuns doamna cu glasul scăzut, pe cînd își schimba locul.

— Atunci, de ce ?

— De frică, domnule Holmes, de groază.

— În timp ce vorbea, și-a ridicat vălul. Era atît de tulburată, încît îți trezea mila. Avea fața trasă și vînătă și căutătura neliniștită, speriată, ca a unui animal hăituit. Părea de vreo 30 de ani, dar îi ieșiseră de timpuriu fire albe, iar pe față se citea oboseala și spaima. Sherlock Holmes o învălui cu privirea lui atît de îngăduitoare.

— Nu trebuie să vă temeți — îi spuse el cu blîndețe, plecîndu-se spre ea și bătînd-o ușor pe braț. Punem noi imediat lucrurile la punct. N-am nici o îndoială. După cîte văd ați venit cu trenul de dimineață.

— Cum, mă cunoașteți ?

— Nu, dar văd o jumătate din biletul dvs., de întoarcere în mănușa stîngă. Probabil că ați plecat devreme și ați făcut o bucată bună cu docarul pe un drum prost, pînă să ajungeți la gară.

Doamna tresări și se uită uluită la tovarășul meu.

— Nu-i nici un mister, stimată doamnă — i-a răspuns el zîmbind. Mîneca dreaptă a hainei dvs. e stropită cu noroi în cel puțin șapte locuri. Petele sînt foarte proaspete. Asta nu se întîmplă decît într-un docar și doar atunci cînd ședi în dreapta vizitiului.

— Nu știu cum ați ajuns la concluzia aceasta, dar aveți perfectă dreptate — a spus ea. Am plecat de acasă înainte de șase și am sosit la Leatherhead la „și 20". De acolo am luat primul tren spre Waterloo. Nu mai pot suporta încordarea asta ; dacă mai continuă, am să înnebunesc. N-am cui să-i spun — nimănui, în afară de singurul om care se gîndește la mine, dar care nici el, bietul, nu-mi poate fi de

vreun folos. Mi s-a vorbit de dvs., domnule Holmes. Mi-a vorbit doamna Farintosh, pe care ați ajutat-o într-un moment de grea cumpănă. Ea mi-a dat adresa. Vai, nu m-ați putea ajuta și pe mine ? N-ați putea aduce puțină lumină în bezna care mă înconjoară ? De plătit, n-am cum să vă plătesc deocamdată pentru binele acesta, dar peste o lună sau două mă căsătoresc, așa că voi intra în posesia averii mele. Atunci veți vedea că nu sînt deloc nerecunoscătoare.

Holmes se îndreptă spre masa lui de lucru și, descuind-o, scoase un carnețel pe care începu să-l cerceteze.

— Farintosh — făcu el. A, da. Îmi amintesc cazul, era vorba de o tiară de opal. Cred că era înainte să ne fi cunoscut noi. Watson. Nu vă pot spune, doamnă, că aș fi fericit să mă pot ocupa de cazul dvs., așa cum m-am ocupat de cel al prietenei dvs. Cît despre răsplată, însăși profesiunea mea e răsplată pentru mine. Cheltuielile care s-ar putea ivi între timp, le puteți acoperi cînd veți găsi de cuviință. Și acum, vă rog să ne spuneți tot ceea ce ne-ar putea ajuta să ne formăm o părere în această chestiune.

— Vai ! exclamă vizitatoarea noastră. Situația în care mă aflu e cu atit mai îngrozitoare, cu cît temerile mele sînt atît de nesigure și bănuielile întemeiate pe fapte atît de mărunte — altuia i s-ar părea lipsite de importanță — încît pînă și omul de la care trebuie să mă aștept la ajutor și sfat socotește că nu e vorba decît de închipuirile ce i s-au năzărit unei femei nervoase. De spus, nu mi-o spune el, dar o înțeleg din răspunsurile cu care încearcă să mă liniștească și din felul cum întoarce privirile în altă parte. Am auzit, domnule Holmes, că puteți pătrunde cele mai nebănuite ticăloșii ale sufletului omenesc. Dvs.

mi-ați putea arăta cum să mă descurc în mijlocul primejdiilor care mă împresoară.

— Sînt numai urechi, doamnă.

— Mă numesc Helen Stoner și locuiesc împreună cu tatăl meu vitreg, ultimul descendent al uneia dintre cele mai vechi familii saxone din Anglia. Roylott din Stoke Moran, la hotarul de la apus al comitatului Surrey.

Holmes dădu din cap.

— Numele mi-e cunoscut, spuse el.

— Pe vremuri, familia aceasta era una din cele mai bogate din Anglia și moșiile ei se întindeau dincolo de hotar, în Bergshire, la nord și Hampshire, la apus. În secolul trecut însă, patru moștenitori la rînd au fost niște desfrînați care au risipit averea familiei, iar în timpul regenței, al cincilea — un cartofor — a dat-o gata de-a binelea. N-a mai rămas nimic în afară de vreo cîțiva acri de pămînt și casa veche de 200 de ani, pe care e însă grefată o ipotecă apreciabilă. Ultimul senior și-a tîrît existența la moșie, ducînd cumplita viață a unui aristocrat scăpătat; fiul lui — tatăl meu vitreg — văzînd că trebuie să se adapteze noilor împrejurări, a împrumutat bani de la o rudă și a urmat medicina. Apoi a plecat la Calcuta, unde priceperea și energia lui i-au adus o clientelă bogată. Dar într-o bună zi, într-un ceas de furie că i s-au furat niște lucruri din casă, și-a omorît în bătaie valetul indigen și abia a scăpat să nu fie condamnat la moarte. A stat mult timp închis, apoi s-a întors în Anglia — un om ursuz și dezamăgit.

Pe vremea cînd trăia în India, doctorul Roylott s-a căsătorit cu mama mea,, doamna Stoner, tînăra văduvă a generalului-maior Stoner din artileria bengală. Sora mea Julia și cu mine eram gemene și abia împlinisem doi ani cînd mama s-a recăsătorit. Avea un venit mare, nu mai puțin de 1000 lire pe an. Banii i-a lăsat în întregime doctorului Roylott, specificînd

ca o anumită sumă să ne fie servită anual, dacă ne căsătoream. Puțin după întoarcerea noastră în Anglia, mama a murit, pierzîndu-și viața acum opt ani într-un accident de tren, lîngă Grewe. Doctorul Roylott a părăsit gîndul de a se mai instala la Londra ca medic și ne-a luat cu el în casa strămoșească din Stocke Moran. Banii care ne rămăseseră de la mama ne împlineau toate nevoile și se părea că nu există nici o piedică în calea fericirii noastre. Dar între timp, o schimbare îngrozitoare s-a petrecut cu tatăl nostru vitreg. În loc să se împrietenească și să facă vizite vecinilor noștri, care s-au bucurat nespus că un Roylott s-a întors la vechiul cuib al familiei, s-a închistat în casă și abia de a mai ieșit din cînd în cînd, iar atunci, doar ca să se certe ca un bezmetic cu cine se nimerea. Violența aproape bolnăvicioasă este ereditară în familia Roylott și la tatăl meu a fost agravată de lunga ședere la tropice. După cîteva scandaluri neplăcute, dintre care două s-au terminat la poliție, a ajuns spaima satului. Oamenii fugeau numai cînd îl zăreau, pentru că are o forță herculeană și furia lui nu cunoștea margini. Săptămîna trecută l-a aruncat pe fierarul satului peste zid, în rîu. Și dacă n-aș fi dat toți banii pe care i-am putut strînge, n-am fi scăpat de un nou scandal. Prieteni nu are, în afară de niște țigani nomazi, cărora le-a îngăduit să se așeze pe cei cîțiva acri de mărăcinișe care alcătuiesc moșia familiei, primind în schimb să le fie musafir și rătăcind uneori cu ei săptămîni de-a rîndul. E mort după fauna indiană și are pe cineva care-i trimite animale din India. Acum e în posesia unui leopard și a unui babuin, care umblă în libertate pe moșie. Sătenilor le e tot atît de frică de ei, ca și de stăpînul lor. Vă închipuiți, prin urmare, că biata mea soră Julia și cu mine nu prea avem mare bucurie de viață. Nici o servitoare nu voia să stea la noi și

multă vreme am făcut singure treaba în casă. Sora mea avea 30 de ani cînd a murit şi totuşi începuse să încărunţească, ca şi mine.

— Sora dvs. a murit ?

— Da, acum doi ani. De moartea ei voiam să vă vorbesc. Vă închipuiţi că ducînd o asemenea viaţă, nu aveam cum să întreţinem relaţii cu vreun om de vîrsta sau de condiţia noastră. Aveam însă, o mătuşă, o soră de-a mamei, care a rămas fată bătrînă, domnişoara Honoria Westphail, care trăieşte lîngă Harrow. Din cînd în cînd, ni se îngăduia să-i facem cîte o vizită scurtă. Julia s-a dus la ea, acum doi ani, de Crăciun, şi a cunoscut acolo un maior de marină, cu care s-a logodit. Dar două săptămîni înainte de ziua nunţii, s-a întîmplat nenorocirea care mi-a răpit pe singura mea prietenă.

Sherlock Holmes se lăsase în fotoliu, cu ochii închişi şi capul înfundat într-o pernă. La auzul acestor cuvinte, deschise însă pleoapele şi-şi fixă privirea asupra vizitatoarei.

— Vă rog să-mi daţi amănunte precise, spuse el.

— Mi-e foarte uşor să o fac, pentru că fiecare amănunt mi s-a întipărit bine în minte. Cum v-am mai spus, conacul e foarte vechi şi numai o singură aripă e locuită. Dormitoarele sînt aşezate la parter, iar saloanele în corpul central. Primul dormitor e al doctorului Roylott, al doilea al surorii mele şi al treilea al meu. Nu e nici o uşă între ele, dar toate dau în acelaşi coridor. Nu ştiu dacă mă înţelegeţi.

— Perfect.

— Ferestrele celor trei încăperi dau spre pajişte. În noaptea fatală, doctorul Roylott s-a retras devreme în camera lui, noi însă ştiam că nu s-a dus să se culce, deoarece pe sora mea o supărase mirosul tare al ţigărilor indiene. De aceea a ieşit din camera ei şi a venit la mine, unde am stat o vreme la taifas despre

apropiata ei căsătorie. La 11 s-a ridicat să plece, dar s-a oprit în uşă şi s-a uitat înapoi.

— Spune, Helen — mi-a zis ea — ai auzit vreodată un şuierat în tăcerea nopţii ?

— Niciodată, am răspuns eu.

— Cred că nu tu şuieri prin somn.

— În nici un caz, dar de ce ?

— Pentru că în ultimele nopţi am auzit cu regularitate, pe la trei dimineaţa, un şuierat înăbuşit, dar limpede. Cum am somnul uşor, m-am trezit. N-aş putea să spun de unde venea, poate că din camera de alături, poate că dinspre pajişte. Mi-am zis că o să te întreb o dată dacă l-ai auzit.

— Nu, nu l-am auzit. Or fi ţiganii aceia nenorociţi din livadă.

— Se poate. Totuşi, dacă ar fi aşa, mă mir că nu l-ai auzit şi tu.

— Ei, eu dorm mai greu ca tine.

— În orice caz, nu are prea mare importanţă.

Îmi zîmbi, apoi închise uşa şi după cîteva clipe am auzit-o întorcînd cheia în broască.

— Şi dvs., — făcu Holmes — vă încuiaţi totdeauna noaptea ?

— Totdeauna.

— De ce ?

— Mi se pare că v-am spus că doctorul are o panteră şi un babuin şi că nu ne simţeam în siguranţă decît dacă uşile erau încuiate.

— Perfect. Continuaţi, vă rog.

— În noaptea aceea, n-am putut să dorm. Cineva îmi spunea că ne pîndeşte o nenorocire. Dacă vă amintiţi, sora mea şi cu mine eram gemene, şi dvs. ştiţi cît de strînsă e legătura care uneşte două suflete atît de apropiate. Era o noapte furtunoasă. Vîntul urla şi ploaia izbea, plescăind în ferestre. Deodată, pe cînd furtuna gemea mai tare, răcnetul înspăimîntător al unei femei îngrozite a sfîşiat aerul. Am recunoscut vocea surorii mele. Atunci am sărit din

pat, mi-am tras un șal pe umeri și m-am repezit în coridor. În clipa în care am deschis ușa, mi s-a părut că aud un șuierat ușor, ca acela de care îmi vorbise sora mea — și un zărgănit de metal în cădere. O pornisem în goană pe coridor, cînd am auzit descuindu-se ușa surorii mele, apoi ușa a început să se deschidă, încet, răsucindu-se în balamale. Mă uitam la ea, încremenită de spaimă, neștiind la ce să mă aștept. La lumina lămpii de pe coridor, am văzut-o pe sora mea apărînd în prag, albă ca varul, de spaimă, și cu mîinile întinse după ajutor. Se clătina de parcă ar fi fost beată. M-am repezit la ea și am prins-o în brațe, dar în aceeași clipă, genunchii părură că o lasă și se prăbuși zvîrcolindu-se, cu membrele chircite înspăimîntător, de parcă ar fi căzut pradă unor dureri cumplite. La început, mi s-a părut că nu mă recunoaște, dar cînd m-am aplecat asupra ei, a strigat cu un glas pe care nu-l voi uita niciodată :

— Doamne, Dumnezeule ! Helen ! Banda ! Banda pestriță.

Ar mai fi vrut să spună ceva și împungea întruna cu degetele în direcția camerei în care locuia doctorul, dar un spasm i-a înăbușit cuvintele în gît. M-am repezit afară, chemîndu-l pe tatăl nostru vitreg și l-am întîlnit tocmai cînd venea în fugă din camera lui, îmbrăcat în halatul de casă. Cînd a ajuns lîngă sora mea, aceasta intrase în comă și cu toate că i-a turnat rachiu pe gît și a trimis după ajutor în sat, totul a fost în zadar. Sora mea s-a stins încet, fără să-și mai vină în fire. Acesta a fost sfîrșitul înspăimîntător al iubitei mele surori.

— O clipă — făcu Holmes — sînteți sigură că ați auzit șuieratul și sunetul acela metalic ? Ați putea jura că nu v-ați înșelat ?

— Asta m-a întrebat și judecătorul de instrucție al comitatului. Sînt sigură că le-am auzit și totuși s-ar putea să mă fi înșelat din

pricina furtunii şi a casei noastre vechi, care pîrîie din toate încheieturile.

— Sora dvs. era îmbrăcată ?

— Nu. Era în cămaşă de noapte. În mîna dreaptă ţinea un capăt de chibrit ars şi în stînga o cutie de chibrituri.

— Ceea ce înseamnă că a aprins un chibrit şi s-a uitat în jur, cînd a simţit primejdia. Asta e important. Ce concluzie a tras judecătorul ?

— A anchetat cazul cu mare atenţie, pentru că de multă vreme purtarea doctorului Roylott nu era privită cu ochi buni în ţinut, dar i-a fost cu neputinţă să descopere cauza morţii... Din mărturia mea, reieşea că uşa fusese încuiată pe dinăuntru şi că ferestrele erau astupate cu obloane de modă veche, prevăzute cu bare mari de fier, pe care le trăgeam în fiecare seară. Au sondat şi pereţii, dar toţi erau neatinşi, ca şi pardosala de altfel. Căminul e larg, dar e închis cu patru scoabe mari. De aceea sînt convinsă că sora mea era singură în clipa în care i-a venit sfîrşitul. În orice caz, nu prezenta nici o urmă de violenţă.

— Poate otravă ?

— Doctorii au examinat-o fără să descopere ceva.

— Din ce cauză credeţi că a murit nefericita dvs. soră ?

— După părerea mea a murit de spaimă, în urma unui şoc nervos, cu toate că nu-mi pot închipui ce anume a înspăimîntat-o aşa.

— Ţiganii din livadă erau acolo ?

— Da. Totdeauna sînt vreo cîţiva prin împrejurimi.

— Aha ! Şi ce credeţi că înseamnă aluzia aceea la o bandă, o bandă pestriţă ?

— Uneori mi-am zis că aiurase, alteori însă, că o fi fost vorba de vreo bandă, poate chiar de ţiganii din livadă. Nu ştiu, poate că basma-

lele pestriţe pe care unii din ei le poartă pe cap, i-or fi sugerat cuvintele acelea ciudate.

Holmes dădu din cap ca un om ce nu pare de fel mulţumit.

— Încurcată treabă, nu glumă — făcu el. Vă rog să continuaţi.

— Au trecut de atunci doi ani şi am trăit mai singură ca niciodată ; acum o lună, un prieten bun, pe care îl cunosc de ani de zile, mi-a făcut cinstea să-mi ceară mîna. Îl cheamă Armitage — Percy Armitage — al doilea fiu al domnului Armitage de la Crane Water, lîngă Reading. Tatăl meu vitreg nu s-a împotrivit partidei şi urmează să ne căsătorim în primăvară. Acum doi ani au fost începute unele reparaţii la aripa de apus. Zidul dormitorului a fost spart, aşa încît a trebuit să mă mut în camera în care a dormit sora mea şi să dorm în patul ei. Ieri noapte, pe cînd vegheam, gîndindu-mă la soarta ei cumplită, am auzit deodată, în tăcerea nopţii, şuieratul acela înăbuşit, care-i vestise moartea. Cred că vă închipuiţi ce spaimă m-a cuprins. Am sărit în sus şi am aprins lampa, dar n-am putut vedea nimic. Eram prea zdruncinată ca să mă mai culc, aşa că m-am îmbrăcat şi cum s-a crăpat de ziuă, m-am strecurat jos, am luat un docar de la „Hanul Coroanei", de peste drum, şi am plecat la Leatherhead, de unde am venit aici să vă văd şi să vă cer sfatul.

— Foarte bine aţi făcut, spuse prietenul meu. Mi-aţi povestit tot ?

— Da, tot.

— Domnişoară Roylott, mi-aţi ascuns ceva. Îl acoperiţi pe tatăl dvs. vitreg.

— De ce ? Ce vreţi să spuneţi ?

Drept răspuns, Holmes dădu la o parte dantela neagră de muselină ce acoperea mîna vizitatoarei, pe care aceasta şi-o lăsase pe genunchi. Cinci pete vinete — urma a cinci degete — erau întipărite pe încheietură.

— V-a lovit cineva, făcu Holmes.

Vizitatoarea roşi pînă în vîrful urechilor şi îşi acoperi încheietura lovită.

— E un om aspru — spuse ea — şi cred că nu-şi prea cunoaşte puterea.

Se lăsă o tăcere prelungă şi în acest timp Holmes îşi propti bărbia în mîini, cu ochii ţintă la focul care pîrîia.

— Grea treabă — făcu el, în cele din urmă. Sînt o mulţime de amănunte pe care aş vrea să le cunosc înainte să mă hotărăsc pe care cale să apuc, dar nu avem nici o clipă de pierdut. Dacă am veni azi la Stocke Moran, am putea să vizităm camerele acelea fără ştirea tatălui dvs. vitreg ?

— Doctorul Roylott mi-a spus că are să vină azi în oraş, într-o chestiune foarte importantă. Probabil că va lipsi toată ziua, aşa că nu va avea cine să vă tulbure. Acum avem o menajeră, dar e bătrînă şi cam nebună, aşa că nu-mi va fi prea greu să scap de ea.

— Minunat! N-ai nimic împotriva excursiei acesteia, Watson ?

— Absolut nimic.

Atunci, venim împreună. Dvs. ce aveţi de gînd ?

— Acum, pentru că tot sînt în oraş, mai am vreo două-trei treburi de pus la punct. Mă întorc acasă cu trenul de 12, ca să mai ajung la timp şi să vă pot primi.

— Venim după amiază devreme. Am şi eu ceva treabă. Nu vreţi să luaţi micul dejun ?

— Nu, trebuie să plec. Acum, că v-am împărtăşit necazul meu, mă simt mai uşurată. Am să caut să vă revăd după amiază.

Şi spunînd acestea îşi trase vălul pe faţă şi ieşi.

— Ce părere ai de toate astea, Watson ? întrebă Sherlock Holmes, lăsîndu-se în fotoliu.

— Sinistră şi încurcată afacere.

— Da, cam aşa.

— Şi totuşi, dacă vizitatoarea noastră nu greşeşte cînd afirmă că pardoseala şi pereţii sînt neatinşi şi că nu există nici o posibilitate ca cineva să treacă prin uşă, prin fereastră sau prin cămin, atunci fără îndoială că sora ei era singură cînd a căzut victimă morţii aceleia misterioase.

— Cum rămîne atunci cu misterioasele şuierături pe care le-a auzit noaptea şi cu vorbele ciudate ale muribundei ?

— Nu-mi dau seama.

— Dacă pui în legătură şuierăturile cu prezenţa şatrei de ţigani — fraţi de cruce ai bătrînului doctor — cu faptul că sîntem îndreptăţiţi să credem că omul acesta avea tot interesul să împiedice căsătoria fiicei lui vitrege, apoi cu aluzia muribundei la o bandă şi, în sfîrşit, cu faptul că domnişoara Helen Stoner a auzit un sunet metalic pe care s-ar putea să-l fi scos în cădere una din barele acelea care închid obloanele, ei bine, avem toate motivele să considerăm că în sensul acesta trebuie căutată soluţia misterului.

— Dar atunci, ce amestec au avut ţiganii ?

— Nu ştiu încă.

— Aş putea aduce multe obiecţii teoriei acesteia.

— Şi eu. Tocmai de aceea ne ducem astăzi la Stocke Moran. Vreau să verific dacă obiecţiile mele sînt valabile, sau dacă e cazul să demonstrăm inexactitatea lor. Ei, drăcie, dar ce mai e şi asta ?

Holmes scoase exclamaţia aceasta, căci uşa fusese dată de perete şi o namilă cît toate zilele se ivise în prag. Omul purta o îmbrăcăminte ciudată — un amestec de straie de agricultor şi haine de medic — joben negru, redingotă, ghete înalte ; în mînă ţinea o cravaşă cu care biciuia aerul. Era atît de înalt, încît pălăria lui atingea pragul de sus şi atît de lat, că părea să cuprindă toată uşa. Faţa lui mare,

brăzdată toată, pe care soarele o făcuse ca pergamentul, și pe care i se citeau toate păcatele, se întorcea cînd la mine, cînd la Holmes. Ochii lui înfundați și mînioși și nasul lui descărnat și lung îl făceau aidoma unei păsări de pradă fioroase.

— Care din voi e Holmes? întrebă arătarea.

— Eu sînt, domnule, dar ar fi cazul să-mi spui și dumneata cine ești.

— Doctorul Grimsby Roylott din Stocke Moran.

— Așa — făcu Holmes cu blîndețe. Șezi, te rog, doctore.

— Nici nu-mi trece prin gînd. Fiica mea vitregă a fost aici. Am urmărit-o. Ce v-a spus?

— E cam rece pentru anotimpul acesta, îi răspunse Holmes.

— Ce v-a spus? răcni omul, mînios.

— Dar am auzit că vom avea o recoltă bună de șofran, continuă tovarășul meu, netulburat.

— Ei, nu vrei să-mi răspunzi? spuse vizitatorul nostru, făcînd un pas înainte și scuturînd cravașa. Te știu eu, pungașule! Am mai auzit de tine! Tu ești Holmes, sforarul!

Prietenul meu zîmbi.

— Holmes încurcă-lume!

Zîmbetul lui se lărgi.

— Contopist obraznic de la Scotland Yard!

Holmes chicoti înveselit.

— Conversația dvs. este cît se poate de interesantă, făcu el. La plecare, vă rog să închideți ușa. E un curent îngrozitor.

— Am să plec, cînd am să termin ce am de spus. Să nu cutezi să te amesteci în treburile mele! Știu că domnișoara Stoner a fost aici — i-am luat urma! N-o să-ți meargă prea bine dacă ai să ai de-a face cu mine! Uite-așa!

Se repezi și apucă vătraiul, îndoindu-l cu mîinile lui mari și pîrlite de soare.

— Vezi să nu-mi cazi în labă, mîrîi el şi, aruncînd vătraiul îndoit în cămin, ieşi din cameră.

— Pare un om drăguţ, rîse Holmes. N-oi fi eu chiar matahală ca el, dar dacă mai stătea, i-aş fi arătat eu că nici strînsoarea mea nu-i mult mai slabă ca a lui.

Şi zicînd acestea, apucă vătraiul de oţel şi, opintindu-se, îl îndreptă la loc.

— Auzi obrăznicie, să mă confunde cu un poliţist! Întîmplarea asta dă însă gust anchetei şi sper că mica noastră prietenă nu va avea de suferit pentru că a fost neprevăzătoare şi s-a lăsat urmărită de bruta asta. Şi acum, Watson, să luăm micul dejun. Pe urmă, am să mă duc la Asociaţia medicilor, de unde sper să iau unele informaţii, care ne-ar putea fi de folos.

Era aproape unu, cînd Sherlock Holmes s-a întors din expediţia lui. În mînă ţinea o foaie de hîrtie albastră, mîzgălită toată cu însemnări şi desene.

— Am citit testamentul răposatei, spuse el. Ca să pot stabili cu precizie despre ce e vorba, am fost nevoit să calculez cotele actuale ale plasamentelor. Venitul total, care la moartea soţiei se ridica la aproape 1100 de lire, a scăzut acum la 750, din pricina crizei în agricultură. Fiecăreia din fete îi revine cîte 250 de lire în caz că se măritä. Vezi, prin urmare, că dacă amîndouă s-ar fi măritat, frumosu' ăsta al nostru s-ar fi ales doar cu firimiturile. Una singură să se fi măritat şi tot îi strica socotelile. După cum vezi, munca mea de azi dimineaţa n-a fost degeaba. Am stabilit în felul acesta că avea motive foarte puternice să se împotrivească unui asemenea lucru. Watson, chestiunea e prea serioasă ca să mai pierdem vremea. Mai ales acuma, că bătrînul ştie că ne-am vîrît nasul în treburile lui. Prin urmare, dacă eşti

gata, am să chem o trăsură care să ne ducă la Waterloo. Ți-aș fi foarte îndatorat dacă ți-ai strecura revolverul în buzunar. Un Eley-2 e un argument minunat împotriva unui domn care face vătraiele nod. Ia-ți și peria de dinți. Cred că atîta ne ajunge.

La gara Waterloo, am avut norocul să prindem trenul de Leatherhead, unde am tocmit o trăsură la hanul gării și așa, am pornit-o, străbătînd vreo patru-cinci mile, pe drumurile Surrey-ului. Era o zi minunată, cu un soare strălucitor și cîțiva nori ca lîna. Arborii și gardurile vii de pe marginea drumului tocmai scoteau primele mlădițe și aerul era îmbălsămat de adierea pămîntului reavăn. Eu, unul, simțeam un ciudat contrast între dulcea făgăduială a primăverii și înfiorătoarea afacere în care ne vîrîsem. Prietenul meu stătea în față, cu brațele încrucișate, pălăria trasă pe ochi și, bărbia lăsată în piept, cufundat în gînduri. Deodată, însă, tresări și mă bătu pe umăr, făcînd un semn spre pajiște.

— Uite, acolo ! spuse el.

Un parc cu arbori bătrîni urca în pantă lină : pe culmi arborii se îndeseau, alcătuind o dumbravă. Dintre ramuri, se iteau frontoanele cenușii și șarpantele înalte ale unui conac străvechi.

— Aici e Stocke Moran ? întrebă el.

— Da, domnule, e casa doctorului Grimesby Roylott, răspunse birjarul.

— Uite niște clădiri, făcu Holmes. Acolo mergem.

— E satul, spuse birjarul, arătînd spre o îngrămădeală de acoperișuri, așezate la o oarecare depărtare spre stînga — dar dacă vreți să ajungeți la conac, drumul e mai scurt peste pîrleazul ăsta și de pe poteca de pe cîmp. Acolo, unde mege doamna aceea.

— Și doamna îmi închipui să fie domnișoara Stoner — observă Holmes, punînd mîna

streaşină la ochi. Da, ar fi mai bine să-ţi ascultăm sfatul.

Am coborît, am plătit şi trăsura a pornit-o huruind înapoi spre Leatherhead.

— Vezi, şi eu mi-am zis că omul ăsta trebuie să ne ia drept arhitecţi, sau să-şi spună că am venit cu vreun scop precis — spuse Holmes, pe cînd săream pîrleazul. Asta o să-l facă să nu mai dea din gură. Bună ziua, domnişoară Stoner, ne-am ţinut cuvîntul, după cum vedeţi.

Clienta noastră din zori se grăbise să ne întîmpine. Pe faţă i se citea bucuria.

— V-am aşteptat cu atîta nerăbdare! exclamă ea, strîngîndu-ne mîna cu căldură. Totul a mers de minune. Doctorul Roylott s-a dus la oraş şi nu cred să se întoarcă pînă seara.

— Am avut plăcerea să facem cunoştinţă — spuse Holmes, şi îi istorisi, în cîteva cuvinte, cele petrecute.

Domnişoara Stoner se făcu albă ca varul.

— Cerule! exclamă ea. Atunci m-a urmărit!

— Aşa se pare.

— E atît de şiret, că niciodată nu ştiu la ce să mă aştept din partea lui. Ce-o să mai spună cînd o să se întoarcă?!

— Va trebui să se păzească, pentru că s-ar putea să descopere că există unul mai şiret decît el pe urmele lui. Să vă încuiaţi la noapte. Dacă vă face ceva, am să vă duc la mătuşa dvs. din Harrow. Şi acum, să profităm cît mai bine de răgaz, aşa că vă rog să ne arătaţi chiar acum camerele pe care trebuie să le cercetăm.

Clădirea era construită din piatră cenuşie, acoperită cu licheni. Avea un corp central înalt şi două aripi aduse ca cleştii unui crab. Ferestrele uneia din aripi erau sparte şi bătute în scînduri, iar o parte din acoperiş se lăsase — un adevărat tablou al ruinei. Corpul central se prezenta ceva mai bine şi aripa dreptă era destul de nouă. Avea obloane la ferestre şi un

fum albăstrui care ieşea, încolăcinud-se din coşuri, arăta că acolo locuia familia. La zidul din capăt se ridica o schelă. Peretele de piatră fusese spart, dar cînd am sosit noi nu se vedea nici picior de lucrător. Holmes a pornit-o încet, de-a lungul şi de-a latul pajiştei, cercetînd cu mare atenţie ferestrele din afară.

— Asta mi se pare că dă în dormitorul dvs., cea din mijloc în camera surorii şi a treia, de lîngă corpul central, la doctorul Roylott.

— Exact. Acum însă, dorm în cea din mijloc.

— Din cauza reparaţiilor, după cîte înţeleg. Apropo, n-am impresia că reparaţiile de la zidul acela din capăt ar fi fost chiar atît de urgente.

— Nici nu sînt. Cred că nu a fost vorba decît de un pretext, ca să mă mute din camera mea.

— A ! Asta îmi dă de gîndit. Şi acum, de cealaltă parte a acestei aripi înguste, se află coridorul în care dau camerele. Are şi ferestre, desigur.

— Da, foarte mici. Prea mici ca să poată trece cineva.

— Seara încuiaţi uşile, aşa că pe acolo nu putea pătrunde nimeni. Vreţi să fiţi atît de bună şi să intraţi la dvs. în cameră şi să puneţii drugii la obloane ?

Domnişoara Stoner făcu întocmai şi Holmes, după ce le cercetă ou băgare de seamă prin fereastra deschisă, încercă în toate chipurile să le desfacă, dar în zadar. Nu exista nici măcar o singură crăpătură prin care să fi putut vîrî un cuţit ca să ridice drugul. Mai cercetă şi balamalele cu lupa, dar acestea erau de fier tare, bine înfipt în zidăria masivă.

— Hm ! făcu el, scărpinîndu-şi bărbia, încurcat. Teoria mea are fără îndoială unele puncte slabe. Nimeni nu putea să intre cînd obloanele erau zăvorîte. Ei, şi acum, să vedem

dacă interiorul ne poate aduce vreo rază de lumină.

O ușiță laterală dădea în coridorul văruit, de unde se putea intra în cele trei dormitoare. Holmes renunță să mai cerceteze cea de a treia cameră, așa că am trecut de-a dreptul la a doua, unde dormea acum domnișoara Stoner și unde sora ei își găsise sfîrșitul. Era o cămăruță plăcută, cu tavanul jos și cămin, după moda vechilor conace. Într-un colț, se afla un scrin de culoare maron, în altul un pat alb cu macat, iar în stînga ferestrei, o toaletă. Aceste obiecte alcătuiau, dimpreună cu două scaune de răchită, tot mobilierul camerei. Mai era și un covoraș pătrat de Wilton, întins la mijloc. Pardoseala cu lambriurile erau de stejar de culoare brună mîncat de viermi și atît de vechi și ieșit de soare, încît pesemne că avea aceeași vîrstă cu clădirea. Holmes își trase un scaun într-un colț și se așeză. Rămase așa, în tăcere. Privirile lui rătăceau de jur împrejur, sus, jos, reținînd fiecare amănunt al încăperii.

— Unde sună soneria asta ? întrebă el într-un tîrziu, arătînd spre un cordon care atîrna lîngă pat și atingea perna cu ciucurele.

— În camera jupînesei.

— Pare că e mai nouă decît celelalte obiecte de aici.

— Da. N-am instalat-o decît acum cîțiva ani.

— A fost dorința surorii dvs., nu-i așa ?

— Nu, nu țin minte s-o fi folosit vreodată. Noi ne-am servit întotdeauna singure.

— Într-adevăr, frumusețea asta de cordon nu pare să folosească la ceva. Vă rog să mă iertați cîteva secunde, dar vreau să cercetez pardoseala.

Se lăsă jos, cu lupa în mînă, și începu să se tîrască cu repeziciune, înainte și înapoi, cercetînd cu băgare de seamă crăpăturile dintre scînduri. Apoi repetă această operație cu lambriurile care îmbrăcau camera. În cele din

urmă se apropie de pat și-l examină o vreme, după care începu să-și plimbe privirile în sus și în jos pe perete. Apoi apucă șnurul soneriei și trase tare de el.

— Ei, da' ăsta nu servește la nimic, făcu el.

— Nu sună ?

— Nu, nici măcar nu e legat de vreo sîrmă. Foarte interesant. Uite, e prinsă de un cîrlig chiar deasupra deschizăturii aceleia mici a ventilatorului.

— De necrezut ! Nici n-am observat pînă acum !

— Foarte ciudat ! mormăi Holmes, trăgînd de cordon. Există vreo două-trei lucruri bizare în camera asta. De pildă, ce fel de zidar o mai fi fost și ăsta, care a făcut un ventilator cu comunicația în altă cameră, cînd cu aceeași osteneală putea să răspundă afară ?

— E foarte nou, spuse domnișoara Stoner.

— Are cam aceeași vechime cu șnurul, observă Holmes.

— Da, s-au făcut atunci unele mici transformări.

— Da. Deosebit de interesant. Sonerii false, ventilatoare care nu ventilează. Cu voia dvs., domnișoară Stoner, ne vom continua cercetările în camera de lîngă corpul central.

Odaia doctorului Grimesby Roylott era mai mare decît cea a fiicei sale vitrege, dar tot atît de simplu mobilată. Un pat de campanie, un mic stelaj de lemn ticsit cu cărți, mai ales de specialitate, un fotoliu lîngă pat, un scaun simplu de lemn la perete, o masă rotundă și o casă mare de bani — acestea erau principalele obiecte care-ți izbeau ochii. Holmes o porni încet împrejur și le cercetă pe rînd cu cel mai mare interes.

— Ce e aici ? întrebă el, bătînd cu palma în safe.

— Hîrtiile tatălui meu vitreg.

— Ah ! După cîte văd, v-ați uitat înăuntru !

— O singură dată, acum vreo cîţiva ani. Mi-amintesc că era ticsit de hîrtii.

— Nu cumva e o pisică înăuntru ?

— Nu ! Ce idee ?

— Bine, ia uitaţi-vă la asta ! şi apucă o farfurioară cu lapte de pe safe.

— Nu, nu avem pisici. În schimb, avem un leopard şi un babuin.

— A, da, desigur ! E drept că leopardul este o pisică mare, totuşi, aş zice, că o farfurioară cu lapte nu prea poate să-i ajungă. E un lucru pe care aş vrea să-l lămuresc.

Se lăsă în faţa scaunului de lemn şi îi cercetă fundul cu cea mai mare băgare de seamă.

— Mulţumesc. Cu asta am terminat — făcu el, ridicîndu-se şi punînd lupa în buzunar. Ei, uite ceva interesant !

Obiectul pe care-l zărise era o curea mică de dus cîinii, care fusese prinsă de un colţ al patului. Cureaua era înfăşurată şi legată ca un laţ.

— Ce zici de asta, Watson ?

— E o curea destul de obişnuită. Nu văd însă de ce a legat-o.

— Nu e un lucru prea obişnuit, nu-i aşa ? Of, Doamne ! Lume păcătoasă ! Nimic nu e mai rău decît atunci cînd omul deştept îşi închină creierul crimei. Cred că am văzut de ajuns, domnişoară Stoner, şi cu mine o pornisem în sus şi în jos pe pajişte.

De cînd sînt nu l-am văzut pe prietenul meu atît de întunecat şi încruntat ca în clipa în care îşi încheia cercetările. Domnişoara Stoner şi cu mine o pornisem în sus şi în jos pe pajişte, ca să nu-l întrerupem din gîndurile lui, înainte să se trezească singur din visare.

— Domnişoară Stoner, spuse el. Trebuie neapărat să-mi urmaţi sfatul cu stricteţe.

— Aşa am să fac.

— Chestiunea e prea gravă ca să mai putem şovăi. S-ar putea ca viaţa dvs. să atîrne de felul în care îmi veţi asculta sfatul.

— Vă asigur că n-am să ies din cuvîntul dvs.

— În primul rînd, atît eu cît și prietenul meu trebuie să ne petrecem noaptea aceasta în camera dvs.

Domnișoara Stoner și cu mine ne-am uitat uluiți la el.

— Da, trebuie. Dați-mi voie să vă explic. Trebuie să existe un han în sat, nu-i așa ?

— Da, la „Coroana".

— Foarte bine. Ferestrele dvs., se văd de acolo ?

— Sigur că da.

— Cînd se întoarce tatăl dvs. vitreg, vă încuiați în cameră, sub pretext că vă doare capul. După ce îl auziți că s-a dus la culcare, deschideți obloanele, trageți ivărul și puneți lampa pe pervaz, ca semnal pentru noi. Pe urmă, luați-vă cele necesare și treceți în camera în care ați locuit înainte. Sînt sigur că reparațiile nu vă vor împiedica să petreceți o noapte acolo.

— Sigur, e foarte ușor.

— Restul lăsați-l în seama noastră.

— Dar ce aveți de gînd ?

— Vom petrece toată noaptea în camera dvs., să cercetăm pricina zgomotului care v-a tulburat.

— Domnule Holmes, eu cred că dvs. știți despre ce e vorba — spuse domnișoara Stoner, punînd o mînă pe brațul prietenului meu.

— Poate.

— Atunci, vă rog din tot sufletul, spuneți-mi din ce cauză a murit sora mea.

— Aș prefera să am întîi dovezi mai sigure.

— Ați putea măcar să-mi spuneți dacă bănuiala mea e întemeiată și dacă a murit din pricina unei spaime neașteptate ?

— Nu, nu cred. Cred că pricina morții ei este mai palpabilă. Și acum, domnișoară Stoner, trebuie să vă las : dacă doctorul Roylott se întoarce și ne găsește aici, degeaba ne-a fost

drumul. La revedere și fiți curajoasă. Dacă faceți cum v-am spus, fiți sigură că nu mai trece mult și va pieri și primejdia care vă amenință.

Sherlock Holmes și cu mine am găsit lesne o cameră de dormit și un salon la hanul „Coroanei". Erau situate la primul cat, și de la fereastra noastră vedeam poarta care dădea în șosea și aripa locuită a conacului Stocke Moran. Pe înserat, l-am zărit trecînd pe doctorul Grimesby Roylott. Statura lui uriașă se profila în spatele trupului puțintel al vizitiului. Băiatul încercă să deschidă porțile grele de fier, dar nu izbuti destul de repede. Am auzit glasul răgușit al doctorului, care răcnea la el, și l-am văzut amenințîndu-l furios cu pumnul. Apoi brișca se urni din loc și după cîteva minute o lumină țîșni pe neașteptate printre arbori — o lampă fusese aprinsă într-unul din saloane.

— Știi, Watson — făcu Holmes, pe cînd ședeam alături, în întuneric. Crede-mă că nu sînt prea sigur dacă să te iau cu mine astă-noapte. Fără îndoială că există o primejdie.

— Pot fi de vreun ajutor ?

— Prezența ta e neprețuită.

— Atunci cred și eu că vin !

— Foarte frumos din partea ta.

— Vorbești de primejdie. Sînt sigur că ai văzut în camerele acelea mai mult decît mine.

— Nu, cred că am dedus ceva mai mult. Îmi închipui că ai văzut și tu tot ceea ce am văzut și eu.

— Nimic deosebit în afară de șnur. Trebuie să mărturisesc că nici nu-mi trece prin gînd la ce putea folosi.

— Ai văzut ventilatorul ?

— Da, dar nu cred că e un lucru atît de neobișnuit să existe o mică deschizătură între două camere. E atît de mică, încît abia ar putea trece un șobolan.

— Eram sigur că vom găsi un ventilator, încă înainte să fi venit la Stocke Moran.

— Ei, lasă !

— Da, da. Dacă îţi aduci aminte, domnişoara Stoner ne-a spus că sora ei simţise mirosul de ţigară de la doctorul Roylott. Ei, asta te face imediat să te gîndeşti că cele două camere comunică undeva. Nu poate fi vorba decît de o deschizătură mică, altfel ar fi observat-o şi judecătorul de instrucţie. De aici am tras concluzia că e vorba de un ventilator.

— Şi ce rău vezi în asta ?

— E cel puţin o coincidenţă ciudată. Se construieşte un ventilator, se atîrnă un şnur, o femeie care doarme în pat moare, nu te surprinde deloc ?

— Nu văd nici o legătură.

— Ai observat ceva deosebit la patul acela ?

— Nu.

— Era fixat la podea. Ai mai văzut tu de cînd eşti pat fixat în felul acesta ?

— N-aş putea spune că am văzut.

— Domnişoara Stoner nu-şi putea urni patul, care trebuia să rămînă întotdeauna în aceeaşi poziţie faţă de ventilator şi de frînghie — pentru că altfel n-am cum să-i spun, de vreme ce e limpede că n-a folosit niciodată la ceva !

— Holmes ! Am exclamat eu. Încep să întrezăresc unde vrei să ajungi. Am sosit la timp ca să împiedicăm o crimă îngrozitoare, o crimă rafinată.

— Da, da. N-am ce zice — îngrozitoare şi rafinată. Cînd un medic o apucă pe căi greşite, nu e criminal care să-l întreacă. Are sînge rece şi ştiinţa e de partea lui. Palmer şi Pritchard erau somităţi în profesia lor. Omul ăsta e şi mai şi, dar cred, Watson, că noi îi vom veni de hac. Mai avem încă lucruri cumplite de văzut pînă să se facă lumină. Ei, pentru numele lui Dumnezeu, dar hai să fumăm o pipă în linişte şi să se gîndim vreo cîteva ceasuri la ceva mai vesel.

Pe la nouă, lumina care licărea printre arbori se stinse și întunericul se lăsă greu în direcția conacului. Două ceasuri s-au scurs încet, apoi, pe neașteptate, chiar în clipa cînd orologiul a bătut unsprezece, o lumină strălucitoare — una singură — s-a aprins chiar în fața noastră.

— Semnalul nostru — spuse Holmes, sărind în picioare.E de la fereastra din mijloc.

Am coborît și, în trecere, prietenul meu a schimbat cîteva cuvinte cu hangiul, spunîndu-i că sîntem invitați tîrziu la o cunoștință și că s-ar putea să rămînem peste noapte. După o clipă eram afară, pe drumul care se pierdea în beznă. Un vînt rece ne sufla în față și o lumină gălbuie licărea dinaintea noastră, prin întuneric, arătîndu-ne calea spre locul unde aveam o misiune atît de tristă de îndeplinit.

Nu ne-a fost prea greu să intrăm pe moșie. În zidul vechi, care înconjura parcul, se căscau spărturi, pe care nimeni nu se gîndise să le dreagă. Ne-am croit drum printre arbori, pînă la pajiște și am străbătut-o. Tocmai ne pregăteam să sărim pe fereastră, cînd dintr-un desiș de lauri țîșni ceva ce aducea cu un copil hidos și strîmb. Vietatea aceea se aruncă pe iarbă, cu membrele chircite, apoi o luă la goană peste pajiște și se topi în întuneric.

— Dumnezeule! am murmurat eu. L-ai văzut?

O clipă, Holmes rămase la fel de uluit ca și mine. Mîna lui se încleștă pe încheietura mea. Era tulburat. Apoi pufni într-un rîs înfundat și-și apropie gura de urechea mea.

— Frumoasă gospodărie! murmură el. Ăsta e babuinul. Uitasem de ciudații protejați ai doctorului.

Mai era și o panteră și în orice clipă ne puteam pomeni cu ea în spate. Trebuie să-ți mărturisesc că m-am simțit mai ușurat după ce, urmînd exemplul lui Holmes și scoțîndu-mi pantofii, am intrat în dormitor. Tovarășul meu

trase obloanele fără zgomot, puse lampa pe masă şi aruncă o privire în jur. Toate erau aşa cum le văzusem în timpul zilei. Holmes se trase lîngă mine şi, făcîndu-şi palmele pîlnie, îmi suflă la ureche ceva, atît de uşor, încît de abia i-am deslușit cuvintele.

— Cel mai mic zgomot ne poate zădărnici planurile. Am dat din cap, în semn că am înţeles.

— Trebuie să stăm cu lampa stinsă, să n-o vadă prin ventilator.

Am încuviinţat din nou.

— Să nu adormi. Viaţa ta ar putea atîrna de asta. Vezi să ai pistolul la îndemînă, în caz că am nevoie de el. Eu am să mă aşez pe marginea patului şi tu în fotoliu. Am scos revolverul şi l-am pus pe colţul mesei.

Holmes adusese cu el un baston lung şi subţire, pe care îl aşeză pe pat, lîngă el. Alături, puse cutia cu chibrituri şi un muc de lumînare. Apoi stinse lampa şi rămaserăm în beznă.

Am să uit vreodată veghea aceea înspăimîntătoare ? Era o tăcere de mormînt, nici respiraţia nu se auzea, şi totuşi ştim că tovarăşul meu stătea cu privirea aţintită la cîţiva metri mai încolo şi cu nervii tot atît de încordaţi ca şi mine.

Obloanele nu lăsau să pătrundă nici o raza de lumină, iar noi aşteptam în bezna deasă. De afară pătrunse ţipătul unei păsări de noapte şi chiar pe sub fereastra noastră se auzi un scîncet prelung, ca de pisică — pantera era în libertate. Din depărtare, am auzit tonurile grave ale orologiului bisericii care se revărsau la fiecare sfert de ceas. Cît de lungi mi s-au părut aceste sferturi ! Bătu douăsprezece, apoi, unu, două, trei şi noi stăteam mai departe, aşteptînd în tăcere.

Deodată, am zărit o lumină sclipind o clipă din direcţia ventilatorului, dar se stinse pe dată. Pe urmă am simţit un miros puternic de

ulei încins și de metal fierbinte. Cineva aprinsese alături o lanternă oarbă. Am auzit o mișcare ușoară, apoi liniștea se lăsă din nou, deși mirosul creștea. O jumătate de ceas am așteptat, cu auzul încordat, cînd deodată am prins un zgomot — un sunet foarte ușor, care-mi mîngîia auzul, de parcă ar fi fost aburul care țîșnește dintr-un ceainic. În clipa în care l-am auzit, Holmes a sărit de pe pat, a aprins un chibrit și a izbit furios cu bastonul în șnurul soneriei.

— Vezi, Watson ? răcni el. Vezi ?

Eu însă nu vedeam nimic. În clipa în care Holmes făcuse lumină, auzisem desluşit un șuierat înăbușit, dar din pricina luminii, care a străfulgerat pe dinaintea ochilor mei obosiți, mi-a fost cu neputință să văd în ce anume izbea prietenul meu cu atîta furie. Mi-am dat totuși seama că era galben ca ceara și se cutremura de spaimă și scîrbă.

Încetase să mai izbească cu bățul și se uita în sus, la ventilator, cînd deodată liniștea nopții fu sfîșiată de cel mai înspăimîntător țipăt pe care l-am auzit vreodată. Creștea mai tare, tot mai tare — un urlet răgușit de durere, de spaimă și mînie, topite toate într-un răcnet cumplit. Oamenii povestesc că pînă și jos, în sat, ba chiar și dincolo, în parohie, strigătul i-a trezit pe oameni din somn. Pe Holmes și pe mine parcă ne-a trecut un fior de gheață și ne-am uitat unul la altul, pînă ce ultimele ecouri s-au stins în liniștea din care se născuseră.

— Ce înseamnă asta ? l-am întrebat eu cu glasul înecat.

— Asta înseamnă că totul s-a terminat — mi-a răspuns Holmes. Și poate că la urma urmei, e mai bine așa. Ia-ți pistolul și să intrăm la doctorul Roylott.

Aprinse lampa, cu o expresie gravă întipărită pe față și o porni pe coridor. Bătu de două ori la ușă, fără să primească răspuns, apoi

apăsă pe clanță și intră. Eu veneam în spatele lui. În mînă țineam pistolul, cu cocoșul tras.

Un tablou ciudat mi se înfățișă dinaintea ochilor. Pe masă se afla o lanternă oarbă cu capacul întredeschis, aruncînd o rază strălucitoare spre casa de bani, care stătea cu ușa deschisă. Lîngă masă, pe un scaun de lemn, ședea doctorul Grimsby Roylott, îmbrăcat într-un halat de casă lung și cenușiu, de sub care se zăreau gleznele goale și picioarele vîrîte în tîrligi. În poală avea un băț, la capătul căruia atîrna cureaua aceea lungă, pe care o văzusem de cu zi. Bărbia îi era repezită în sus și ochii lui ficși priveau încremeniți spre colțul tavanului, dîndu-ți fiori. Pe frunte avea o ciudată bandă galbenă, stropită cu pete întunecate, care părea lipită acolo. Cînd am intrat, n-a scos un sunet și nici nu s-a clintit.

— Banda ! Banda pestriță ! mi-a șoptit Holmes.

Am făcut un pas. Lucrul acela, care părea că îi împodobește fruntea, a început deodată să se miște și din părul lui se ivi capul scurt, în formă de romb și gîtul umflat al unui șarpe dezgustător.

— E o viperă de baltă ! exclamă Holmes. Cel mai ucigător șarpe din India. Doctorul a murit în zece secunde. Cine ridică sabia, de sabie piere, și cine sapă groapa altuia, cade sigur într-însa. Hai să aruncăm jivina asta înapoi, în vizuinea ei, și să o punem pe domnișoara Stoner la adăpost, apoi să anunțăm poliția.

Pe cînd vorbea, trase ușurel cureaua din poala mortului și, aruncînd lațul de gîtul reptilei, o tîrî de pe sinistrul ei suport și o duse cu brațul întins la casa de bani, în care o aruncă, încuind ușa pe urma ei.

Acesta e adevărul asupra morții domnului Grimesby Roylott de la Stocke Moran. Nu mai e nevoie să lungesc o poveste care, și așa, a ținut prea mult, istorisindu-vă cum am împăr-

tăşit trista veste înspăimîntatei fiice, cum am dus-o cu trenul de dimineaţă la Harrow, dînd-o în grija bunei ei mătuşi şi cum ancheta, atît de înceată a autorităţilor, a tras concluzia că doctorul şi-a găsit moartea pe cînd se juca, în mod imprudent, cu primejdiosul lui protejat. Puţinul pe care îl mai aveam de aflat în legătură cu cele petrecute, mi l-a împărtăşit Holmes, a doua zi, pe cînd ne întorceam acasă.

— Am ajuns — mi-a spus el — la o concluzie cu totul falsă, care demonstrează, dragă Watson, cît de greşit e să judeci cînd n-ai date suficiente. Prezenţa ţiganilor şi cuvîntul „bandă", pe care l-a pomenit răposata, ca să explice ce anume văzuse la lumina chibritului, mi-au fost de ajuns să mă pună pe o urmă cu totul greşită. Singurul meu merit e că mi-am schimbat poziţia de îndată ce am înţeles că orice primejdie l-ar fi ameninţat pe cel ce locuia în cameră, ea nu putea veni nici dinspre fereastră, nici dinspre uşă. După cum ţi-am mai spus, atenţia a fost atrasă imediat de ventilator şi de cordonul soneriei, care atîrna deasupra patului. Cordonul acesta care nu servea la nimic, şi patul fixat de podea, mi-au trezit bănuiala că şi sfoara serveşte ca o punte pentru ceva ce trebuia să treacă prin gaură şi să ajungă la pat. Mi-am spus îndată că s-ar putea să fie vorba de un şarpe, şi cînd mi-am adus aminte că doctorul primise un transport de animale din India, am fost aproape sigur că eram pe drumul cel bun. Ideea de a folosi o otravă pe care să nu o poată stabili nici o probă chimică, nu putea să-i vină decît unui om inteligent şi crud, cu experienţă în Orient. El era convins că iuţeala cu care îşi face efectul otrava prezintă de asemenea un avantaj. Ager ochi ar fi trebuit să aibă judecătorul de instrucţie, care să poată descoperi cele două înţepături negricioase, ce indică locul unde au muşcat colţii veninoşi! Apoi m-am gîndit la şuierat. Desigur, trebuia să-şi cheme şarpele înainte ea

victima să-l vadă în lumina dimineții. Probabil că l-a dresat, cu ajutorul laptelui, să se întoarcă atunci cînd îl chema. Îl vîra în ventilator, la ceasul cel mai potrivit, convins că va luneca în jos pe coardă și se va lăsa pe pat. Nu era însă sigur dacă va mușca sau nu pe cel ce dormea acolo, și poate că victimei i-ar fi fost dat să scape o săptămînă la rînd, dar mai devreme sau mai tîrziu tot avea să piară.

La concluziile astea am ajuns înainte chiar să fi intrat în camera lui. Cînd i-am cercetat scaunul, mi-am dat seama că avea obiceiul să se urce pe el ca să ajungă la ventilator. Casa de bani, farfurioara de lapte și lațul curelei mi-au fost de ajuns ca să-mi risipească, în cele din urmă, orice îndoială. Sunetul acela metalic, pe care l-a auzit domnișoara Stoner, nu a putut fi provocat decît de tatăl ei, care a închis în grabă ușa casei de bani, după ce a vîrît șarpele înăuntru. Ce măsuri am luat după aceea, ca să verific lucrurile, știi și tu. Am auzit șuieratul jivinei — nu mă îndoiesc că l-ai auzit și tu — și imediat am aprins lumina și am atacat-o.

— Și așa ai făcut-o să se înapoieze la ventilator.

— Și să se întoarcă împotriva stăpînului ei, de partea cealaltă. Cîteva din loviturile mele au atins-o înfuriind-o și s-a repezit imediat la primul om pe care l-a întîlnit în cale. Așa că n-am nici o îndoială că, indirect, sînt răspunzător de moartea doctorului Grimesby Roylott, dar n-aș putea spune că asta îmi apasă prea tare conștiința.

DIAMANTUL

Doctorul Watson era fericit că se află din nou în încăperea aceea răvăşită de la primul cat al clădirii din Backer-street — punctul de plecare al atîtor întîmplări neobişnuite. Se uită în jur la hărţile ştiinţifice de pe perete, la masa mîncată de acizi pe care Holmes îşi făcea experienţele de fizică, la cutia viorii ce spînzura în colţul ei şi la coşuleţul în care detectivul îşi ţinea vechile lui pipe şi tutunul. În cele din urmă, privirea i se opri pe chipul proaspăt şi zîmbitor al lui Billy, ucenicul nevîrstnic al lui Holmes, dar atît de inteligent şi plin de bun simţ, care mai alunga urîtul ce-l copleşea pe marele, dar posomorîtul detectiv.

— Toate par neschimbate, Billy. Şi tu eşti acelaşi. Sper că şi el a rămas tot aşa cum îl ştiu.

Billy aruncă o privire plină de grijă spre uşa încuiată a dormitorului.

— Cred că s-a culcat şi doarme, spuse el.

Era ora şapte, într-o seară minunată de vară. Dar doctorul Watson era destul de obişnuit cu orele neregulate ale prietenului său, ca să se mai mire.

Pesemne că are vreun caz de rezolvat.

Da, domnule. L-aţi prins chiar în plină treabă. Sînt tare îngrijorat de sănătatea lui. Nu mănîncă nimic şi slăbeşte pe zi ce trece. E din ce în ce mai galben la faţă. Doamna Hudson îl întrebase :

— Cînd aveţi de gînd să mîncaţi, domnule Holmes ?

— Poimîine la 7,30 — i-a răspuns domnul Holmes.

. Ştiţi şi dvs. cum e cînd se apucă de o treabă.

— Da, Billy, ştiu.

— Urmăreşte pe cineva. Ieri a ieşit deghizat în muncitor care caută de lucru, azi s-a deghizat în babă. M-a înşelat şi pe mine, zău aşa, şi doar s-ar fi cuvenit să-l cunosc pînă acum.

Billy îmi arătă rînjind o umbrelă tare prăpădită, ce stătea proptită de sofa.

— Asta face parte din echipamentul babei, spuse el.

— Dar despre ce-i vorba, Billy ?

Băiatul coborî glasul, ca şi cînd ar fi fost vorba de un mare secret de stat.

— Dvs. pot să vă spun, domnule, dar să nu se afle mai departe. E vorba de diamantul coroanei.

— Ce ? Spargerea aceea în valoare de o sută de mii de lire ?

— Da, domnule. Trebuie să-l aducă înapoi. Ce credeţi, însuşi primul ministru şi ministrul de interne au fost aici şi au şezut colo pe sofa. Domnul Holmes s-a purtat foarte drăguţ cu ei. I-a liniştit pe dată ce le-a făgăduit că va face tot ce îi va sta în putinţă. Pe urmă mai e şi lordul Cantlemere...

— Cum ?

— Da, domnule. Ştiţi ce va să zică asta. Asta-i unul din ăia cu nasul sus, ca să zic aşa. Cu primul ministru mai calea-valea, dar despre ministrul de interne n-am ce zice, că părea om cumsecade şi binevoitor, dar lordul — pe ăsta nu-l înghit. Şi nici domnul Holmes. Vedeţi dvs., n-are încredere în el şi s-a pus luntre şi punte să nu fie folosit. Ai zice că i-ar părea mai bine să dea greş.

— Domnul Holmes ştie asta ?

— Domnului Holmes nu-i scapă niciodată nimic.

— Ei, să sperăm că nu va da greș și că lordul Cantlemere va fi pus cu botul pe labe. Dar ce-i cu perdeaua asta care acoperă ferestrele ?

— Domnul Holmes a pus-o acolo acum trei zile. Să vedeți ce comedie e după ea.

Billy se apropie și trase draperia descoperind firida în care se afla fereastra franțuzească.

Doctorul Watson nu-și putu stăpîni un strigăt de uimire. În fața lui se afla imaginea vechiului său prieten — un manechin îmbrăcat din cap pînă în picioare. Stătea cu fața întoarsă pe trei sferturi spre fereastră, privind în jos, de parcă ar fi citit o carte, pe cînd trupul i se cufundase adînc într-un fotoliu. Billy desprinse capul manechinului și îl ridică.

— Îl întoarcem în diferite poziții ca să pară viu. Nu m-aș fi atins de el dacă nu erau trase perdelele. Cînd sînt ridicate, se vede și de peste drum.

— Ne-am mai folosit noi odată de așa ceva.

— Înainte să fi venit eu aici, spuse Billy.

Băiatul dădu perdelele la o parte și se uită în stradă.

— Sînt niște oameni care ne supraveghează de dincolo. Uite-l pe unul la fereastră. Ia priviți-l și dvs.

Dar abia apucă Watson să facă un pas, cînd ușa dormitorului se deschise și silueta înaltă și subțire a lui Holmes se ivi în prag. Era palid și tras la față, dar mersul lui, vioi ca întotdeauna. Dintr-un salt fu la fereastră și trase transperantul.

— Așa, Billy, spuse el. Erai în primejdie, băiete, și nu pot să mă lipsesc de tine tocmai acum. Ei, Watson, îmi pare bine că te mai vede omul și pe la vechea ta vizuină. Pici într-un moment greu.

— Așa mi se pare și mie.

— Poți să te duci dincolo, Billy. Băiatul ăsta e o problemă pentru mine. Cît îmi este oare îngăduit să-l pun în primejdie ?

— Ce primejdie, Holmes ?

— Primejdie de moarte. Astă-seară mă aștept la ceva.

— La ce ?

— Să fiu ucis, Watson.

— Nu mai spune, glumești, Holmes !

— Așa lipsit de duh cum sînt și tot am găsit glume mai bune, dar pînă una-alta să ne-așezăm ca lumea — nu ești de părere ? Ceva de băut ? Sifonul și țigările sînt la locul lor. Ia să văd cum îți stă în fotoliul tău de altădată. Sper că n-ai să-mi disprețuiești pipele și mahorca. Zilele astea trebuie să-mi țină loc de mîncare.

— Dar de ce nu mănînci ?

— Pentru că atunci cînd ești lihnit de foame, și minteea lucrează mai bine. Ei, ca medic, ai să recunoști și tu că tot sîngele de care stomacul are nevoie pentru digestie e pierdut pentru creier. Și la mine, Watson, în primul rînd contează creierul. Restul nu e decît un apendice. Prin urmare de el trebuie să țin seamă mai întîi.

— Și primejdia, Holmes ?

— A, da. Pentru cazul că mi s-ar întîmpla ceva, ar fi bine să-ți încarci memoria cu numele și adresa ucigașului. Poți s-o transmiți Scotland Yard-ului cu toată dragostea și binecuvîntarea mea postumă. Sylvius îl cheamă, contele Negretto Sylvius. Notează-l, omule, notează-l ! Moorside Gardens, 136, N.W. Ai reținut ?

Chipul deschis al lui Holmes se încruntă neliniștit. Știa el bine la ce se expunea și își dădea seama că prietenul lui nu exagerase de fel primejdia. Watson era om de acțiune și profită de împrejurare.

— Ia-mă și pe mine, Holmes. Sînt liber vreo zi-două.

— Watson, la celelalte păcate ale tale, ai mai adăugat și flecăreala. Se vede de la o poștă că ești un medic cu clintelă, care are mereu obligații.

Nu chiar atît de importante. Dar nu poți să-l dai pe mîna poliției ?

— Ba da, Watson, pot și tocmai asta îl supără în halul acesta.

— Păi atunci de ce n-o faci ?

— Pentru că nu știu unde e diamantul.

— Ah ! Mi-a spus Billy — bijuteria coroanei, care a fost furată.

— Da. Piatra aceea galbenă. Am aruncat năvodul și peștele l-am prins, dar piatra tot n-am găsit-o. La ce bun să pun mîna pe făptaș ? E drept c-am mai curăța lumea dacă l-am vîrî în pușcărie. Dar nu asta mă interesează acum. Piatra o caut.

— Și contele acesta — Sylvius — e prada de care vorbeai ?

— Da, un rechin. Și mușcă. Celălalt e Sam Merton, boxerul. Nu-i băiat rău Sam, dar contele se folosește de el. Sam nu-i rechin. Plevușcă ! O namilă cît toate zilele, fără minte. Dar și el se zbate la mine în plasă.

— Și contele Sylvius unde e ?

— Chiar azi m-am ciocnit de el. Tu m-ai mai văzut deghizat în babă. De cînd sînt nu mi-a reușit mai bine. A ajuns că mi-a ridicat și umbrela.

„Cu voia dvs., doamnă“ — mi-a spus.

E pe jumătate italian și cînd se simte în apele lui e tot numai politețe sudică. Dar cînd e întors pe dos, e diavolul în carne și oase. Așa-i viața. Plină de capricii, Watson.

— Se putea întîmpla o nenorocire.

— Da, se putea. L-am urmărit pînă la atelierul lui Straubenzee în Minories. Straubenzee l-a confecționat o pușcă cu aer comprimat, frumușică treabă, după cîte îmi dau seama, și

mai c-aș zice că acum stă la fereastra de pe te drum. Ai văzut manechinul ? Cred și eu, Bi ly ți l-a arătat. Din clipă în clipă mă aștept să-l pocnească un glonte în capul ăsta al lui atît de frumos. Ei Billy, ce e ?

Băiatul intrase din nou în odaie cu o carte de vizită pe tavă. Holmes se uită la ea cu sprîncenele ridicate, zîmbind amuzat.

— El în persoană. Nici nu m-așteptam. Ia taurul de coarne. Are curaj ! Poate c-ai auzit și tu că ăsta nu umblă decît după vînat mare. Grozav și-ar mai încorona strălucita lui activitate dacă m-ar vîrî și pe mine în tolbă. Asta e o dovadă că îmi simte răsuflarea în ceafă.

— Trimite după poliție.

— Probabil că așa am să și fac. Dar nu încă. Uită-te cu băgare de seamă pe fereastră, Watson, și spune-mi dacă nu dă cineva tîrcoale pe stradă.

Watson se uită cu băgare de seamă pe după colțul perdelei.

Asta trebuie să fie Sam Merton, credinciosul, dar nătîngul Sam. Unde e domnul, Billy ?

— În sala de așteptare, domnule.

— Poftește-l cînd te sun.

— Da, domnule.

— Chiar dacă nu sînt în odaie.

— Da, domnule.

Watson așteptă pînă se închise ușa, apoi se întoarse grav către prietenul său :

— Ascultă, Holmes, nu se poate să faci una ca asta. Omul ăsta e la disperare și-i în stare să se agațe de orice.

— Nu m-ar mira.

— Stărui să rămîn cu tine.

— Ar fi o piedică de netrecut.

— În calea lui ?

— Nu, dragă — într-a mea.

— Ei bine, nu pot să te las.

— Ba da, Watson. Și ai s-o faci pentru că niciodată nu m-ai părăsit în drum. Sînt sigur

că ai să mergi pînă la capăt. Omul ăsta vine să-şi facă interesele cu mine, dar s-ar putea ca pînă la urmă să mi le fac eu pe-ale mele.

Holmes îşi scoase carneţelul şi mîzgăli cîteva rînduri.

— Ia o trăsură şi du-te la Scotland Yard. Dă-i asta lui Youghal de la Anchete. Vine cu poliţia şi au să-l aresteze.

— Cu plăcere.

— Poate că pînă te întorci am vreme să găsesc şi piatra. Sună.

— O să ieşim prin dormitor. Nici nu ştii ce bine îmi prinde uşa asta. Prefer să-l văd pe rechinul nostru fără să mă vadă şi el pe mine. Dacă-ţi mai aduci aminte, am eu un mijloc special.

Aşadar, un minut mai tîrziu, cînd Billy îl conduse înăuntru pe contele Sylvius, acesta intră în camera goală. Vestitul vînător, sportiv şi crai de salon era un individ zdravăn, oacheş, cu o straşnică mustaţă neagră ce umbrea o gură crudă cu buze subţiri, peste care se încovoia un nas lung, aduc ca un cioc de uliu. Era bine îmbrăcat, iar acul lui de cravată cu briliante, ce arunca sclipiri şi inelele lui care îţi luau ochii, erau prea stridente. După ce uşa se închise în urmă-i, aruncă în jur o privire fioroasă şi plină de bănuială, ca unul ce se teme de o cursă la fiece pas. Apoi, cînd zări ceasul acela nemişcat şi gulerul hainei de casă ce se ţtea peste spătarul fotoliului de la fereastră, tresări. La început rămase uluit. Apoi în privirile lui întunecate şi ucigaşe sclipi o rază de speranţă, o speranţă care îţi dă fiori. Mai aruncă o privire în jur să vadă dacă nu avea martori, apoi se apropie tiptil de figura aceea tăcută. Tocmai se ghemuia să sară ca s-o izbească, cînd un glas rece, batjocoritor, îl întîmpină din uşa dormitorului.

— Nu-l sparge, conte, nu-l sparge.

Ucigaşul se dădu înapoi clătinîndu-se. Pe faţa lui strîmbată se citea uimirea. O clipă

mai ridică bastonul lui greu de parcă ar fi vrut să-şi întoarcă mînia de la chipul cioplit la modelul lui. Dar era ceva în ochii aceia cenuşii, plini de hotărîre, şi în zîmbetul batjocoritor al lui Holmes, care-l făcu să lase mîna jos.

— E o piesă tare drăguţă — spuse Holmes apropiindu-se de manechin. Opera lui Tavernier, artistul acela francez. E tot atît de priceput la figuri de ceară, pe cît amicul dumitale Straubenzee la puşti cu aer comprimat.

— Puşti cu aer comprimat? Ce vrei să spui cu asta?

— Pune-ţi pălăria şi bastonul pe masa aceea de lîngă perete. Mulţumesc. Şezi, te rog. N-ai vrea să-ţi scoţi şi revolverul? Ei, foarte bine, dacă ţii neapărat să şezi pe el... Vizita dumitale pică tocmai la vreme, pentru că tare voiam să stăm de vorbă vreo cîteva minute.

Contele se încruntă, măsurîndu-l cu privirile lui întunecate, ameninţătoare.

— Şi eu ţineam să schimbăm vreo două cuvinte. De aceea am şi venit. N-am să neg că adineauri voiam să mă năpustesc asupra dumitale.

Holmes îşi puse piciorul pe marginea mesei.

— Mi-am dat eu seama ce gînduri aveai, îi răspunse el. Dar de ce atîta atenţie?

— Pentru că ai făcut pe dracu' în patru să mă scoţi din pepeni şi ţi-ai pus oamenii pe urmele mele.

— Oamenii mei! Zău că nu!

— Prostii! Am pus să-i urmărească. Merg şi doi într-un joc, Holmes.

— Uite ce e: e vorba de un lucru neînsemnat, dar te-aş ruga să fii drăguţ, şi să-mi spui „domnule" cînd mi te adresezi. Îţi dai seama că, în meseria mea, ar însemna să mă bat pe burtă cu jumătate din cazierul ţării. Sper să fim de acord că excepţiile sînt supărătoare.

— Bine, fie atunci, domnule Holmes.

— Perfect ! Şi te asigur că greşeşti dacă îţi închipui că au fost agenţi de-ai mei.

Contele Sylvius rîse batjocoritor.

— Nu numai dumneata ai spirit de observaţie. Ieri era un vînător bătrîn, azi o babă. Toată ziua s-au ţinut pe urmele mele.

— Mă măguleşti, zău aşa. Bătrînul baron Dowson spunea cu o seară înainte să fie spînzurat, că în cazul meu tot ce a cîştigat justiţia a pierdut scena. Şi acum, mai eşti şi dumneata aşa de drăguţ, încît să mă feliciţi pentru micul rol pe care l-am jucat.

— Dumneata — dumneata erai ?

Holmes ridică din umeri.

— Uite colo, în colţ, umbrela pe care ai fost atît de amabil să mi-o ridici la Minories înainte să fi bănuit ceva.

— Dacă aş fi ştiut, n-ai mai fi...

— ...apucat să-ţi vezi umila-ţi casă. Ştiam şi eu. Orice om a pierdut cîte o ocazie în viaţă. Cum însă n-ai ştiut, n-ai ce-i face !

Fruntea încruntată a contelui se încreţi şi mai tare deasupra privirilor lui ameninţătoare.

— Ce-mi spui agravează şi mai mult situaţia. Va să zică nu oamenii dumitale erau, ci chiar dumneata te ţii de joacă şi-ţi vîri nasul peste tot. Recunoşti că m-ai spionat. În ce scop ?

— Ei, conte, doar ai vînat în Algeria.

— Ei şi ?

— De ce-o făceai ?

— De ce ? Plăcere — emoţie — primejdie !

— Şi fără îndoială, ca să scapi ţara de o năpastă.

— Exact !

— Tocmai ceea ce voiam să spun.

Contele sări în picioare şi fără să vrea îşi duse mîna la buzunar de la spate.

— Şezi jos, şezi jos ! Mai am un motiv, mai practic. Vreau diamantul galben !

Contele Sylvius se lăsă înapoi în scaun, cu un zîmbet rău.

— Pe legea mea ! exclamă el.

— Știai că de-aceea te urmăresc. Motivul pentru care ai venit astă-seară aici, e să descoperi ce știu și dacă nu cumva e necesar să fiu îndepărtat. Ei bine, ți-aș putea spune că din punctul dumitale de vedere e foarte necesar, pentru că am aflat tot, afară de un singur lucru, pe care ai să mi-l spui dumneata.

— Da ? Ce vorbești ! Și mă rog despre ce anume e vorba ?

— Unde e diamantul coroanei ?

Contele își fulgeră potrivnicul cu privirea.

— Aha, vrei să știi unde e ? Da de unde pînă unde să-ți spun eu ?

— Poți, și o vei face.

— Ce vorbești !

— Nu mă înșeli dumneata pe mine, conte Sylvius !

Pe cînd se uita la el, ochii lui Holmes se făcură mici și începură să lucească pînă ajunseră asemenea a două vîrfuri de oțel.

— Ești străveziu ca o sticlă. Văd pînă în fundul sufletului dumitale.

— Atunci, cu siguranță că vezi și diamantul ?

Holmes bătu din palme înveselit, apoi întinse un deget spre el în bătaie de joc.

— Vezi că știi ? Ai recunoscut singur !

— Nu recunosc nimic.

— Ascultă, conte, dacă ești un om cuminte, ne putem înțelege. Dacă nu, ai s-o pățești.

Contele Sylvius își ridică privirile în tavan.

— Și cînd te gîndești cine vorbește de șiretlicuri ! spuse el.

Holmes îl privi pe gînduri, ca un mare jucător de șah, care își pregătește lovitura de grație. Apoi trase sertarul mesei și scoase un carnețel gros.

— Știi cine e în carnetul ăsta ?

— Nu, nu știu. Eu ?

— Da, domnule ! dumneata ! Ești aici tot — fiecare faptă pe care ai comis-o în viața dumitale netrebnică și plină de aventuri.

— Du-te dracului, Holmes ! exclamă contele cu priviri scăpărătoare. Are și răbdarea mea o margine !

— Totul e aici, conte. Adevărul asupra morții bătrînei doamne Harold, care ți-a lăsat moșia Blymer, pe care ai pierdut-o atît de repede la joc...

— Visezi !

— Și toată povestea vieții domnișoarei Minnie Warrender.

— Eu ! Nu-ți folosește la nimic !

— Am material berechet, conte ! Uite aici jaful din expresul de Riviera, de la 13 februarie 1892. Iată și cecul fals din același an, tras asupra Creditului Lionez.

— De data asta n-ai nimerit-o.

— Atunci am nimerit-o în alte privințe. Ascultă. Ascultă, conte, ești doar jucător de cărți. Cînd partenerul are toate atuurile, cîștigi timp dacă te arunci.

— Ce legătură are toată vorbăria asta cu bijuteria de care vorbeai ?

— Încet, conte. N-o luat înainte. Lasă-mă să ajung la chestie așa, băbește, cum știu eu. Sînt în posesia tuturor acestor elemente care constituie un cap de acuzare împotriva dumitale, dar mai am unul, și mai și, care te acuză atît pe dumneata cît și pe bătăușul acela de care te folosești. E vorba de diamantul coroanei.

— Nu mai spune !

— Am martori atît pe birjarul care te-a dus la Whitehall, cît și pe cel care te-a luat de acolo. Mai e și comisarul care te-a văzut lîngă safe. Apoi, Ikey Sanders, care a refuzat să spargă casa de bani pentru dumneata. Ikey te-a denunțat și jocul a luat sfîrșit.

Vinele de pe fruntea contelui se umflaseră, iar mîinile lui pîrlite și păroase se încleștară de emoție stăpînită. Încercă să vorbească, dar nu putu articula nici un cuvînt.

— Asta-i jocul meu, spuse Holmes. Toate cărțile pe masă. Una însă lipsește, Regele de caro[1]. Nu știu unde e piatra.

— Nici n-ai să știi vreodată.

— Nu ? Hai, fii înțelept, conte. Analizează situația : au să te închidă pe douăzeci de ani. La fel o s-o pățească și Sam Merton. Ce folos ai să mai tragi din diamantul dumitale ? Absolut niciunul. Dar dacă îl predai, ei bine, fac un compromis. Nu de dumneata avem nevoie și nici de Sam Merton. Vrem piatra. Dă-o încoa' și în ceea ce mă privește ești liber cît timp te porți ca lumea. Dacă însă mai faci un pas greșit, ei bine, va fi ultimul. De data asta, misiunea mea e să pun mîna pe piatră, nu pe dumneata.

— Și dacă refuz ?

— Ei, în cazul acesta va trebui, din păcate, să pun mîna pe dumneata, nu pe piatră.

Sună și Billy se ivi în prag.

— Cred conte, că n-ar strica să fie și amicul dumitale Sam de față. La urma urmei, trebuie să-i reprezinte cineva interesele. Billy, vezi că e un domn spătos dar pocit la față, care așteaptă la intrare. Poftește-l sus.

— Și dacă nu vrea ?

— Fără brutalități, Billy. Nu te repezi la el. Dacă-i spui că-l cheamă contele Sylvius, sînt sigur că vine.

— Ce mai ai de adăugat acum ? îl întrebă acesta, după ce Billy se făcu nevăzut.

— Prietenul meu Watson a fost aici pînă mai adineauri și tocmai îi spuneam că am în plasă un rechin și o plevușcă. Acum trag năvodul și îi scot pe amîndoi.

[1] În englezește *diamond* = caro.

Contele se ridicase în picioare. Mîna o ţinea acum la spate. Dar şi mîna lui Holmes apucase ceva ce ieşea pe jumătate din buzunarul halatului.

— N-ai să mori în patul dumitale, Holmes !

— Aşa-mi zic şi eu. Dar ce importanţă are ? În definitiv, dumneata, conte, ai mai mulţi sorţi să mori în picioare decît culcat. Ei, dar toate nenorocirile astea sînt de-a dreptul nesănătoase. De ce să nu ne lăsăm în voia plăcerilor clipei ?

O lucire sălbatică sclipi în ochii întunecaţi şi ameninţători ai contelui, acest as al crimei. Trupul lui Holmes păru să se înalţe pe măsură ce se încorda, gata la orice.

— N-are nici un rost să pui mîna pe revolver, amice — spuse el cu glas potolit. Ştii foarte bine că n-ai îndrăzni să-l foloseşti, chiar dacă te-aş lăsa să-l scoţi. Neplăcute şi zgomotoase mai sînt şi revolverele astea, conte. Rămîi mai bine la puştile dumitale cu aer comprimat. Ah, mi se pare că aud paşii fermecători ai preţiosului dumitale colaborator. Bună ziua, domnule Merton. Cam plictisitor pe stradă, nu-i aşa ?

Boxerul, un tînăr trupeş, cu faţa ca o lamă, pe care era întipărită o expresie îndărătnică şi nătîngă, stătea stingherit în uşă, privind mirat în jur. Atitudinea amabilă a lui Holmes îl surprindea, dar deşi simţea într-o oarecare măsură că dedesubtul ei nu se ascunde nimic bun, nu ştia cum să-i facă faţă, aşa că se întoarse spre complicele lui, mai şiret ca el, să-l ajute.

— Ei, cum stăm, conte ? Ce mai vrea şi ăsta ? Ce s-a întîmplat ?

Avea un glas gros şi răguşit. Contele ridică din umeri. Holmes răspunse în locul lui :

— Pe scurt, domnule Merton, s-ar putea spune că ce s-a întîmplat nu-i a bine.

Boxerul continuă să i se adreseze complicelui său :

— Flăcăul ăsta face pe deşteptu' sau ce fel ? N-am eu chef de joacă acum !

— Nici nu m-am gîndit la aşa ceva, făcu Holmes. Şi cred că pe măsură ce timpul va trece, vei avea din ce în ce mai puţin. Acum, ascultă aici, conte Sylvius. Sînt un om ocupat şi n-am vreme de pierdut. Mă duc în dormitor. În lipsa mea, te rog să te simţi ca acasă. Poţi să-i explici amicului dumitale cum stau lucrurile, fără să te stingherească prezenţa mea. Pînă atunci, am să cînt la vioară *Barcarola* de Hoffmann. În cinci minute vin să-mi dai ultimul răspuns. Cred că-ţi dai seama care-i alternativa : ori dumneata, ori piatra.

Holmes ieşi. În trecere îşi luă şi vioara din colţ. După cîteva clipe notele prelungi tînguitoare ale melodiei aceleia atît de obsedante pătrunseră ca un zvon îndepărtat prin uşa închisă a dormitorului.

— Ştie al dracului de multe şi nu sînt sigur dacă n-a aflat chiar tot.

— Doamne sfinte !

Chipul palid al boxerului se îngălbeni şi mai tare.

— Ikey Sanders ne-a turnat.

— Crezi ? Dacă-i aşa, să ştii că i-o trag eu chiar de-ar fi să intru cu gîtul în laţ.

— Nu ne ajută la nimic. Trebuie să ne hotărîm odată ce avem de făcut.

— Stai aşa ! spuse boxerul uitîndu-se bănuitor la uşa dormitorului. Ăsta e un şmecher de care trebuie să te păzeşti. N-o fi trăgînd cu urechea ?

— Cum să tragă cu urechea de vreme ce cîntă ?

— Ai dreptate. Da' poate că tot e cineva după perdea. Prea multe perdele în camera asta !

Se uită în jur şi deodată zări manechinul de la fereastră. Rămase cu privirile ţintă, arătînd spre el. Era atît de uluit, că i se opriseră vorbele în gît.

— Eh ! Nu-i decît un manechin, spuse contele.

— Cu alte cuvinte, o imitaţie ! Să mă ia dracu ! De-a doamnei Tussaud [1], nu-i aşa ? Lelt Holmes, şi halatul, şi tot. Dar cu perdelele ce facem, conte ?

— Uf. dă-le naibii de perdele ! Pierdem vremea şi oricum n-avem destulă. E în stare să ne bage la gros pentru piatra asta.

— Dracu' să-l ia că e în stare !

— Dar dacă îi spunem unde e piatra, ne lasă în pace.

— Ce ? S-o lăsăm din mînă ? Să lăsăm o sută de mii de lire ?

— La alegere.

Merton îşi scutură căpăţîna tunsă scurt.

— E singur aici. Să-i facem de petrecanie. Dacă dă ortul popii, nu mai avem de ce ne teme.

Contele clătină din cap.

— E înarmat şi gata la orice. Dacă tragem în el, greu să mai putem scăpa dintr-un loc ca ăsta. Şi pe urmă, cred că le-o fi spus şi celor de la poliţie ce dovezi are. Ei ! Da' ce-i asta ?

Se auzise un zgomot ciudat, ce părea să vină dinspre fereastră. Cei doi se repeziră într-acolo, dar între timp zgomotul încetase. În afara manechinului aceluia neobişnuit, care şedea în fotoliu, în cameră nu mai era nimeni.

— O fi fost ceva în stradă, spuse Merton. Acu, ascultă ce-ţi spun eu, şefule — dumneata eşti capul. Trebuie să găseşti o scăpare. Să-i trag una în scăfîrlie nu merge, atunci vezi dumneata ce-i de făcut.

— Mi-am bătut eu joc de alţii şi mai şi, îi răspunse contele. Piatra e aici, în buzunarul secret. Nu risc eu s-o las din mînă. Chiar astă-seară o putem expedia din ţară. Pînă du-

[1] Vestită galerie londoneză cu figuri de ceară.

minică e tăiată în patru la Amsterdam. Holmes nu știe nimic de Van Seddar.

— Credeam că Van Seddar trebuia să plece săptămîna viitoare.

— Trebuia. Dar acum va pleca cu primul vas. Unul din noi are să se strecoare cu piatra pînă la Limestreet să-i spună tot.

— Bine, dar fundul dublu nu-i încă gata.

— S-o ia așa cum e și să încerce. Nu e nici o clipă de pierdut.

Cu acel simț al primejdiei, care la vînător se transformă cu timpul într-un adevărat instinct, contele Sylvius se opri și se uită țintă la fereastră. Da, cu siguranță că din stradă venise zgomotul acela slab.

— Cît despre Holmes, nu e prea greu să-l ducem de nas, urmă el. Dacă îi dăm piatra smintitului ăsta blestemat, nu ne mai arestează. Păi, atunci, să i-o făgăduim. O să-l pun pe un drum greșit și pînă să își dea el seama, piatra e în Olanda și noi peste graniță.

— Așa da! exclamă Sam Merton rînjind.

— Du-te și spune olandezului să-i dea drumul. De fraierul ăsta am eu grijă să-l îndop cu mărturisiri false. Am să-i spun că piatra e la Liverpool. Dar-ar dracu' în muzica asta! Parcă miaună! Îmi calcă pe nervi. Cînd o să descopere că nu e la Liverpool, ea va fi la adăpost și noi pe marea cea albastră. Vino aici, nu sta în dreptul ușii, că se vede prin gaura cheii. Uite piatra.

— Cum de ai curaj să o porți la dumneata?

— Da' unde să fie mai în siguranță, dacă nu la mine? Am putut-o lua noi de la Whitehall și să n-o poată lua altcineva de la mine de acasă?

— Ia să mă uit la ea.

Contele îi aruncă complicelui său o privire nu prea măgulitoare și se făcu că nu vede mîna jegoasă care se întinse spre el.

— Ce, nu cumva îți închipui c-am să ți-o iau cu silă ? Ascultă, meștere, m-am cam săturat de moșturile dumitale.

— Lasă, Sam, lasă. Nu te supăra. Nu e locul să ne certăm. Hai la fereastră, dacă vrei să vezi minunăția asta cum se cuvine. Ia ține-o la lumină ! Uite !

— Mulțumesc !

Dintr-un salt, Holmes se repezise din fotoliul manechinului și apucase piatra prețioasă. O ținea acum într-o mînă, iar cu cealaltă ținea revolverul spre capul contelui. Cei doi netrebnici se dădură înapoi uluiți. Pînă să-și vină în fire, Holmes sunase.

— Fără brutalități, domnilor, fără brutalități, vă rog. Aveți grijă de mobilă ! Trebuie să vă băgați bine în cap că n-aveți nici o scăpare. Poliția așteaptă jos.

Contele era, mai puțin mînios și nici atît de tare nu se speriase, pe cît era de uimit.

— Dar cum naiba... ? gîfîi el.

— Uimirea dumitale e cît se poate de firească. N-aveai de unde să știi că o altă ușă dă din dormitor în spatele perdelei. Mi-am închipuit eu că trebuie să mă fi auzit cînd am scos manechinul, dar norocul a fost de partea mea. Așa am putut asculta convorbirea voastră pipărată, care nu s-ar fi putut desfășura în voie dacă ați fi știut că sînt aici.

Contele făcu un gest resemnat.

— Mă închin, Holmes. Ești diavolul în persoană.

— Oricum, nu e departe de adevăr — îi răspunse Holmes, cu un zîmbet politicos.

Mintea greoaie a lui Sam Merton nu pricepuse dintr-o dată situația. Acum, cînd auzi pași apăsați pe scară, rupse și el tăcerea.

— Deștept copoi ! spuse el. Dar ia zi, cum e cu vioara aia grozavă ? Parcă o mai aud.

— Eh, răspunse Holmes. Ai dreptate. Las' să cînte ! Gramofoanele astea moderne sînt o născocire minunată.

În aceeaşi clipă, poliţia se năpusti înăuntru, cătuşele zăngăniră şi tîlharii fură duşi la trăsura care-i aştepta jos. Watson mai întîrzie cu Holmes, felicitîndu-l pentru noua pagină pe care o adăugase gloriei sale. Dar discuţia lor fu din nou întreruptă de imperturbabilul Billy, care intră cu o carte de vizită pe tavă.

— Lordul Cantlemere, domnule.

— Introdu-l, Billy. E un nobil care ocupă o situaţie foarte înaltă, spuse Holmes. Reprezintă interese superioare. Un om minunat şi plin de calităţi, dar cam de modă veche. Ce zici, să-l sîcîim puţin ? Nu ne-am putea îngădui o mică glumă cu el ? Probabil că habar n-are ce s-a întîmplat.

Uşa se deschise şi intră un om uscăţiv, cu o expresie severă întipărită pe faţa-i ca o lamă de cuţit, împodobită cu o pereche de favoriţi şi care contrastau cu umerii aduşi şi slăbiciunea trupului. Holmes îl întîmpină cu bunăvoinţă şi strînse mîna pe care lordul i-o întinse cu bunăvoinţă.

— Bună ziua, lord Cantlemere. E cam răcoare pentru anotimpul acesta. Aici, însă e destul de cald. Să vă ajut să scoateţi pardesiul ?

— Nu, mulţumesc, nu mă dezbrac.

Holmes îi puse o mînă insistent pe braţ.

— Vă rog să-mi permiteţi ! Prietenul meu, doctorul Watson, v-ar putea asigura că aceste schimbări de temperatură sînt cum nu se poate mai primejdioase.

Lordul se trase la o parte, nerăbdător.

— Mă simt foarte bine, domnule. Nu e cazul să rămîn. Am vrut doar să aflu în ce stadiu e misiunea pe care v-aţi asumat-o singur.

— Greu — tare greu !

— Ştiam eu c-ai să ajungi la concluzia asta.

Se vedea limpede din cuvintele şi din atitudinea bătrînului curtean că îi părea bine.

— Orice om îşi are limitele lui, domnule Holmes, dar aşa cel puţin ne mai vindecăm şi noi de păcatul mulţumirii de sine.

— Da, domnule, sînt pur şi simplu uluit.

— N-am nici o îndoială.

— Mai ales într-o privinţă. Poate că mi-aţi putea da o mînă de ajutor.

— Ţi-ai adus aminte cam tîrziu să-mi ceri ajutorul. Credeam că ai metodele dumitale proprii, care-ţi sînt de ajuns. Cu toate acestea, mă declar gata să te ajut.

— Ei bine, lord Cantlemere, cred că-i putem pune sub urmărire pe făptaşi...

— Da, după ce-i prinzi.

— Exact. Dar problema e — cum se va proceda împotriva tăinuitorului ?

— Nu crezi că e prematură întrebarea ?

— Nu strică să punem planurile la punct din timp. Şi acum, care e, după părerea dvs., o dovadă hotărîtoare împotriva tăinuitorului ?

— Faptul că se află în posesia pietrei.

— E un motiv pentru care l-aţi aresta.

— Fără îndoială.

Holmes rîdea rareori. De data aceasta însă — vechiul lui prieten Watson şi-o aminteşte — era cît pe-aci să izbucnească.

— În cazul acesta, stimate domn, voi fi silit să propun cu regret, arestarea dvs.

Lordul Catlemere îşi ieşi din fire. Pe chipul lui gălbejit scînteie o clipă vechiul foc din tinereţe.

— Îţi îngădeui cam mult, domnule Holmes ! De cincizeci de ani de cînd lucrez în serviciul statului, nu-mi amintesc să mi se fi întîmplat aşa ceva. Sînt un om ocupat, dom-

nule, am chestiuni importante şi n-am timp nici chef de năzbîtii. Ca să fiu sincer, n-am crezut niciodată în capacităţile dumitale, şi am fost de părere că afacerea aceasta e mai sigură în mîinile poliţiei. Purtarea dumitale îmi confirmă punctul de vedere. Am onoarea, domnule, să-ţi spun bună seara.

Holmes se urni din loc cu iuţeala fulgerului ,postîndu-se între lord şi uşă.

— O clipă, domnule — spuse el. E mult mai grav să plecaţi cu piatra decît s-o găsim, decît s-o găsim în stăpînirea dvs. temporară.

— Purtarea dumitale e neîngăduită ! Dă-mi drumul să plec.

— Vîriţi mîna în buzunarul drept al paltonului.

— Ce vrei să spui, domnule ?

— Hai, hai, faceţi cum vă spun !

O clipă mai tîrziu, lordul uluit ţinea piatra aceea mare şi galbenă în mîna-i tremurătoare, clipind din ochi şi bîiguind :

— Ce ? Ce ? cum vine asta, domnule Holmes ?

— Prea din cale-afară, lord Cantlemere, e prea din cale afară ! exclamă Holmes. Vechiul meu prieten vă poate spune că mă topesc după farse şi că nimic nu-mi place mai mult decît o situaţie dramatică. Mi-am luat îngăduinţa — marea îngăduinţă, recunosc — să vă strecor piatra în buzunar încă de la începutul conversaţiei dvs.

Bătrînul lord se uita ba la piatră, ba la chipul care-i zîmbea dinainte.

— Sînt uluit, domnule Holmes ! Da... într-adevăr, e diamantul ! Vă sîntem profund îndatoraţi ! Glumele dumitale, trebuie să recunoşti, nu prea sînt la locul lor şi nici momentul potrivit nu ţi-ai ales. Mă văd însă nevoit să retrag orice apreciere în legătură cu uluitoarele dumitale însuşiri profesionale. Dar cum...

— Cazul e rezolvat doar pe jumătate. Urmează amănuntele. Sînt sigur, lord Catlemere, că plăcerea de a istorisi succesul nostru în fruntea cercuri în mijlocul cărora vă veți întoarce, va compensa într-o oarecare măsură farsa pe care v-am făcut-o. Billy, condu-l pe lord și spune-i doamnei Hudson că n-aș avea nimic împotrivă să trimită sus, cît mai repede, cina pentru două persoane.

PICIORUL DIAVOLULUI

În răstimpurile în care mai depănam pe hîrtie cîte o întîmplare neobișnuită sau vreo amintire interesantă din îndelungata și strînsa mea prietenie cu domnul Sherlock Holmes, ca un făcut, mă izbeam de piedicile pe care mi le ridica în cale amicul meu, ce nu suferea să se facă zarvă în jurul lui. De cînd îl știu, omului acesta închis și cinic i-a fost silă de onoruri și nimic nu-i făcea mai multă plăcere, la capătul unei anchete plină de succes, decît să renunțe la demascarea criminalului și s-o lase pe seama vreunui funcționăraș tipicar, iar să asculte, cu un zîmbet batjocoritor, corul laudelor închinate cui nu i se cuvenea. În adevăr, nu lipsa vreunui material interesant, ci atitudinea prietenului meu m-a silit în ultimii ani să public atît de puține însemnări. Că am fost părtaș la unele din aventurile lui, era pentru mine un privilegiu care m-a silit în schimb să știu să păstrez o taină.

De aceea nu mică mi-a fost mirarea cînd, marțea trecută am primit o telegramă de la Holmes — nu-l țin minte să fi trimis vreodată o scrisoare, dacă putea telegrafia — cu următorul cuprins :

„De ce nu publici oribilul asasinat din Cornwall — cel mai ciudat caz din cîte am întîlnit ?“

Nu știu ce val de amintiri i-o fi răscolit cazul acesta sau ce toană l-o fi împins să-mi ceară să-l povestesc.

Acum mă grăbesc — ca nu cumva altă telegramă să mă oprească din lucru — în căutarea însemnărilor din care să aflu amănuntele exacte ale cazului şi să-l istorisesc cititorilor.

Era, aşadar, în primăvara lui 1897, cînd sănătatea de fier a lui Holmes păru că începe să slăbească, din pricina trudei lui neîncetate care-l storcea de puteri, şi poate şi a imprudenţelor pe care le comitea din cînd în cînd. În martie, doctorul Moore Agar din Harley-street — împrejurările dramatice în care am făcut cunoştinţă le voi istorisi poate într-o bună zi — i-a recomandat stăruitor vestitului detectiv particular, să lase baltă toate anchetele şi să se odihnească cum se cuvine, dacă nu ţinea să o păţească. Pe Holmes, sănătatea lui nu-l interesa de fel, pentru că ajunsese să se spiritualizeze de-a binelea. Totuşi, teama că nu va putea fi în stare niciodată să muncească, l-a silit în cele din urmă să schimbe şi peisajul, şi aerul. Aşa s-a făcut că la începutul primăverii aceleia, ne aflam amîndoi într-o căsuţă de ţară, din apropierea golfului Poldhu, la capătul peninsulei Cornwall.

Era un loc ciudat, care se potrivea de minune cu proasta dispoziţie a pacientului meu. De la fereastra căsuţei noastre, spoite în alb, care se înălţa deasupra promontoriului înverzit, se vedea semicercul mohorît al golfului Mounts — străvechea cursă a morţii în care piereau corăbiile — cu chenarul lui de stînci negre şi cu recifele măturate de flux, pe care Dumnezeu ştie cîţi mateloţi şi-au găsit sfîrşitu. Şi golful acesta paşnic şi ferit, peste care adie briza dinspre miazănoapte, poftieşte parcă vasele, pe care furtuna le zvîrlă de colo-colo, să caute odihnă şi adăpost înăuntru. Apoi, deodată, vîntul — minioasa furtună dinspre sud-vest — se năpusteşte val-vîrtej ; smulsă e ancora şi tîrîtă din loc, ţărmul spre care bate vîntul se apropie şi vasul începe să se zvîrco-

lească de moarte printre brizanții acoperiți de spume. Marinarul priceput se ține departe de locurile acestea blestemate.

Pe țărm, locurile erau tot atît de posomorîte ca și pe mare. Era un ținut cu mlaștini unduitoare, părăsit și cenușiu, din care se ițea, ici-colo, o clopotniță însemnînd locul cîte unui sat vechi de cînd lumea. Și în orice parte te-ai fi întors, mlaștinile acestea păstrau urmele unor seminții apuse pentru totdeauna, care lăsaseră, ca semn că au existat, doar monumentele acelea de piatră, movilele neregulate sub care se odihnea cenușa celor morți și ciudatele valuri de pămînt ce aminteau bătălii din vremuri preistorice. Farmecul tainic al acestor locuri, învăluite în mohorîta atmosferă a semințiilor uitate, stîrnea închipuirea prietenului meu, care-și trecea mare parte din timp în preumblări și în meditații solitare, prin mlaștini. Îl preocupa, printre altele, și limba vechilor locuitori ai Cornwall-ului, și, după cîte îmi amintesc, era de părere că ar fi fost înrudită cu chaldeana, derivînd din limba vorbită de negustătorii de cositor fenicieni. Primise un pachet cu cărți de filologie și tocmai se pregătea să-și dezvolte teoria, cînd, pe neașteptate, spre necazul meu și plăcerea lui — pe care nici nu țin măcar să o ascundă — ne-am pomenit amestecați — chiar în inima acestei țări de basm — într-o afacere mai zguduitoare, mai pasionantă și mult mai de nepătruns decît aceleia din pricina cărora am fost siliți să părăsim Londra.

Traiul nostru simplu și liniștit, obiceiurile noastre atît de binefăcătoare au fost întrerupte pe neașteptate și ne-am pomenit deodată prinși în vîltoarea unor întîmplări care au tulburat nu numai Cornwall-ul, ci tot apusul Angliei. Poate că mulți dintre cititorii mei își amintesc de „Grozăvia din Cornwall", cum i s-a spus pe atunci, deși informațiile primite de presa londoneză au fost cum nu se poate mai incom-

plete. Acum, după 13 ani, voi publica amănuntele adevărate ale acestei afaceri de necrezut.

Am mai spus că vreo cîteva turle răzlețe, care însemnau locul satelor, punctau regiunea aceasta a Cornwall-ului. Cea mai apropiată așezare era cătunul Tredannick Wollas, unde căsuțele cîtorva sute de locuitori se înghesuiau în jurul unei biserici străvechi, năpădită de mușchi. Vicarul parohiei, domnul Roundhay, se ocupa cu arheologia, fapt care l-a determinat pe Holmes să facă cunoștință cu el. Era un om între două vîrste, corpolent și binevoitor, care avea cunoștințe bogate în ceea ce privește regiunea. La invitația lui, am luat ceaiul la vicariat și așa am aflat că un rentier, domnul Mortiner Tragennis, ocupa o cameră în casa aceasta, atît de spațioasă — rotunjind veniturile anemice ale vicarului. Acesta, fiind burlac, era fericit că putuse încheia o asemenea afacere, deși nu prea avea mult de-a face cu locatarul său — un om slab, negricios, cu ochelari și adus de spate, încît părea că are o diformitate fizică. Îmi amintesc că în cursul scurtei noastre vizite, vicarul s-a arătat tare vorbăreț, pe cînd chiriașul lui părea un om neobișnuit de închis, cu o umbră de melancolie întipărită pe față și adîncit în gînduri. Stătea cu privirile întoarse, părînd că nu se gîndește decît la treburile lui.

Aceștia erau cei doi oameni care au pătruns pe neașteptate marți, 16 martie, în micuțul nostru salon, puțin după gustarea de dimineață, pe cînd fumam, gata să o pornim în excursia noastră zilnică prin ținuturile acelea mlăștinoase.

— Domnule Holmes, făcu vicarul cu un tremur în glas. Astă-noapte s-a întîmplat o tragedie fără seamăn. E un caz cum nu cred să mai fi auzit vreodată. Numai Providenței trebuie să-i mulțumim că vă aflați aici, pentru

că sînteţi singurul om din toată Anglia care ne poate da o mînă de ajutor.

I-am aruncat o privire nu prea binevoitoare, dar Holmes îşi scoase pipa din gură şi se înălţă în fotoliu, ciulind urechile, ca un cîine de vînătoare încercat, la auzul chemării. Făcu un semn cu mîna spre sofa şi oaspetele nostru, căruia îi zvîcnea inima în piept, se aşează alături de tulburatul lui tovarăş. Domnul Mortimer Tregennis se stăpînea însă, mai bine decît pastorul, dar din felul în care îşi frămînta mîinile şi din strălucirea ochilor lui negri se vedea că era tot atît de emoţionat.

— Să spun eu, sau spui d-ta ? îl întrebă el pe vicar.

— De vreme ce dvs. aţi făcut descoperirea, oricare ar fi ea, iar vicarul a aflat cele petrecute tot de la dvs., mai bine ne-aţi spune dvs. direct, făcu Holmes.

M-am uitat la pastor, care se îmbrăcase în grabă şi la chiriaşul lui, atît de pus la punct, care şedea lîngă el, şi mi-a venit să rîd cînd am văzut că deducţia atît de simplă a lui Holmes îi lăsase gura căscată.

— Poate că ar fi mai bine să spun eu mai întîi unele lucruri — făcu vicarul — şi apoi veţi judeca dacă mai e cazul să ascultaţi amănuntele domnului Tregennis, sau să o pornim fără întîrziere la locul misterului. Dacă sînteţi de acord, atunci v-aş putea spune că seara de ieri, amicul nostru şi-a petrecut-o în tovărăşia fraţilor lui, Owen şi George şi a surorii lui, Brenda, la locuinţa lor din Tredannick Wartha, nu departe de crucea de piatră din mlaştină. Puţin după ora 10, a plecat, lăsîndu-i să-şi ia gustarea de dimineaţă. Pe drum, l-a ajuns din urmă doctorul Richards cu trăsura. Acesta i-a spus că fusese chemat de urgenţă la Tredannick Wartha. Sigur că domnul Mortimer Tregennis s-a dus cu el. Cînd au ajuns la faţa locului, au făcut o descoperire uluitoare. Sora zăcea moartă în scaunul ei. În stînga şi în

dreapta şedeau cei doi fraţi, care rîdeau, scoţînd răcnete şi cîntînd, cu minţile rătăcite. Pe chipurile celor trei, atît al moartei, cît şi al celor doi smintiţi, se citea o spaimă nespusă o strîmbătură de groază, înspăimîntătoare la vedere, li se întipărise pe faţă.

Nu era nici un semn că s-ar fi aflat cineva prin casă, în afară de bătrîna doamnă Porter, bucătăreasa şi menajera lor, care a declarat că dormise adînc şi că nu auzise nici un zgomot toată noaptea. Nu lipsea nimic, toate erau la locul lor, aşa că nu putea pricepe ce grozăvie a putut înspăimînta o femeie pînă într-atît încît să-i curme zilele, iar pe doi bărbaţi în toată firea să-i facă să-şi piardă minţile. Aşa stau lucrurile, pe scurt, domnule Holmes, şi dacă ne puteţi ajuta să lămurim cazul, faceţi o faptă foarte bună.

Speram să pot izbuti în vreun fel să-l conving pe prietenul meu să nu renunţe la odihna care fusese de fapt obiectul călătoriei noastre, dar o singură privire pe chipul lui concentrat şi pe fruntea lui încreţită mi-a spus că era zadarnic să-mi fac speranţe. Stătu cîteva clipe în tăcere, absorbit de drama aceasta ciudată, care întrerupsese paşnica noastră existenţă.

— Am să mă ocup de afacerea aceasta, făcu el în cele din urmă. După aparenţe, s-ar zice că e un caz excepţional. Aţi fost dvs. personal acolo, domnule Roundhay ?

— Nu, domnule Holmes. Domnul Tregennis ne-a adus vestea la vicariat şi m-am grăbit, împreună cu el, să vă cerem sfatul.

— Cît e pînă la casa unde s-a petrecut tragedia aceasta neobişnuită ?

— Vreo milă în interior.

— Atunci, să mergem cu toţii într-acolo. Dar înainte de plecare, am să vă mai pun cîteva întrebări, domnule Mortimer Tregennis.

Acesta tăcuse tot timpul, dar am observat că deşi se stăpînea, era mai tulburat chiar decît pastorul. Şedea pe scaun, palid, cu faţa

suptă, aţintindu-şi căutătura lui neliniştită asupra lui Holmes. Mîinile-i subţiri se încleştau crispate una de alta, iar buzele-i palide îi tremurau pe cînd asculta nenorocirile care se abătuseră asupra familiei lui. Ochii negri ai lui Mortimer Tregennis păreau că oglindesc ceva din grozăvia celor petrecute.

— Întrebaţi-mă tot ce doriţi, făcu el, nerăbdător. Nu e o plăcere să vorbesc despre asta, dar am să vă spun tot ce ştiu.

— Spuneţi-mi ce s-a petrecut aseară.

— Da, domnule Holmes. Am luat cina acolo, cum v-a spus şi vicarul, după care fratele meu mai mare, George, ne-a propus un whist. Ne-am aşezat pe la 9. La 10 şi un sfert, m-am ridicat să plec. I-am lăsat în jurul mesei, cum nu se poate mai bine dispuşi.

— Cine v-a condus ?

— Doamna Porter se culcase, aşa că nu m-a mai condus nimeni. Fereastra camerei în care se aflau fraţii mei era închisă, dar obloanele nu erau trase. Azi dimineaţă, am găsit atît uşa, cît şi fereastra închise, aşa cum le lăsasem. N-am nici un motiv să cred că cineva a trecut pe acolo. Şi totuşi, ei stăteau înăuntru, înnebuniţi de-a binelea de spaimă, iar Brenda zăcea moartă — frica o ucisese — cu capul atîrnînd peste braţul fotoliului. N-am să uit scena asta cît oi trăi.

— Faptele, aşa cum mi le relataţi dvs, — spuse Holmes — sînt fără îndoială extraordinare. N-aveţi, probabil, nici un punct de vedere care poate explica cele petrecute ?

— Aici şi-a vîrît diavolul coada, domnule Holmes, diavolul ! exclamă Mortimer Tregennis. Nu e lucru curat. Ceva a pătruns în cameră şi le-a tulburat minţile. Ce mijloace în puterea omului ar fi putut face aşa ceva ?

— Mi-e teamă — spuse Holmes — că dacă afacerea e de domeniul supranaturalului, mă depăşeşte şi pe mine. Cu toate acestea, pînă să acceptăm o asemenea teză, e de datoria

noastră să epuizăm toate explicațiile firești. Cît despre dvs., domnule Tregennis, îmi închipui că a existat la mijloc o neînțelegere familială, de vreme ce ei locuiau laolaltă, iar dvs. stăteați la gazdă.

— Așa e, domnule Holmes, deși povestea e veche și de mult uitată. Familia noastră avea o mină de cositor la Redruth și produsul îl vindeam unei companii. În felul acesta, am reușit să ne retragem cu o sumă cu care să ducem un trai îndestulător. N-am să ascund că nu ne-am prea înțeles noi la împărțirea banilor și că o vreme lucrul acesta ne-a cam ținut departe. Totul însă a fost iertat și uitat, și acum eram în relații cum nu se poate mai bune.

— Dacă vă gîndiți la seara pe care ați petrecut-o împreună, vă amintiți ceva care să poată aduce vreo rază de lumină în toată tragedia asta ? Vă rog să vă gîndiți bine, domnule Tregennis, pentru că orice sugestie îmi poate fi de folos.

Mortimer Tregennis rămase o clipă adîncit în gînduri.

— Deloc.

— Prin urmare, nu puteți adăuga nimic, care ne-ar putea fi de folos ?

— Absolut nimic.

— Frații dvs. erau în apele lor ?

— Fără îndoială !

— Erau cumva nervoși din fire ? Se temeau de vreo primejdie care îi amenința ?

— E ceva de care îmi amintesc acum — făcu el în cele din urmă. Cînd ne-am așezat la masă eu stăteam cu spatele la fereastră și fratele meu George, care îmi era partener, cu fața. L-am văzut la un moment dat, cum se uită peste umărul meu, așa că m-am întors și mi-am aruncat și eu privirea într-acolo. Transperantul era ridicat și fereastra închisă, totuși am putut deslușî tufișurile de pe pajiște și o clipă mi s-a părut că văd ceva miș-

cîndu-se printre ele. Nu mi-am putut da seama dacă era om sau animal, dar mi-am spus că ceva trebuie să fi fost. Cînd l-am întrebat la ce se uită, fratele meu mi-a răspuns că şi lui i se păruse ceva. Asta e tot ce vă pot spune.

— N-aţi mai încercat să aflaţi ceva ?

— Nu. Am uitat cele petrecute, deoarece nu le-am dat nici o importanţă.

— Prin urmare, aţi plecat de acolo fără să presimţiţi ceva rău ?

— Exact.

— Nu sînt lămurit cum aţi aflat vestea atît de devreme dimineaţa.

— De obicei, mă scol cu noaptea în cap şi fac o plimbare înainte de micul dejun. Azi dimineaţă, abia am plecat de acasă, că doctorul Richards m-a şi ajuns din urmă cu trăsura lui. Mi-a spus că bătrîna doamnă Porter a trimis un băiat cu un bilet urgent. Am sărit în trăsură, alături de el, şi am pornit-o împreună. Cînd am ajuns acolo, mi-am aruncat privirile în încăperea aceea înfiorătoare. Trebuie să fi trecut multe ceasuri de cînd se stinseseră luminările şi focul, ei şedeau însă mai departe pe întuneric, pînă s-a crăpat de ziuă. Doctorul mi-a spus că Brenda trebuie să fi murit de cel puţin şase ore. Nu se vedea nici o urmă de violenţă. Zăcea răsturnată peste braţul fotoliului, cu expresia aceea de groază întipărită pe faţă. George şi Owen cîntau frînturi de cîntece şi trăncăneau de parcă ar fi fost două maimuţe mari. O, era cumplit la vedere ! N-am putut suporta. Doctorul se făcuse alb ca varul. Şi zău aşa, s-a prăbuşit într-un scaun de parcă ar fi leşinat, şi mai-mai să avem încă unul de îngrijit.

— E de neînchipuit, nici că se poate ceva mai de neînchipuit — făcu Holmes, ridicîndu-se şi luîndu-şi pălăria. Poate că e mai bine să ne ducem îndată la Tredannick Wartha. Trebuie să recunosc că rareori mi-a fost dat

să am de-a face cu un caz atît de ciudat la prima vedere.

Cercetările noastre din dimineaţa următoare nu ne-au dus prea departe. Totuşi, chiar de la început s-a întîmplat ceva care mi-a lăsat o impresie zguduitoare. Ca să ajungi la locul unde se petrecuse tragedia, trebuia s-o apuci pe un drum de ţară, îngust şi întortocheat. Pe cînd străbăteam acest drum, am auzit huruitul unei trăsuri, care se apropia, şi ne-am dat în lături să-i facem loc. Cînd a trecut pe lîngă noi, mi-am aruncat privirea prin fereastra închisă, şi am zărit un chip sfrijit şi rînjit, care se holba afară. Ochii aceia ficşi şi dinţii care scrîşneau ne fulgerară pe dinainte ca o vedenie înspăimîntătoare.

— Fraţii mei! exclamă Mortimer Tregennis, şi se îngălbeni pînă la vîrful urechilor. Îi duc la Hellston.

Ne-am uitat îngroziţi după trăsura aceea neagră, care se depărta greoi. Apoi am pornit-o din nou spre casa blestemată, unde îi lovise destinul lor atît de ciudat.

Era o clădire mare şi luminoasă, mai mult vilă decît casă de ţară, cu o grădină uriaşă, pe care — în clima aceea a Cornwall-ului — o şi năpădiră florile de primăvară. Fereastra salonului dădea în grădină şi, după cum ne spusese Mortimer Tregennis, dintr-acolo trebuie să fi venit răul acela care, într-o clipită, înspăimîntîndu-i doar, le luase minţile celor doi.

Holmes o apucă agale, cufundat în gînduri, pe cărarea ce ducea spre verandă, printre straturile de flori. Îmi amintesc că era atît de concentrat, încît a dat peste stropitoare şi a răsturnat-o, împroşcîndu-ne cu apă pe picioare şi lăsînd o baltă pe cărarea grădinii. Înăuntru ne-a primit doamna Porter, bătrîna menajeră de prin partea locului, care îngrijea de casă cu ajutorul unei fete. Răspunse fără să se

codească, la toate întrebările lui Holmes. Nu auzise nimic toată noaptea. Stăpînii ei fuseseră foarte bine dispuși în ajun. Nu-i mai văzuse niciodată atît de veseli și de fericiți. Dimineața cînd a intrat în cameră și i-a văzut pe oamenii aceia înfiorători strînși în jurul mesei, a leșinat de spaimă. Cînd și-a venit în fire a dat ferestrele de perete să intre aerul curat al dimineții, apoi a fugit în drum și l-a trimis pe argat după doctor. Domnișoara era sus, în pat, dacă voiam cumva să o vedem. Patru bărbați zdraveni le-au trebuit ca să-i poată vîrî pe cei doi frați în furgonul casei de nebuni. N-avea de gînd să mai stea un ceas în casa aceasta și chiar în aceeași după-amiază va pleca la ai ei, la St. Ives.

Am urcat și ne am uitat la cadavru. Domnișoara Brenda Tregennis fusese foarte frumoasă, deși se apropiase de jumătatea vieții. Fața ei negricioasă, cu trăsături regulate, era plăcută la vedere chiar și după moarte, dar mai păstra urma strîmbăturii pe care i-o pricinuise groaza și ultima emoție pe care o mai încercase în viață. Din dormitorul ei am coborît în salonul unde se petrecuse de fapt tragedia. Cenușa focului, care arsese peste noapte, mai zăcea încă pe grătarul căminului. Pe masă erau cele patru lumînări arse și cărțile împrăștiate. Scaunele fuseseră date la perete, dar restul rămăsese ca în ajun. Holmes străbătu camera cu pași ușori și repezi, apoi trase scaunele la locul lor și se așeză pe rînd în ele. Se uită pe fereastră să vadă cît se zărea din grădină, cercetă dușumeaua, tavanul, căminul ; dar nu mi-a fost dat să-i văd ochii strălucind și nici să-l văd strîngînd din buze, semn că a descoperit o rază în bezna aceasta.

— Da' de ce au făcut foc ? întrebă el la un moment dat. Totdeauna se făcea foc aici, în camera asta mică, primăvara, spre seară ;

Mortimer Tregennis îi spusese că seara fusese răcoroasă și umedă. De aceea au aprins focul la venirea lui.

— Ce aveți de gînd, domnule Holmes ? l-a întrebat el.

Prietenul meu zîmbi și îmi puse mîna pe braț.

— Mi se pare, Watson, că trebuie s-o iau de la capăt și să mă otrăvesc iar cu tutun, lucru de la care tu m-ai oprit în atîtea rînduri și pe bună dreptate, făcu el. Cu voia dvs., domnilor, să ne întoarcem acasă, pentru că nu cred să mai putem găsi ceva aici. Domnule Tregennis am să întorc faptele și pe o parte și pe alta, și dacă descopăr ceva, am să iau neapărat legătura cu dvs., și cu vicarul. Pînă atunci, vă doresc bună dimineața.

Abia după ce am ajuns acasă, a rupt Holmes tăcerea în care se adîncise. Ședea acum ghemuit în fotoliu, cu fața lui obosită, de ascet, ascunsă în rotocoalele albastre de fum, cu sprîncenele-i negre și fruntea încruntate și cu privirile pierdute departe, în gol. Într-un tîrziu puse pipa jos și sări în picioare.

— Nu merge, Watson ! rîse el. Hai s-o pornim pe faleză după săgeți de silex. Mai curînd găsim noi săgeți, decît să dăm de firul problemei. Să-ți pui mintea la contribuție fără material suficient, e ca și cum te-ai lua la întrecere cu o locomotivă. Înseamnă să-ți faci creierul varză. Aerul mării, soare, răbdare — iată ce ne trebuie. Pe urmă, vin ele și celelalte, Watson.

— Și acum, să vedem cum stăm — urmă el, pe cînd ne plimbam pe faleză. Să trecem în revistă puținul pe care îl cunoaștem, pentru ca atunci cînd se vor ivi fapte noi, să știm să le dăm de capăt.

Să pornim în primul rînd de la premiza că niciunul din noi nu e dispus să accepte vreun amestec al diavolului în treburile oamenilor. Așa că, mai întîi, la o parte cu aseme-

nea gînduri ! Foarte bine ! Există, prin urmare, trei persoane care au fost lovite grav de o mînă omenească — conştient sau inconştient. Aici ne aflăm pe teren sigur.

Şi acum, cînd s-au întîmplat toate acestea ? Dacă presupunem că cele descoperite, e limpede că de îndată ce domnul Mortimer Tregennis a ieşit din încăpere. Acesta este un punct foarte important. Să zicem că, după cîteva minute... Cărţile mai erau pe masă. Ora culcării trecuse. Totuşi, ei nu şi-au schimbat poziţia şi nici nu şi-au tras scaunele înapoi. Repet, prin urmare, că totul s-a petrecut îndată după plecarea lui, şi nu după ora 11.

E limpede că acum trebuie să stabilim — atît cît se poate — ce-a făcut Mortimer Tregennis după ce a ieşit din cameră. Aici nu mai întîlnim nici o piedică şi totul pare să fie deasupra oricărei bănuieli. Tu care-mi cunoşti metoda, sînt sigur că ai observat la ce mijloc neîndemînatic am recurs cu stropitoarea — ca să-i pot vedea amprenta piciorului — lucru altfel cu neputinţă. Talpa s-a întipărit perfect în nisipul care acoperea poteca. Îţi aduci aminte că şi aseară era umed şi că, prin urmare, n-a fost greu, după ce i-am văzut amprenta, să descopăr care sînt urmele lui. În felul acesta am descoperit ce a făcut mai tîrziu, şi am constatat că s-a îndreptat repede în direcţia vicariatului.

Atunci, dacă Mortimer Tregennis a ieşit din scenă şi altul a fost care a lăsat urme atît de adînci în viaţa celor trei jucători de cărţi, cum putem stabili cine a fost persoana şi în ce fel a izbutit să-i îngrozească într-un asemenea hal ?

Doamna Porter trebuie exclusă. E limpede că nu e în stare să facă vreun rău. Există vreo dovadă că cineva s-ar fi căţărat pe fereastră dinspre grădină şi i-ar fi înspăimîntat — într-un fel sau altul — atît de cumplit pe cei ce l-au văzut, încît oamenii şi-au pierdut

ziduri. Am ajuns acolo înaintea medicului și a poliției, așa încît am găsit totul neatins.

Să descriu acum cu precizie locul, așa cum l-am văzut în dimineața aceea cețoasă de martie. Impresia pe care ne-a lăsat-o n-o voi putea șterge niciodată din minte.

În cameră plutea un aer îngrozitor, deprimant, îmbîcsit. Servitoarea care intrase prima, deschisese fereastra, altfel atmosfera aceea ar fi fost și mai greu de suportat. Poate că de vină era și lampa din mijlocul casei, care ardea fumegînd. Mortul ședea dinaintea ei Căzuse pe spate cu bărbuța repezită în sus și cu ochelarii ridicați pe frunte. Fața lui trasă și negricioasă, care stătea întoarsă spre fereastră, era schimonosită de spaimă, asemenea surorii lui moarte. Membrele îi erau chircite și degetele crispate de parcă ar fi murit în culmea spaimei. Era complet îmbrăcat, deși se vedea că-și trăsese hainele din fugă. Aflasem între timp că dormise în pat și că tragicul lui sfîrșit l-a ajuns în zorii zilei.

Ca să-ți dai seama cîtă energie clocotea sub aerul nepăsător al lui Holmes, ar fi trebuit să vezi schimbarea bruscă ce se petrecuse în el, de cum intră în locuința blestemată. Ca prin minune, m-am pomenit în fața unui om care pîndește cu toate simțurile încordate. Privirile îi luceau, fața-i trăda o mare preocupare și mîinile i se agitau febrile, în nerăbdarea căutării. O porni peste pajiște, sări în casă pe fereastră, dădu ocol încăperii, urcă în dormitor, gonind ca un ogar care caută un loc de pîndă.

Cînd ajunse acolo, aruncă o privire grăbită în jur și în cele din urmă deschise ferestrele. Lucrul acesta păru să-l atîțe din nou, pentru că l-am văzut cum se pleacă în afară, scoțînd exclamații puternice de interes și satisfacție. Apoi coborî în grabă scările, ieși prin fereastra deschisă, se aruncă pe pajiște cu fața în jos, sări din nou în picioare și intră iarăși în ca-

meră — toate cu energia vînătorului care se află pe urmele vînatului. Cercetă cu mare băgare de seamă lampa, care nu avea nimic deosebit și îi măsură globul. După aceea examină atent plăcile de mica ce acopereau partea de sus a căminului și zgîrie cenușa ce se lipise de ele, scuturînd cîteva fire într-un plic pe care îl vîrî în notesul lui. În cele din urmă, tocmai cînd se iviră poliția și doctorul, făcu un semn cu capul vicarului și toți trei ieșiră pe pajiște.

— Îmi pare bine că cercetările mele nu au rămas fără rezultat, spuse el. Cu cei de la poliție, nu mai am timp să stau de vorbă. În schimb, v-aș fi foarte recunoscător, domnule Roundhay, dacă ați binevoi să-i transmiteți inspectorului urările mele și să-i atrageți atenția asupra ferestrei din dormitor și a lămpii din salon. Fiecare în parte îi poate da cîte o idee și împreună, mai că i-ar aduce și soluția. Dacă poliția mai vrea informații, îi primesc cu multă plăcere la mine. Și acum, Watson, cred că vom face treabă mai bună în altă parte.

S-ar putea ca poliția să nu fi fost prea încîntată de amestecul unui amator, sau poate că și-au închipuit că se află pe o pistă bună. Oricum, sigur e că două zile de-a rîndul n-au dat nici un semn de viață. Cît despre Holmes, o vreme a stat în casă, fumînd și visînd, dar cea mai mare parte din timp și-a petrecut-o hoinărind pînă tîrziu, de unul singur, prin împrejurimi, fără măcar să pomenească pe unde umblă.

O experiență de-a lui mi-a arătat însă în ce direcție își îndrepta cercetările. Își cumpărase o lampă, asemănătoare celei care ardea în camera lui Mortimer Tregennis în dimineața tragediei. O umplu cu petrol din cel care se folosea la vicariat și controlă cu grijă cît timp trebuia ca să ardă pînă la capăt. A mai făcut

însă şi altă experienţă, mult mai neplăcută, pe care n-am s-o uit cît voi trăi.

— Dacă îţi aminteşti, Watson — observă el într-o după-amiază — toate datele pe care le-am culeş pînă acum au un punct comun. Este vorba de efectul pe care atmosfera dinăuntru l-a avut asupra primului om care a intrat în cameră. Ţii minte că atunci cînd ne-a vorbit de ultima vizită la fraţii lui, Mortimer Tregennis a amintit că de îndată ce a pătruns înăuntru, doctorul a căzut pe un scaun? Ai uitat? Crede-mă, aşa a fost. Acum, dacă ţii minte, doamna Porter, menajera, ne-a spus că şi ea a leşinat cînd a intrat în cameră şi că abia după aceea a deschis fereastra. În al doilea caz — al lui Mortimer Tregennis — cred că n-ai uitat ce atmosfera îmbîcsită domnea în încăpere, cu toate că servitoarea deschisese ferestrele. În cursul anchetei, am aflat că şi ea a căzut la pat. Ai să admiţi, Watson, că faptele acestea dau de gîndit.

E limpede că în ambele cazuri, aerul fusese otrăvit. Şi tot în ambele cazuri ceva ardea în cameră — într-una focul, în cealaltă lampa. De foc era nevoie, lampa însă a fost aprinsă — măsura uleiului ars o arată — mult după ce se luminase de-a binelea. Ce rost avea? Cu siguranţă trebuie să existe o legătură între cele trei elemente — focul, aerul îmbîcsit şi, în sfîrşit, nebunia, nebunia sau moartea nefericitelor victime. E limpede, sau nu?

— Aşa se pare.

— În orice caz o putem admite ca ipoteză. Să presupunem, prin urmare, că ceva a ars în amîndouă cazurile şi că din această pricină, aerul a fost otrăvit, provocînd o intoxicaţie ciudată. Foarte bine. În primul caz —al familiei Tregennis — substanţa a fost pusă în foc. Fereastra ce e drept, era închisă, dar căminul avea un coş pe unde ieşea fumul, de aceea efectele otrăvirii era normal să fie mai slabe decît în al doilea caz, cînd vaporii nu mai

aveau pe unde să scape. Rezultatul pare să confirme teoria aceasta, deoarece, în primul caz, doar femeia, care se presupune că avea un organism mai sensibil, a fost ucisă, pe cînd ceilalţi au prezentat simptomele acelea trecătoare sau permanente de nebunie — fără îndoială, efectele imediate ale otrăvii. În al doilea caz rezultatele au fost totale. Prin urmare, din cele petrecute reiese că a fost folosită o otravă care acţionează prin combustie.

Pornind de la acest punct de vedere, e firesc să fi căutat urmele substanţei în camera lui Mortimer Tregennis. Cel mai potrivit loc erau plăcile de mică sau sticla lămpii. Acolo am observat, vezi bine, cîteva fire de cenuşă şi o dungă de praf cafeniu pe margine, care nu fusese ars. După cum ştii, am luat o parte din el şi l-am pus într-un plic.

— De ce numai o parte ?

— Nu e cazul, Watson dragă, să mă pun în calea poliţiei. Le-am lăsat lor toate dovezile pe care le-am găsit eu. Numai să fi avut minte să-l descopere, că praful tot acolo era pe plăcile de mică.

Şi acum, Watson, să aprindem lampa, dar să nu uităm fereastra închisă, ca nu cumva doi vrednici membri ai societăţii să moară înainte de vreme. Tu ai să te aşezi într-un fotoliu la fereastră, afară doar, dacă — ca om aşezat ce eşti — nu vrei să ai nici în clin, nici în mînecă cu afacerea asta. Dar n-ai să mă laşi tu în drum, nu-i aşa ? Ştiam eu că-l cunosc bine pe Watson, prietenul meu. Am să aşez fotoliul ăsta în faţa ta, la aceeaşi depărtare de otravă. Uşa o vom lăsa întredeschisă. Fiecare din noi poate să supravegheze pe celălalt şi să întrerupă experienţa, dacă simptomele încep să devină primejdioase. Totul e limpede, nu ? Bine, atunci am să scot praful din plic, sau ceea ce a mai rămas din el, şi am să-l pun pe lampă. Aşa ! Acum, Watson, hai să ne aşezăm şi să aşteptăm ce va urma.

Urmările nu s-au lăsat mult așteptate. Nici nu m-am așezat bine în fotoliu, că am și simțit un miros greu — ca de mosc, pătrunzător și gretos. Am tras o dată aer în piept, și am simțit că nu mai sînt stăpîn nici pe creierul, nici pe mintea mea. Un nor gros și negru mi se învolbura pe dinainte și mi-am dat seama că, așa, nevăzute, din norul acesta pîndeau, gata să se năpustească asupra simțurilor mele încremenite de spaimă — grozăvii nebănuite, răul cel mai cumplit și mai neînchipuit din lume. Forme palide, amenințătoare se răsuceau și pluteau prin ceața aceea neagră, vestind apropierea cuiva — cuiva al cărui nume nu putea fi rostit și a cărui umbră doar ar fi fost de ajuns să-mi piardă sufletul.

O spaimă de gheață puse stăpînire pe mine. Am simțit că mi se face părul măciucă și că-mi ies ochii din orbite. Stăteam cu gura căscată, iar limba mi se uscase ca o bucată de piele. Capul îmi vîjîia de mai-mai să-mi plesnească. Am încercat să strig și am auzit ca prin ceață un orăcăit răgușit — era chiar glasul meu — dar părea venit din depărtări și parcă desprins de mine.

În aceeași clipă, am făcut o sforțare să scap, și așa, străpungînd norul acela al deznădejdii, am zărit chipul lui Holmes, alb, încremenit și supt de spaimă — era aceeași expresie pe care o văzusem întipărită și pe chipul mortului. Și tocmai acest lucru m-a trezit o clipă, dîndu-și puteri.

Am sărit din fotoliu, l-am luat pe Holmes în brațe și împreună ne-am năpustit pe ușă afară, prăbușindu-ne o clipă mai tîrziu pe stratul de iarbă, unde am zăcut așa, unul lîngă altul. Atîta simțeam doar, că soarele strălucitor își croia drum prin norul blestemat al spaimei ce ne învăluise. Încet se ridică de pe mințile noastre un abur, ca ceața de pe o priveliște, pînă ce pacea ne coborî în suflete și mințile ni se limpeziră.

Şedean acum pe iarbă şi ne ştergeam frunţile brobonite, uitîndu-ne speriaţi unul la altul şi încercînd să deslușim pe chipurile noastre urmele înfiorătoarei încercări prin care trecusem.

— Pe cinstea mea, Watson! făcu Holmes, într-un tîrziu cu glas nesigur. Trebuie să-ţi mulţumesc şi să-ţi cer iertare. Experienţa aceasta nu-mi era îngăduită nici mie, darmite să mai amestec şi un prieten. Te rog să mă crezi că-mi pare foarte rău.

— Ştii doar — i-am răspuns eu, cu o umbră de tulburare, pentru că nu-l mai văzusem niciodată atît de sentimental — ştii doar că cea mai mare plăcere şi cel mai mare noroc al meu e că îţi pot fi de folos.

Holmes îşi reveni brusc la dispoziţia lui obişnuită — jumătate glumeaţă, jumătate cinică — pe care o afişa faţă de cei apropiaţi.

— Era de prisos să mai încerce să ne tulbure minţile, dragul meu — spuse el. Să ne fi văzut vreun om mai slobod la gură, cu siguranţă că ne-ar fi spus că sîntem nebuni de vreme ce ne-am apucat de asemenea experienţe smintite. Ca să fiu sincer, nu mi-am închipuit că efectul va fi atît de rapid şi puternic.

Se repezi în casă şi se întoarse cu lampa care mai ardea, ţinînd-o departe, şi o aruncă într-un desiş de mărăcini.

— Trebuie să lăsăm puţin camera să se aerisească. Cred, Watson, că nu mai ai nici o umbră de îndoială de felul cum s-a întîmplat tragedia.

— Niciuna.

— Cauzele rămîn însă tot atît de ascunse ca şi pînă acum. Hai sub umbrarul ăsta să stăm de vorbă. Parcă mai simt şi acum cum mă înăbuşă fumul acela păcătos. După părerea mea, toate faptele îl indică pe Mortimer Tregennis un ucigaş în primul caz, deşi a căzut victimă în cel de-al doilea.

— Dacă-ţi aminteşti, prima oară a fost vorba de unele neînţelegeri familiale, după care a urmat împăcarea, n-aş putea spune. Cînd mă gîndesc la Mortimer Tregennis, cu chipul lui de vulpe şi ochii-i ca mărgelile, sclipitori şi şireţi, ascunşi pe după ochelari, nu mi-l pot închipui iertînd pe cineva. Apoi dacă-ţi aminteşti, ideea că cineva ar fi umblat prin grădină — fapt care ne-a abătut o clipă atenţia de la adevărata cauză a tragediei — venea de la el. Avea el, Mortimer Tregennis, motive să ne inducă în eroare ? La urma urmei dacă nu el a aruncat praful acela în foc, în clipa în care a ieşit din cameră, atunci cine s-o fi făcut ? Nenorocirea s-a întîmplat îndată după plecarea lui. Dacă mai venea cineva, cu siguranţă că cei trei s-ar fi ridicat de la masă. De altfel, în Cornwall-ul atît de paşnic, nimeni nu face vizite după 10 seara. Prin urmare, putem considera că toate dovezile îl indică pe Mortimer Tregennis ca vinovat.

— Atunci, moartea lui a fost de fapt o sinucidere.

— Vezi Watson, la prima vedere presupunerea asta nu e imposibilă. S-ar putea ca omul acesta, care şi-a încărcat sufletul abătînd o asemenea nenorocire asupra propriei familii, să-şi fi pus capăt zilelor din pricina remuşcărilor.

Sînt însă unele argumente puternice împotriva acestui punct de vedere. Din fericire, există în Anglia un om care cunoaşte totul în legătură cu cele petrecute. Şi am avut grijă să-l chem la noi, ca să aflăm faptele chiar din gura lui ! Ah ! uite-l că vine mai devreme ! Pe aici, vă rog, doctore Sterndale. Tocmai am făcut o experienţă chimică înăuntru şi camera noastră nu mai e chiar atît de potrivită pentru un musafir atît de distins.

Auzisem zgomotul făcut de poarta grădinii, şi statura impunătoare a medicului explorator

african se ivi pe alee. Omul se întoarse mirat spre umbrarul de țară, sub care ne vîrîsem.

— M-ați chemat, domnule Holmes. Am primit biletul dvs. acum un ceas și am venit, deși zău că nu văd de ce trebuie să dau urmare convocării dvs.

— Poate că lămurim lucrurile între timp, spuse Holmes. Pînă atunci, însă, vă rămîn foarte îndatorat pentru că ați binevoit să acceptați invitația noastră. Vă rog să ne scuzați dacă nu vă primim cum se cuvine, dar prietenul meu Watson și cu mine tocmai am adăugat un nou capitol la „Grozăviile din Cornwall" — cum îi spun ziarele — așa că preferăm aerul curat. Și pentru că chestiunea pe care o vom discuta vă privește în mod strict personal, poate că e mai bine să stăm de vorbă într-un loc unde nimeni nu poate trage cu urechea.

Exploratorul își scoase țigara de foi din gură și aruncă o privire țeapănă prietenului meu.

— Sînt curios să știu — făcu el — în ce chestiune personală vreți să-mi vorbiți.

— E vorba de uciderea lui Mortimer Tregennis, spuse Holmes.

În clipa aceea, aș fi dorit să fiu înarmat. Chipul fioros al lui Sterndale se făcu roșu-vînăt, ochii-i începură să scapere scîntei, iar vinele-i groase de pe frunte i se umflară să plesnească, el se repezi la prietenul meu cu pumnii încleștați, dar se opri locului și cu o sforțare uriașă reveni la calmul lui rece, țeapăn, care era poate mult mai primejdios decît izbucnirea năpraznică.

— Am trăit atîta vreme printre sălbatici și în afara legii — spuse el — încît am ajuns să-mi fiu singur lege. V-aș ruga, domnule Holmes, să nu uitați asta, pentru că, în fond, nu vreau să vă fac nici un rău.

— Nici eu, doctore Sterndale. Cea mai bună dovadă e faptul că știind ceea ce știu, am trimis după dvs., nu după poliție.

Sterndale se așeză, scoțînd un suspin — primul probabil în toată viața lui plină de aventuri. Atitudinea lui Holmes respira o siguranță calmă plină de forță, căreia nu i te puteai împotrivi. Oaspetele nostru bîigui ceva, strîngînd și desfăcînd pumnii de tulburat ce era.

— Ce vreți să spuneți ? întrebă el într-un tîrziu. Dacă e doar un șiretlic din partea dvs., domnule Holmes, atunci să știți că nu v-ați găsit omul. Să nu mai batem cîmpii de pomană. Ce vreți ?

— Am să vă spun — făcu Holmes — și motivul care mă împinge s-o fac e că mă aștept ca la sinceritate să mi se răspundă cu sinceritate. Atitudinea pe care o voi adopta depinde de apărarea dvs.

— Apărarea mea ?

— Da.

— Împotriva cărui fapt ?

— Împotriva acuzației de asasinat a lui Mortimer Tregennis.

Sterndale își tamponă fruntea cu batista.

— Pe cinstea mea, văd că mergeți la sigur, spuse el. Toate succesele dvs. depind de această extraordinară capacitate de a induce în eroare ?

— Dacă e cineva care încearcă să inducă în eroare — îi răspunse Holmes tăios — acela sînteți dvs., doctore Leon Sterndale, nu eu. Ca dovadă, am să vă relatez cîteva fapte pe care se bazează concluziile mele. Cît despre întoarcerea dvs. de la Plymouth, unde ați lăsat o mare parte din bagaje să plece spre Africa, n-am să vă spun că a fost primul lucru care mi-a demonstrat că sînteți unul din factorii de care trebuie să se țină seama la reconstituirea dramei...

— M-am întors...

— Am auzit motivele și consider că nu sînt nici convingătoare și nici verosimile. Dar să trecem peste asta. Ați venit la mine să mă întrebați pe cine bănuiesc. Am refuzat să vă

răspund. Atunci v-ați dus la vicariat. Ați așteptat afară un timp, apoi v-ați întors acasă.

— De unde știți ?

— V-am urmărit.

— N-am văzut pe nimeni.

— E și firesc, atunci cînd urmăresc eu pe cineva. Ați petrecut o noapte albă acasă la dvs. și v-ați făcut planuri pe care în zori v-ați dus să le puneți în aplicare. Cînd a început să se crape de ziuă, v-ați îndesat buzunarele cu pietricele de acelea roșiatice, din grămada de lîngă poartă, și ați pornit-o la drum.

Sterndale tresări violent și se uită la Holmes, uluit.

— Pe urmă ați pornit-o în grabă spre vicariat de care vă despărțea o milă. Purtați, dacă-mi îngăduiți, aceeași pereche de pantofi de tenis cu nervuri pe talpă, pe care îi aveți și acum în picioare. Cînd ați ajuns la vicariat, ați apucat-o prin livadă și ați trecut gardul. Apoi v-ați apropiat de fereastra lui Tregennis. Se luminase de-a binelea, dar lumea nu se sculase încă. Atunci, ați scos cîteva pietricele din buzunar și le-ați aruncat în geam. Sterndale sări în picioare.

— Sînteți diavolul în persoană ! strigă el.

Holmes rîse la complimentul acesta.

— A trebuit să aruncați vreo doi-trei pumni de pietricele pînă să iasă Mortimer Tregennis la fereastră. Cînd a apărut, i-ați făcut semn cu capul să coboare. S-a îmbrăcat în grabă și a coborît în salon. Dvs. ați intrat pe fereastră. Ați schimbat cîteva cuvinte cu el și în timpul acesta, v-ați plimbat în sus și în jos prin încăpere. Apoi ați ieșit, ați închis fereastra și ați rămas o vreme afară, fumînd un trabuc și urmărind ce se petrece înăuntru. În cele din urmă, după moartea lui Tregennis, ați plecat cum ați și venit.

Și acum, doctore Sterndale, cum explicați purtarea aceasta și ce anume a determinat-o Dacă încercați să mă induceți în eroare să

să luaţi lucrurile în glumă, vă asigur că nu mai voi păstra tăcerea.

Vizitatorul nostru se făcu vînăt la faţă, pe cînd asculta cuvintele acuzatorului său. Rămase un timp pe gînduri, cu faţa în mîini. Apoi, cu o mişcare bruscă, trase o fotografie din buzunarul de la piept şi o aruncă pe masa ţărănească din faţa noastră.

— Iată de ce am făcut-o ! spuse el.

Poza înfăţişa chipul unei femei nespus de frumoase. Holmes se aplecă să o privească.

— Brenda Tregennis, făcu el.

— Da. Brenda Tregennis, repetă vizitatorul nostru. Sînt ani de cînd o iubesc şi de cînd mă iubea. Acesta e secretul izolării mele în Cornwall, care a uimit pe toată lumea. Aici eram aproape de singura fiinţă de pe lume care mi-era dragă. De căsătorit, nu mă puteam căsători cu ea, pentru că sînt legat de o femeie care m-a părăsit de ani de zile, dar de care nu mă pot despărţi din pricina păcătoaselor astea de legi britanice. Brenda m-a aşteptat ani de-a rîndul. Ani de-a rîndul am aşteptat şi eu. Şi acum, uite la ce ne-a fost bun !

Un suspin cumplit îi scuturâ trupul lui uriaş şi omul îşi cuprinse gîtul cu mîinile, pe sub barba-i bălţată. Făcu o sforţare să se stăpînească, apoi urmă :

— Vicarul ştia tot. Era confidentul nostru. El vă poate spune că Brenda a fost un înger coborît pe pămînt. De aceea mi-a telegrafiat şi m-a întors. Ce importanţă mai avea bagajul meu sau Africa, cînd am aflat ce soartă a lovit-o pe femeia pe care o iubeam ? Aceasta e veriga care vă lipsea, domnule Holmes.

— Continuaţi, vă rog — făcu prietenul meu.

Doctorul Sterndale scoase din buzunar un pachetel învelit în hîrtie şi îl puse pe masă. Pe hîrtie scria : „Radix pedis diaboli". Dedesubt, fusese lipită o etichetă roşie de otravă.

— După cîte știu, sînteți medic. Ați auzit vreodată de preparatul acesta ?

— Rădăcină de Piciorul Diavolului ? Nu, n-am auzit niciodată.

— Nu e nici un vot de blam pentru cunoștințele dvs. profesionale — spuse el — pentru că bănuiesc că în afara exemplarului conservat în laboratorul de la Buda, altul nu mai există în Europa. N-a fost trecută nici în farmacopee și nici în bibliografia toxicologiei. Rădăcina are forma unui picior jumătate de om, jumătate de țap, de unde și numele acesta năstrușnic, pe care i l-a dat un misionar botanist. Cu ajutorul ei, vrăjitorii din anumite ținuturi ale Africii de vest îi pun la încercare pe suspecți ca să descopere vinovații. Rădăcina aceasta o păstrează ca pe un secret. Exemplarul pe care îl posed l-am obținut în împrejurări cum nu se poate mai neobișnuite, în Ubanghi.

Pe cînd vorbea, desfăcu hîrtia și văzurăm o grămăjoară de praf cafeniu-roșiatic, ca tutunul de prizat.

— Ei bine ? întrebă Holmes, tăios.

— Tocmai voiam să vă povestesc cum s-au petrecut lucrurile, domnule Holmes. Știți atît de multe, încît sigur, că e în interesul meu să aflați și restul.

V-am mai spus ce legături erau între familia Tregennis și mine. Prin domnișoara Tregennis, am intrat în relații și cu frații ei. În sînul acestei familii au existat neînțelegeri de ordin material, care l-au depărtat pe Mortimer, dar se credea că certurile au fost aplanate, și îl întîlneam tot atît de des ca și pe ceilalți. Era un om șiret și ascuns, care nu se dădea înapoi să bage zîzanie între oameni, și cîteva întîmplări mi-au trezit bănuieli împotriva lui. Dovezi sigure însă nu am putut găsi, ca să rup relațiile cu el.

Într-o zi — nu-s decît vreo cîteva săptămîni de atunci — a venit la mine să vadă

citeva din ciudățeniile pe care le-am adus din Africa. Printre altele, i-am arătat și praful acesta. I-am vorbit de însușirile lui ciudate și i-am spus cum influențează centri nervoși ai fricii, cum doar nebunia sau moartea îl mai așteaptă pe nefericitul indigen, pe care vraciul tribului îl pune la încercare. I-am mai spus că știința europeană nu e în stare să stabilească prezența unei otrăvi în trup. Cum a pus mîna pe ea, habar n-am, pentru că din cameră n-am ieșit. Sînt însă sigur că în timp ce eu deschideam dulapurile și mă plecam peste cutii, el a izbutit să șterpelească o parte din praf. Îmi amintesc bine, cum m-a copleșit cu întrebări, vrînd să știe ce cantitate și cît timp era necesar ca otrava să-și facă efectul, dar nici prin gînd nu mi-a trecut că avea vreun motiv personal să se intereseze.

Uitasem tot pînă în ziua în care am primit telegrama vicarului la Plymouth. Ticălosul și-a închipuit că pînă să ajungă vestea la mine, voi fi pe mare și că voi rămîne la nesfîrșit în Africa. Eu însă, m-am întors pe dată. Și vă dați seama că atunci cînd am auzit cum s-au petrecut lucrurile, am fost sigur că ucigașul s-a folosit de otrava mea. Am venit la dvs., în speranța că ați găsit vreo altă explicație. Alta însă nu putea fi. Eram sigur că Mortimer Tregennis e ucigașul și că banii, sau poate gîndul că dacă ceilalți membri ai familiei erau iresponsabili, el ar fi singurul custode al averii lor, l-au împins să folosească praful de Piciorul Diavolului, făcîndu-i pe cei doi frați să înnebunească și ucigînd-o pe sora lui, Brenda, singura ființă omenească pe care am iubit-o și m-a iubit vreodată. Aceasta a fost crima lui. Ce pedeapsă i se cuvenea ?

Să mă fi adresat legii ? Ce dovezi aveam ? Știam că faptele erau exacte, dar eram eu oare în stare să fac vreun juriu să creadă o poveste atît de ciudată ? Sigur nu puteam fi. Dar nici nu înțelegeam să las lucrurile baltă.

Inima mea cerea răzbunare. V-am mai spus o dată, domnule Holmes, că mare parte din viaţa mea mi-am trăit-o în afara legii şi că în cele din urmă am ajuns să-mi fiu eu singur lege. Tot aşa s-au petrecut lucrurile şi acum. Am hotărît să-l fac să împărtăşească şi el soarta pe care o hărăzise altora. Dacă nu izbuteam altfel, mi-aş fi făcut dreptate cu propria mea mînă. Nu e om în toată Anglia care să ţină mai puţin la viaţă ca mine, în clipele acestea. Asta e tot. Restul l-aţi arătat chiar dvs. După o noapte nedormită — aşa cum spuneaţi — am plecat în zori de acasă. Mi-am zis că nu-mi va fi uşor să-l trezesc, aşa că am luat pietricele din grămada de care aţi pomenit, şi am aruncat cu ele în geamul salonului. I-am povestit lui Tregennis, cum s-a petrecut prima şi i-am spus că am venit ca judecător şi călău. La vederea revolverului meu, nemernicul s-a prăbuşit încremenit într-un fotoliu. Am aprins lampa, am pus praful pe ea şi am rămas afară, gata să trag dacă ar fi încercat să părăsească încăperea. Şi-a dat sufletul în cinci minute. Dumnezeule, cum a murit ! Inima mea împietrise însă, pentru că Mortimer Tregennis nu îndura nimic din ce îndurase şi iubita mea înaintea lui. Aceasta e povestea mea, domnule Holmes. Poate că dacă aţi fi iubit o femeie, aţi fi făcut şi dvs. la fel. În orice caz, sînt în mîinile dvs. Puteţi face ce vreţi. După cum v-am mai spus, nu e om pe lume care să se teamă de moarte mai puţin decît mine.

Holmes rămase tăcut cîteva clipe.

— Ce planuri aveţi ? întrebă el, într-un tîrziu.

— Eram hotărît să mă îngrop în Africa Centrală. Lucrul meu de acolo e doar pe jumătate terminat.

— Duceţi-vă şi terminaţi şi cealaltă jumătate, făcu Holmes. Eu, unul, nu vă pot împiedica.

Doctorul Sterndale se ridică, cu statura lui uriașă, și ieși din umbrar. Holmes își aprinse pipa și îmi întinse punga de tutun.

— Cîteva fumuri neotrăvite vor aduce o schimbare plăcută, spuse el. Cred că ești de acord Watson, că nu e cazul să ne amestecăm. Ancheta noastră a avut un caracter independent și tot astfel trebuie să fie și atitudinea noastră. Nici tu nu l-ai denunța, nu-i așa ?

— Sigur că nu, i-am răspuns.

— N-am iubit niciodată, dar dacă mi s-ar fi întîmplat așa ceva și femeia pe care aș fi iubit-o ar fi avut un asemenea sfîrșit, aș fi fost în stare să fac la fel cu vînătorul nostru de lei, care a trăit în afara legii. Cine știe ? !

În sfîrșit, Watson, n-am să te subestimez explicîndu-ți lucruri evidente. Pietricelele de pe pervaz au constituit, desigur, punctul de plecare. Altele asemănătoare nu se găseau în grădina vicarului. Abia după ce mi-am îndreptat privirea asupra doctorului Sterndale și a casei lui, l-am descoperit. Lampa care ardea în plină zi și urmele de praf de pe abajur sînt verigile unui lanț cît se poate de deslușit.

Și acum, dragă Watson, cred că trebuie să dăm uitării cele petrecute și să ne întoarcem, cu mintea limpede, la studiul rădăcinilor acelea caldeene, care, cu siguranță că pot fi regăsite în ramura din Cornwall a marii familii de limbi celtice.

AVENTURA DE LA VISTERIA LODGE

1. CIUDATA ÎNTÎMPLARE A DOMNULUI JOHN SCOTT ECCLES

Scrie în jurnalul meu că spre sfîrșitul lui martie 1892, era o zi friguroasă și bătută de vînt. Holmes primise o telegramă în timp ce stăteam la masă și scrisese în grabă răspunsul. Nu scosese nici un cuvînt, dar se vedea că îl muncea ceva ; se oprise în fața căminului, adîncit în gînduri, trăgea din pipă și arunca din cînd în cînd o privire asupra depeșei. Deodată, se întoarse spre mine, clipind răutăcios :

— Watson, tu care ești om învățat, spune-mi, te rog, definiția cuvîntului „grotesc".

— Ciudat, izbitor — i-am sugerat eu.

La auzul explicației mele, Holmes scutură din cap.

— Nu-i de ajuns, spuse el : cuvîntul mai implică și sensul de tragic — cumplit. Dacă te gîndești la istoriile acelea cu care i-ai împuiat capul cititorului tău atît de răbdător, ai să recunoști cît de des se amestecă grotescul cu crima ! Ia adu-ți aminte de cazul acela banal al oamenilor cu capul roșu. La început părea grotesc, pentru ca apoi să termine cu o tentativă de spargere disperată. Sau, să zicem, afacerea aceea atît de grotescă a celor cinci sîmburi de portocală, care a dus de-a dreptul la un complot criminal. Cuvîntul acesta îmi dă de gîndit.

— E cazul aici ? l-am întrebat eu.

Holmes citi telegrama cu glas tare.

— „Mi s-a întîmplat ceva cît se poate de necrezut și de grotesc. Pot să vă cer sfatul? Scott Eccles, Oficiul Poștal Charing Cross."

— Bărbat sau femeie? am întrebat.

— Bărbat, fără doar și poate. O femeie n-ar fi trimis o telegramă cu răspuns plătit. Ar fi venit singură.

— Ai de gînd să-l primești?

— Dragă Watson, știi doar cum mă plictisesc de cînd l-am băgat în pușcărie pe colonelul Carruthers. Creierul meu e ca o mașină de soi, care se sfarmă în bucăți, dacă nu e folosită la treaba pentru care a fost concepută. Viața e banală, ziarele sterpe; se pare că în lumea crimelor curajul și romantismul au pierit pe vecie. Și atunci ce să mă mai întrebi dacă sînt gata să mă apuc de o altă afacere, oricît de neînsemnată ar fi ea. Ei, dar dacă nu greșesc a venit și clientul nostru.

Un pas măsurat se auzi pe trepte, și o clipă mai tîrziu, un domn respectabil și plin de morgă, trupeș, înalt, și cu favoriți cărunți, fu poftit înăuntru. Povestea vieții i se citea pe chipul lui grav și în manierele-i căutate. Era din cap pînă-n picioare, de la ghetre pînă la ochelarii lui cu ramă de aur, conservator, bigot, bun cetățean, tradiționalist și formalist pînă în vîrful unghiilor. Ceva însă, o întîmplare nemaipomenită, îi tulburase calmul lui înnăscut. Părul i se făcuse măciucă, obrajii îi erau îmbujorați, aprinși și se vedea că e tulburat. Intră de-a dreptul în miezul problemei.

— Am trecut printr-o împrejurare ciudată și neplăcută, domnule Holmes — spuse el. De cînd sînt, n-am fost pus într-o asemenea situație. Nici nu vă închipuiți cît de supărător e. Dar trebuie să vă dau unele explicații.

Simțeam că plesnește de furie, și pufnea de mînios ce era.

— Vă rog să luați loc, domnule Scott Eccles — spuse Holmes cu blîndețe. Îmi dați

voie mai întîi să vă întreb ce vă aduce la mine ?

— Ei bine, domnule, chestiunea nu pare să fie de competența poliției și totuși, după ce veți auzi faptele, veți fi de acord că nu putem lăsa lucrurile așa. Detectivii particulari nu mi-au fost niciodată simpatici, cum însă am auzit de dvs...

— Chiar așa. Dar de ce n-ați venit imediat ?

— Nu înțeleg.

Holmes aruncă o privire la ceas.

— E două și un sfert, spuse el. Telegrama ați expediat-o pe la unu. Cu toate acestea, ajunge să vadă cineva cum sînteți îmbrăcat, ca să-și dea seama că supărările dvs. au început din clipa în care v-ați trezit.

Clientul nostru își netezi părul nepieptănat și își trecu palma peste barba nerasă.

— Aveți dreptate, domnule Holmes. Am uitat și de toaletă ! Eram fericit că pot să ies dintr-o asemenea casă. Dar pînă să vin la dvs., am mai umblat să aflu cîte ceva. M-am dus la agenția de închirieri, unde mi s-a spus că domnul Garcia își achitase chiria și că la Visteria Lodge totul e în ordine.

— Ei, hai, hai — spuse Holmes rîzînd. Parcă ați fi amicul meu, doctorul Watson. Și el are prostul obicei să înceapă cu sfîrșitul. Vă rog să vă adunați gîndurile și să-mi istorisiți la rînd, și fără să omiteți nimic, ce anume v-a făcut să porniți după sfat și ajutor, așa neras și nepieptănat, cu botinele și jiletca încheiate pe dos.

Clientul nostru își lăsă privirile în pămînt. Pe față i se citea regretul că se prezentase în fața noastră într-o ținută atît de nepotrivită.

— Cred și eu că arăt în halul acesta, domnule Holmes. După cîte știu nu mi s-a întîmplat așa ceva de cînd sînt. Dar după ce am să vă povestesc toată întîmplarea asta ciudată,

cu siguranță că veți recunoaște și dvs. că nu sînt de condamnat.

Dar nici nu apucă să-și spună povestea... Afară se auzi zarvă și doamna Hudson deschise ușa poftind înăuntru doi bărbați voinici, cu un aer oficial. Unul era inspectorul Gregson de la Scotland Yard, pe care îl cunoșteam foarte bine — un ofițer energic, curajos și destul de priceput. Dădu mîna cu Holmes și îl prezentă pe camaradul lui — inspectorul Ravnes, de la poliția din Surrey.

— Umblăm după același vînat, domnule Holmes, și urma ne-a adus în direcția asta.

Își întoarse privirile-i pătrunzătoare spre musafirul nostru.

— Dvs. sînteți domnul John Scott Eccles, de la Popham House, Lee ?

— Da.

— V-am urmărit toată dimineața.

— L-ați descoperit cu ajutorul telegramei, nu-i așa ? spuse prietenul meu

— Exact domnule Holmes. I-am luat urma la Oficiul Poștal Charing Cross, și am venit aici.

— Dar de ce mă urmăriți ? Ce doriți ?

— Avem nevoie de o declarație, domnule Scott Eccles, în legătură cu împrejurările în care a murit domnul Aloysius Garcia, de la Wisteria Lodge, în apropiere de Esher.

Clientul nostru sări în picioare cu ochii holbați. Chipul lui încremenit se făcu galben ca ceara.

— A murit ? A murit, ați spus ?

— Da, domnule, a murit.

— Dar cum ? A avut un accident ?

— A fost ucis, ucis de-a binelea.

— Dumnezeule sfinte ! E îngrozitor ! Doar nu vreți să spuneți... doar nu vreți să spuneți că mă bănuiți ?

— Am găsit o scrisoare în buzunarul mortului, din care reiese că aveați de gînd să dormiți la el noaptea trecută.

— Așa am și făcut.

— Aha, va să zică ați dormit acolo? Și își scoase carnetul de însemnări.

— Stai puțin, stai puțin, Gregson — spuse Holmes. Nu vrei decît o simplă depoziție, nu-i așa?

— Și e de datoria mea să-i pun în vederea domnului Scott Eccles că ar putea fi folosită împotriva sa.

— Domnul Eccles se pregătea să ne spună ce s-a întîmplat, în clipa în care ați intrat în cameră. Ce zici, Watson, cred că un brandy cu sifon nu i-ar strica. Și acum, domnule, vă rog să treceți peste faptul că auditoriul dvs. a crescut și să povestiți cele întîmplate, așa cum ați făcut-o dacă nu erați întrerupt.

Vizitatorul nostru dădu brandy-ul peste cap și fața îi prinse culoare din nou. După ce aruncă o privire neîncrezătoare spre carnetul inspectorului, își începu brusc neașteptata depoziție:

— Sînd burlac și cum îmi place societatea, am un cerc larg de prieteni. Printre aceștia se numără și un fabricant de bere, Melville, retras din afaceri, care locuiește la Albermale Mansions, Kensington. Acum două săptămîni am fost la el la masă, unde am cunoscut un tînăr — Garcia. După cîte am înțeles, era de origine spaniolă și avea unele legături cu ambasada. Vorbea perfect englezește, era manierat și de cînd sînt n-am văzut bărbat mai frumos.

Ne-am împrietenit. Se părea că i-am fost simpatic chiar din prima clipă. Două zile după ce ne-am cunoscut, a venit să mă vadă la Lee. Și așa, dintr-una într-alta, în cele din urmă m-a poftit să petrec la el cîteva zile, la Wisteria Lodge, între Esher și Oxshott. Ieri seară m-am dus la Esher ca să-i răspund la invitație. Cunoșteam casa din descrierea pe care mi-o făcuse. Locuia cu un servitor credincios, un concetățean de-al său care avea grijă de gos-

podărie. Vorbea şi el englezeşte şi se ocupa de casă. Mai avea şi un bucătar — excelent bucătar, spunea el — un mulatru pe care l-a cules în călătoriile lui şi care era un maestru al artelor culinare. Mi-aduc aminte că la un moment dat a remarcat chiar el cît de ciudată era toată gospodăria asta în inima Surrey-ului. M-am declarat de acord, deşi ulterior s-a dovedit cu mult mai ciudată decît mi-am închipuit eu.

M-am dus la el — stătea la vreo două mile spre sud de Esher. Avea o locuinţă mare, situată departe de şosea, cu o alee în semicerc, mărginită de tifuşuri perene, înalte. Clădirea veche, dărăpănată, abia de se mai ţinea în picioare. Cînd brişca trase în faţa uşii leproase şi mîncate de vreme, pe aleea acoperită cu iarbă, m-am întrebat dacă aveam minte să vizitez un om pe care abia îl cunoscusem. Dar omul mi-a deschis uşa, chiar el în persoană, şi m-a primit cum nu se poate mai bine. M-a dat în primire unei slugi — un lacheu tuciuriu şi posomorît, care mi-a luat valiza şi m-a condus în camera mea. Atmosfera din casă era de-a dreptul apăsătoare.

Masa am luat-o între patru ochi, dar cu toate că făcea tot ce îi sta în puteri ca să mă distreze, gîndurile păreau să-i zboare necontenit. Vorbea într-o doară şi tot ce spunea era atît de încurcat, încît abia de-l înţelegeam. Bătea întruna darabana cu degetele în masă şi îşi rodea unghiile, dînd semne de nelinişte. Cina nu fusese nici bine gătită şi nici servită ca lumea, iar prezenţa posomorîtului lacheu, care nu scotea o vorbă, nu era de natură să ne înveselească. Vă asigur că nu o dată, în seara aceea, am simţit dorinţa să mă scuz într-un fel sau altul şi să mă întorc la Lee.

Îmi amintesc un lucru care s-ar putea să aibă legătură cu afaceera pe care o anchetează cei doi domni. În clipele acelea nu l-am luat în seamă. Spre sfîrşitul mesei, servitorul a

înmînat gazdei un bilet. După ce l-a citit, Garcia mi s-a părut mai distrat și mai bizar ca înainte. Renunță la orice încercare de a lega o conversație ; acum ședea fumînd țigară după țigară, pierdut în gînduri, dar ce anume scria în bilet, nu mi-a pomenit. Pe la 11 m-am dus la culcare. Eram fericit. A trecut o vreme și Garcia și-a vîrît capu pe ușă — în cameră era întuneric — să mă întrebe dacă am sunat. I-am spus că nu. Îmi ceru iertare că m-a tulburat la o oră atît de nepotrivită și îmi spuse că sînt ceasurile unu. Apoi m-am lăsat în voia somnului și am dormit bușteam toată noaptea. Și acum, ajung la partea cea mai uluitoare a povestirii mele. Cînd m-am trezit era ziua-n amiaza mare. M-am uitat la ceas. Aproape nouă. Insistasem să fiu sculat la opt, așa că eram foarte mirat de această neglijență. Am sărit din pat și am sunat după servitor Nu mi-a răspuns nimeni. Am sunat încă o dată și încă o dată, dar nimic. Atunci mi-am spus că soneria trebuie să se fi stricat. Mi-am tras hainele cum am putut mai bine și m-am repezit pe scări în jos, foarte supărat, să cer puțină apă caldă. Vă închipuiți surprinderea mea cînd n-am găsit pe nimeni. Am strigat în hol. Nici un răspuns. Atunci am luat-o razna prin camere. Nimeni nicăieri. Cum Garcia îmi arătase în ajun dormitorul lui, am bătut la ușă. Nimic. Am apăsat pe clanță și am intrat. Încăperea era goală și patul neatins. Plecase împreună cu ceilalți. Străinul care-mi fusese gazdă, valetul străin, bucătarul străin, toți se făcuseră nevăzuți peste noapte. Așa s-a încheiat vizita mea la Wisteria Lodge.

Sherlock Holmes își freca mîinile și chicoti de bucurie că își îmbogățea colecția de aventuri ciudate cu această bizară întîmplare.

— După cîte îmi dau seama, ați trecut prin clipe unice — spuse el. Pot să vă întreb, domnule, ce-ați făcut după aceea ?

— Spumegam. Primul meu gînd a fost că eram victima unei farse de prost gust. Mi-am făcut bagajul, am trîntit uşa holului şi am apucat-o spre Esher cu valiza în mînă. M-am dus la Allan Brothers, cea mai mare agenţie de locaţiuni din regiune, unde am aflat că vila fusese închiriată chiar de acolo. Mi-am spus că nu pentru a rîde de mine fugise gazda, ci ca să nu plătească chiria. Era spre sfîrşitul lui martie, aşa că scadenţa bătea la uşă. Dar presupunerea mea nu era justificată. Agentul îmi mulţumi că-l prevenisem, dar îmi spuse că chiria fusese plătită dinainte. Atunci, m-am dus la ambasada Spaniei. Acolo nu-l cunoştea nimeni. M-am dus la Melville, în casa căruia l-am întîlnit prima oară pe Garcia, şi am aflat că ştia mai puţine despre el chiar decît mine. În cele din urmă, cînd am primit răspunsul la telegrama pe care v-am trimis-o, am venit la dvs., pentru că ştiam că mă veţi scoate din încurcătură. Acum însă, domnule inspector, din cîte-am înţeles cînd aţi intrat, dvs., vă ocupaţi de afacerea aceasta şi mi se pare că s-a întîmplat o nenorocire. Vă asigur că tot ce v-am spus e adevărat şi că n-am idee ce soartă a împărtăşit omul acesta. Singura mea dorinţă este să sprijin justiţia din toate puterile.

— Sînt convins de asta, domnule Scott Eccles, sînt convins — spuse inspectorul Gregson prietenos. Trebuie să vă spun că declaraţia dvs. corespunde în întregime faptelor care ne-au fost aduse la cunoştinţă. De pildă, biletul pe care l-a primit în timpul mesei. Nu cumva ştiţi ce a făcut cu el?

— Da, ştiu. Garcia l-a făcut sul şi l-a aruncat în foc.

— Ce ai de spus, domnule Baynes?

Detectivul regional era un bărbat trupeş, durduliu şi roşcovan şi dacă nu părea chiar din topor, aceasta se datora doar ochilor lui nemaipomenit de strălucitori, care se pierdeau în cutele adînci ale obrazului şi frunţii. Cu

un surîs, trase un petic de hîrtie îndoit și îngălbenit din buzunar.

— Căminul avea grătar, domnule Holmes, și biletul a fost aruncat mai în fund. L-am scos de acolo neatins.

Holmes zîmbi aprobator.

— Trebuie să fi percheziționat casa în lege ca să dai peste un petic de hîrtie.

— Da, domnule Holmes, așa lucrez eu. Să-l citesc, domnule Gregson ?

Detectivul londonez îi făcu semn din cap că da.

— Biletul e scris pe hîrtie vergé obișnuită, fără filigran. Foaia a fost tăiată în patru cu o forfecuță din cîte două tăieturi. Apoi a fost păturită în trei și sigilată cu ceară roșie, pe care ar fi picurat-o în grabă apăsînd-o cu un obiect neted și oval. A fost adresată domnului Garcia, Wisteria Lodge. Textul sună după cum urmează :

„Culorile noastre, verde și alb. Verdele deschis, alb închis. Scara principală, primul culoar, a șaptea pe dreapta, serj verde. Doamne ajută. D."

E o mînă de femeie, care s-a folosit de o peniță ascuțită. Adresa a fost însă scrisă cu altă peniță sau de altă mînă. După cum vedeți, e un scris mai gros și mai viguros.

— Biletul acesta merită toată atenția, spuse Holmes privindu-l. Trebuie să te felicit, domnule Baynes, pentru grija cu care l-ai studiat. Totuși, am mai putea adăuga cîteva amănunte de mică însemnătate. Sigiliul acesta oval nu e, cu siguranță, decît un buton de manșetă — nu văd ce altceva ar putea avea forma asta. Foarfeca de care s-a folosit e foarfecă de unghii cu lama curbată. Deși cele două tăăieturi sînt atît de scurte, se vede bine la amîndouă aceeași curbă ușoară.

Detectivul regional chicoti :

— Eu ziceam că am stors tot ce se putea și cînd colo, tot a mai rămas o picătură. Tre-

buie să recunosc că nu știu nimic despre bilet, afară doar de faptul că ceva se ascunde în spatele lui și, ca de obicei, e o femeie la mijloc.

Cît ținuse discuția, domnul Scott Eccles stătuse ca pe ace.

— Îmi pare bine că ați găsit biletul, pentru că văd că vă confirmă spusele mele, făcu el. Dar aș vrea să vă amintesc că tot nu am aflat ce i s-a întîmplat domnului Garcia și servitorului lui.

— În ceea ce îl privește pe Garcia — spuse Gregson — e ușor să vă răspund. A fost găsit mort azi dimineață, pe Oxshott Common, la aproape o milă de locuința lui. Capul îi fusese făcut fărîme. L-au izbit în creștet cu un sac de nisip, sau cu vreo unealtă care nu l-a rănit, ci pur și simplu i-a sfărîmat capul. Locul unde a fost găsit e departe de orice așezare omenească. Pînă la o depărtare de un sfert de milă în jur nu e nici o singură casă. A fost doborît pe la spate ; agresorul a continuat să-l lovească și după ce a murit. Atacul a fost dat cu o furie de necrezut. N-am găsit nici urme de pași și nici alte indicii cu privire la criminal.

— L-au jefuit ?

— Nu. Nici urmă de jaf.

— Cruntă întîmplare, tare cruntă și dureroasă — se tîngui domnul Scott Eclles. Și în ceea ce mă privește, e cît se poate de neplăcută. N-am nici un amestec în plimbara asta nocturnă a gazdei mele și în sfîrșitul lui atît de tragic. Cum de am fost amestecat în afacerea asta ?

— Foarte simplu, domnule — răspunse inspectorul Baynes. Singurul indiciu pe care l-am găsit în buzunarul mortului e o scrisoare de la dvs., din care reiese că aveați de gînd să rămîneți la Wisteria Lodge, chiar în noaptea morții lui Garcia. Cu ajutorul plicului am stabilit numele și adresa mortului. Cînd am ajuns

la el acasă, era nouă trecute, dar nu v-am găsit nici pe dvs. şi nici pe altcineva. I-am telegrafiat lui Gregson să vă ia urma la Londra, pînă ce voi termina de percheziţionat Wisteria Lodge. Pe urmă am venit în oraş, m-am întîlnit cu domnul Gregson şi iată-ne.

— Cred — făcu Gregson ridicîndu-se — cred că e cazul să dresăm actele. Vă rog să ne urmaţi la secţie, domnule Scott Eccles şi să ne daţi o declaraţie scrisă.

— Sigur că da, vin imediat. Dar la serviciile dvs. nu renunţ, domnule Holmes. Vă rog să nu precupeţiţi nici bani şi nici eforturi ca să descoperiţi adevărul.

Prietenul meu se întoarse spre inspectorul regional.

— Sper că nu aveţi nimic împotrivă să colaborăm, domnule Baynes.

— E o mare cinste pentru mine, domnule Holmes.

— Aţi lucrat foarte iute şi cu multă pricepere, aşa că aş dori să vă întreb dacă există vreun indiciu cu privire la ora exactă a decesului.

— Victima era acolo de la unu. Cam la aceeaşi oră a plouat şi cu siguranţă că omul murise înainte.

— Dar e cu neputinţă, domnule Baynes — strigă clientul nostru. Glasul lui nu poate fi confundat. Aş putea să jur că el era omul care a intrat la mine în dormitor, la unu, şi mi-a vorbit.

— Extraordinar, dar în nici un caz imposibil— zîmbi Holmes.

— Aveţi vreo idee ? întrebă Gregson.

— La prima vedere, cazul nu pare prea complicat, deşi prezintă unele aspecte inedite şi interesante. Cu toate acestea, ar trebui să cunosc mai bine faptele, înainte să mă încumet, să-mi exprim o părere definitivă. Dar fiindcă veni vorba, cînd aţi cercetat casa, domnule

Baynes, ați mai găsit și altceva care să merite atenția, în afara bilețelului acesta ?

Detectivul aruncă o privire ciudată prietenului meu.

— Mai sînt vreo două-trei lucruri care merită atenție. Poate că după ce vom termina treaba la secție, veți binevoi să mă însoțiți acolo și să-mi spuneți ce părere aveți în privința lor.

— La dispoziția dvs. — făcu Holmes, sunînd. Condu-i pe domnii, doamnă Hudson, și trimite, te rog, băiatul cu telegrama asta. Să plătească și cinci șilingi răspunsul.

După ce vizitatorii noștri plecară, am rămas o vreme fără să scoatem o vorbă. Holmes fuma ca un șarpe, cu sprîncenele încruntate peste ochii-i pătrunzători și cu capul repezit înainte, ca în clipele lui de mare concentrare.

— Ei, Watson — spuse el întorcîndu-se brusc spre mine. Ce părere ai ?

— Nu știu ce rost a avut să-l înșele pe Scott Eccles.

— Dar crima ?

— Cînd mă gîndesc la dispariția personalului, îmi vine să cred că și ei erau amestecați și că de aceea au fugit de justiție.

— Și ăsta e un punct de vedere. Dar dacă o să te iei după aparențe, trebuie să recunoști că e foarte ciudat ca cei doi servitori să urzească un complot împotriva lui și să-l atace tocmai în noaptea în care se afla un musafir în casă. Îl aveau doar la dispoziție, singur, în orice altă noapte.

— Atunci, de ce au fugit ?

— Asta-i problema, de ce au fugit ? Iată deci un fapt de care va trebui să ținem seama. Alt fapt, tot atît de important, e extraordinara întîmplare prin care a trecut clientul nostru, domnul Scott Eccles. Ei, Watson, ce zici ? Crezi că e imposibil să se găsească o explicație acestor două fapte atît de însemnate ? Dacă există vreuna care să se potrivească cu biletul

acela misterios — cu tot cuprinsul lui ciudat — ei bine, atunci am putea-o accepta deocamdată ca ipoteză. Dacă noile fapte pe care le vom culege, se vor potrivi și ele, atunci ipoteza noastră va deveni treptat concluzie.

— Dar care e ipoteza ?

Holmes se lăsă pe spate în fotoliu, cu pleoapele întredeschise.

— Trebuie să admiți, dragă Watson, că ideea unei farse e exclusă. Se pregăteau evenimente grave, așa cum ne-au arătat-o mai tîrziu faptele, și atragerea lui Scott Eccles la Wisteria Lodge trebuie pusă în legătură cu ele.

— Dar ce legătură să fi fost ?

— Hai să cercetăm lucrurile din aproape în aproape. La prima vedere, e ceva nefiresc în ciudata și neașteptata prietenie dintre tînărul spaniol și Scott Eccles. Avansurile le-a făcut primul. S-a dus în vizită la omul nostru, care locuiește la celălalt capăt al Londrei, chiar a doua zi după ce s-au cunoscut și a păstrat legătura cu el pînă l-a invitat la Esher. Ce plănuia el cu Eccles ? La ce-i putea folosi ? Farmec nu are. Nici cine știe ce inteligent nu e — doar nu-i tocmai el omul care să se potrivească cu un latin iute ca argintul viu. Atunci, de ce tocmai pe el l-a ales Garcia dintre toți, ca mai nimerit pentru scopurile lui ? Are vreo însușire aparte ? Da. E tipul englezului respectabil și omul cel mai indicat ca martor în fața altui englez. Ai văzut și tu că nici unul dintre cei doi inspectori n-a visat măcar să-i pună declarația la îndoială, așa neobișnuită cum era.

— Dar ce aveau să afle de la el ?

— După întorsătura pe care au luat-o lucrurile — nimic, dar totul, dacă ar fi procedat altfel. Așa văd eu situația.

— Aha, putea să-și facă un alibi.

— Exact, dragul meu Watson, putea să-și facă un alibi. Să presupunem că personalul de la Wisteria Lodge plănuise ceva. Tentativa,

oricare ar fi fost ea, trebuia să aibă loc, să zicem, înainte de unu. S-ar putea ca potrivind anume ceasurile, să-l fi silit pe Scott Eccles să se ducă la culcare mai devreme decît își închipuia el. În orice caz, se poate să nu fi fost mai mult de douăsprezece atunci cînd Garcia a încercat să-l facă să creadă că e unu. Dacă Garcia izbutea să-și ducă planurile la îndeplinire și să fie înapoi la ora menționată, avea un răspuns valabil pentru orice acuzație. Ireproșabilul britanic îi stătea la dispoziție, gata să urce în fața oricărei instanțe, că acuzatul a rămas tot timpul acasă. Era o supapă de siguranță pentru cazul cînd lucrurile ar fi luat o întorsătură neplăcută.

— Da, da, înțeleg. Dar ce-i cu dispariția celorlalți.

— N-am încă toate elementele la îndemînă, dar cred că piedicile pot fi învinse. Cu toate acestea, ar fi o greșeală să începem o discuție, cu datele pe care le avem. Fără să vrei, te pomenești deodată că le ajustezi ca să se potrivească teoriilor.

— Și biletul?

— Cum suna? „Culorile noastre verde și alb.“. Parcă ar fi la curse. „Verde deschis,alb închis“. Fără îndoială că e o parabolă. „Scara principală, primul culoar, a șaptea pe dreapta, serj verde“. E vorba de o întîlnire. S-ar putea ca în spatele întregii afaceri să se ascundă un soț gelos. Fără îndoială, chemarea aceasta implica o primejdie. Altfel n-ar fi spus ea „Doamne ajută“, „D“ ar putea fi un indiciu pentru noi.

— Omul era spaniol. Să zicem că „D“ înseamnă Dolores, doar e un nume feminin comun în Spania.

— Bine, Watson, foarte bine — numai că nu merge. Un spaniol i-ar fi scris unui compatriot în limba lor. Expeditorul biletului e cu siguranță englez. Ei, și acum, pînă vine să ne ia inspectorul acela grozav, să ne mai odih-

nim puțin creierul. Deocamdată, fiind mulțumit că soarta noastră norocoasă ne-a scăpat timp de cîteva ceasuri din brațele nesuferitei trîndăvii.

Pînă să se întoarcă inspectorul nostru, Holmes primi răspuns la telegramă. O citi și tocmai se pregătea s-o vîre în carnețel, cînd îmi surprinse privirea nesățioasă. Rîse și mi-o aruncă.

— Nici nu știi cu ce lume bună avem de-a face, spuse el.

Telegrama cuprindea o listă de nume și adrese : „Lord Harringby, The Dingle ; Sir George Ffolliott, Ovshott Towers ; Mr. Hynes Hynes, J. P. Purdey Place ; Mr. James Baker Williams, Forth Old Hall ; Mr. Henderson, High Gable ; Rev. Joshua Stone, Nether Wasling."

— E limpede că numai așa putem restrînge cîmpul nostru de operație — spuse Holmes. Fără îndoială că Baynes, cu creierul lui meticulos, a și pornit-o pe aceeași cale.

— Nu pricep.

— Ei bine, dragă prietene, deocamdată am ajuns la concluzia că scrisoarea, pe care a primit-o Garcia la masă, îl chema la o întîlnire. Dacă am citit bine, și dacă pentru a ajunge la locul unde era fixat rendez-vous-ul trebuia să urce o scară principală și să caute a șaptea ușă pe un culoar, atunci nu există nici o îndoială că e vorba de o clădire foarte mare. Și tot atît de sigur e că această clădire nu poate fi situată la mai mult de o milă sau două de Oxshott, de vreme ce Garcia într-acolo o pornise, nădăjduind — așa cum interpretez eu faptele — să fie înapoi la Wisteria Lodge la vreme, ca să-și facă un alibi ce nu putea avea valoare decît pînă la unu. Cum prea multe clădiri mari nu pot fi la Oxshott, m-am adresat, după cum se vede, agenților pomeniți de Scott Eccles, care i-a remis o listă a lor.

Iată-le aici în telegrama aceasta. Şi tot aici trebuie să fie şi soluţia întregii afaceri în care ne-am vîrît.

Era aproape şase, cînd am ajuns în frumosul sat Exsher din Surrey, însoţiţi de inspectorul Baynes.

Holmes şi cu mine ne luasem cele necesare pentru a petrece noaptea acolo şi am găsit locuinţă confortabilă la hanul Bull. În sfîrşit, am ieşit împreună cu detectivul spre a face o vizită la Wisteria Lodge.

Era o seară rece şi întunecată de martie, cu vînt pătrunzător şi cădea o ploaie măruntă ce ne biciuia feţele, totul potrivit anume cu locurile pe care se desfăşura şi cu ţinta tragică spre care ne îndreptam.

II. TIGRUL DIN SAN PEDRO

După ce am bătut pe jos vreo cîteva zile, pe o vreme rece şi posomorîtă, am ajuns înaintea unei porţi înalte din lemn, care dădea într-o alee mohorîtă de castani. Aleea aceasta umbrită o cotea, oprindu-se în faţa unei căsuţe negre ca smoala ce se profila pe cerul de culoarea greziei. La fereastra din dreapta uşii de intrare pîlpîia o lumină slabă.

- E un agent înăuntru — spuse Baynes — am să-i bat în geam.

O porni peste peluza de iarbă şi ciocăni la fereastră. Prin sticla aburită am zărit un om, care sări ca ars de pe scaunul de lîngă foc şi am auzit un strigăt ascuţit. O clipă mai tîrziu, un gardian ne deschise uşa. Era alb ca varul, abia mai respira şi lumînarea îi pîlpîia în mîna tremurîndă.

- Ce-i Walters ? îl întrebă Baynes tăios.

Omul îşi şterse fruntea cu batista şi oftă din rărunchi uşurat.

— Bine că ați venit odată. Credeam că nu se mai termină și seara asta, și nu știu dacă mai mă țin mult nervii.

— Nervii, Walters ? Nu mi-aș fi închipuit niciodată că ai și așa ceva.

— Da, domnule. Casa asta singuratică și tăcută, și lucrul acela ciudat din bucătărie sînt de vină. Cînd am auzit bătînd în fereastră, mi-am zis că iar a venit.

— Cine ar fi venit iar ?

— Diavolul, domnule, zău așa. A fost la fereastră.

— Ce-a fost la fereastră și cînd.

— Sînt cam vreo două ore de atunci. Se întunecase și eu stăteam pe scaun citind. Nu știu ce m-a îndemnat să ridic ochii, cînd am văzut un cap ce se uita la mine prin ochiul de jos al ferestrei. Sfinte Dumnezeule, ce mai cap ! Am să-l visez și la noapte.

— Ei, ei, Walters ! Asta nu-i vorbă de polițist !

— Știu, domnule, știu, dar m-a luat cu răcori, așa că ce să mai mint ? Negru nu era, dar nici alb. Culoarea asta n-am văzut-o de cînd sînt. Tare ciudată, parcă ar fi turnat cineva un strop de lapte peste argilă. Și pe urmă, cîtă mai capul — de două ori cît al dvs., domnule ! Și ce mai privire, uite așa se holba la mine ; și să fi văzut șirul ăla de dinți albi, de-ai fi zis că e fiară hămesită. Un deget n-am fost în stare să mișc, zău așa, și mi s-a oprit și suflarea în piept, pînă l-am văzut plecat. M-am năpustit afară prin tufișuri, dar, slavă Domnului, nu era nimeni.

— Dacă nu te-aș ști om de ispravă, Walters, ți-aș trece în fișă. Dracul în persoană să fi fost și un polițist n-are voie să-i mulțumească lui Dumnezeu că n-a putut pune mîna pe el. Sper că n-ai avut vedenii și nici că ți-au slăbit nervii !

— Asta cel puțin se poate stabili ușor — spuse Holmes, aprinzînd lanterna de buzunar.

— Da, făcu el, după ce examină în grabă peluza de iarbă, cred că purta 46 la pantof. Dacă şi restul e pe măsura încălţămintei, cu siguranţă că e vorba de un uriaş.

— Da' încotro s-a dus ?

— Se pare c-a apucat-o prin tufişuri şi s-a îndreptat spre şosea.

— Bine — spuse inspectorul, cu o expresie gravă întipărită pe faţa-i gînditoare. Oricine ar fi fost şi orice gînd ar fi avut, dus e, şi acum avem alte treburi mai urgente. Cu voia dvs., domnule Holmes, să dăm o raită în jurul casei.

Percheziţia dormitoarelor şi saloanelor nu duse la nici un rezultat. După cît se pare, chiriaşii aduseseră prea puţine lucruri sau poate chiar nimic. Tot mobilierul, pînă în cele mai mici amănunte, fusese luat în primire o dată cu casa. În schimb, am găsit multe articole de îmbrăcăminte, care purtau eticheta firmei „Marx et Co., High Holborh". Poliţia îi telegrafiase, dar croitorul nu ştia nimic despre clientul său, în afară de faptul că era un bun platnic. Cîteva nimicuri, pipe, romane, dintre care două în spaniolă, un revolver vechi cu capsă şi o chitară alcătuiau proprietatea personală a chiriaşului.

— Nimic — spuse Baynes, trecînd dintr-o cameră într-alta cu o lumînare în mînă. Acum, vă rog, domnule Holmes, să vă uitaţi şi în bucătărie.

Era o încăpere întunecoasă, cu tavanul înalt, situată în spatele casei. Într-un colţ era întins un culcuş de paie, unde dormea pesemne bucătarul. Pe masă se îngrămădea un vraf de tacîmuri şi farfurii murdare — resturile de la masa din seara trecută.

— Ia uite, spuse Baynes. Ce părere aveţi ?

Ridică lumînarea. Văzurăm un obiect extraordinar în spatele bufetului. Dar era atît de boţit, de zgîrcit şi de veştejit, încît nu puteai şti ce e. Atîta doar, că era negru, părea să fie

din piele și aducea a om, a pitic. La început, cînd l-am cercetat, mi s-a părut că e mumia unui prunc negru, pe urmă mi-am zis că e vreo maimuță zbîrcită și uitată de vreme. Pînă la urmă, am rămas cu îndoială dacă era animal sau o ființă umană. Un brîu dublu de scoici albe îi era petrecut pe după mijloc.

— Foarte interesant, zău așa, foarte interesant! spuse Holmes uitîndu-se la moaștele acelea care îți făceau părul măciucă. Altceva?

Baynes se duse în tăcere la chiuvetă și întinse lumînarea. Înăuntru zăcea hoitul unei păsări mari și albe, sfîrtecate cu sălbăticie în bucăți, dar cu penele pe ea. Holmes arătă spre bărbuța capului, ce fusese desprins de trup.

— Un cocoș alb, spuse el. Foarte interesant. E un caz tare ciudat.

Dar domnul Baynes își păstră surpriza cea mai înfricoșătoare pînă la urmă. Trase de sub chiuvetă un lighean de zinc plin de sînge. Pe urmă luă de pe masă o farfurioară pe care erau grămădite rămășițe de oase carbonizate.

— Nu știu pe cine l-au ucis și l-au aruncat în foc. Toate astea le-am scos din sobă. A venit și un doctor azi dimineață. Spunea că nu sînt rămășițe omenești.

Holmes zîmbi și-și frecă mîinile.

— Vă felicit, inspectore, că ați dat peste un caz atît de deosebit și plin de învățăminte. Fără supărare, dar am impresia că însușirile dvs. sînt mai presus decît ocaziile ce vi se oferă.

Ochii mici ai inspectorului Baynes sclipiră de plăcere.

— Aveți dreptate, domnule Holmes. Aici, în provincie, putrezim. Un caz ca acesta e o ocazie unică și sper să nu o scap. Ce părere aveți de oasele acestea?

— Cred că e vorba de un miel sau de un ied.

— Şi cocoşelul alb ?

— Ciudat, domnule Baynes, foarte ciudat. N-am mai văzut aşa ceva de cînd sînt.

— Da, domnule. Ciudaţi oameni au mai stat în casa asta, şi ciudate obiceiuri ! Unul a murit. L-au urmărit cumva ceilalţi ca să-l ucidă ? Dacă-i aşa, punem noi mîna pe ei ! Toate porturile sînt supravegheate. Eu însă cred că altfel stau lucrurile. Da, domnule, după mine altfel stau lucrurile.

— Aşadar, aveţi un punct de vedere ?

— Am de gînd să rezolv singur problema, domnule Holmes. E vorba de reputaţia mea. Dvs. sînteţi cineva, eu însă mai am pînă acolo. Aş fi fericit să pot spune că am rezolvat cazul de faţă fără ajutorul dvs.

Holmes rîse, bine dispus.

— Bine, bine, inspectore. Fiecare cu drumul lui. Rezultatele mele vă stau în permanenţă la dispoziţie, dacă doriţi. Şi acum, cred că nu mai am ce vedea aici şi că mai multe voi afla în altă parte. Au revoir şi noroc !

Aveam eu semnele mele — care altuia i-ar fi scăpat — că Holmes adulmecase o urmă bună. Pentru un observator oarecare, detectivul nu era mai puţin rece ca de obicei, şi totuşi o umbră de nelinişte, încordarea din privirile lui aprinse şi mişcările-i mai vioaie îmi spunea că intrase în horă. Ca de obicei, nu scoase o vorbă, iar eu nu l-am întrebat nimic. Mi-era de ajuns că luam parte la joc şi că-i puteam da umilul meu ajutor, fără să mai tulbur zadarnic creierul acela concentrat în gîndurile lui. Aveam să aflu totul la timp.

Am aşteptat, prin urmare, dar spre marea mea dezamăgire, în zadar. Trecu o zi şi încă una, dar prietenul meu rămînea pe loc. Într-o dimineaţă plecă în oraş. Întîmplător am aflat că s-a dus la British Muzeum. Atîta tot. Încolo, zilele şi le petrecea preumblîndu-se ceasuri întregi de unul singur sau pălăvrăgind cu bîrfa satului, noii lui prieteni.

— Cu siguranţă că o săptămînă la ţară n-are să-ţi strice, Watson — făcu el. Ştii ce plăcere e să vezi primii muguri verzi pe tufişuri şi mîţişorii alunului ? O săpăligă, o cutie de tablă, şi un manual elementar de botanică, şi habar n-ai ce vacanţă plină de învăţăminte petreci.

Rătăci de colo-colo cu echipamentul acesta, dar cînd se întoarse spre înserat, nu păru să fi adus prea multe plante cu el.

În hoinărelile noastre am dat întîmplător peste inspectorul Baynes. Faţa lui grasă şi roşie se încreţi într-un zîmbet, şi ochii lui mici sclipiră cînd îl salutară pe amicul meu. Nu ne pomeni mai nimic despre cazul nostru, dar din puţinul pe care ni-l împărtăşise, am înţeles că nici el nu era nemulţumit de calea pe care o apucaseră lucrurile. Trebuie, totuşi, să recunosc că am rămas surprins, cînd la vreo cinci zile de la crimă, deschizînd ziarul de dimineaţă, am văzut un titlu cu litere grase :

MISTERUL DIN OXSHOTT
O SOLUŢIE
CRIMINALUL BĂNUIT A FOST ARESTAT

La vederea acestor rînduri, Holmes sări de pe scaun ca ars.

— Ei, drăcie ! exclamă el. Nu cumva Baynes l-a arestat ?

„Mare emoţie a provocat în Esher şi în împrejurimi vestea că ieri seară a fost operată o arestare în legătură cu crima de la Oxshott. Se ştie că domnul Garcia, de la Wisteria Lodge, a fost găsit mort la Oxshott Common — cadavrul purtînd urme de deosebită violenţă — şi că în aceeaşi noapte servitorul şi bucătarul s-au făcut nevăzuţi, fapt care părea să-i indice ca autori ai crimei. S-a exprimat părerea — nedovedită încă — potrivit căreia avea valori în casă şi că mobilul crimei fusese jaful. Inspec-

lorul Baynes, care a fost însărcinat cu acest caz, a făcut tot ce i-a stat în putință ca să descopere ascunzătoarea fugarilor, pe care avea toate motivele să-i bănuiască și că n-au ajuns prea departe, și că se țin în vreo vizuină pregătită din vreme. Era însă sigur de la început că îi va descoperi, deoarece din declarațiile unor furnizori care-l zăriseră pe geam, bucătarul avea o înfățișare pur și simplu izbitoare - o namilă de mulatru hîd și galben la față, cu trăsături pronunțate, negroide. Omul a fost văzut și după crimă, fiind și urmărit de gardianul Walters în aceeași seară, cînd s-a aventurat pînă la Wisteria Lodge. Inspectorul Baynes este de părerea că vizita aceasta avea un scop anumit și că prin urmare se va repeta. De aceea a evacuat casa, întinzînd o cursă în toate regulile. Omul s-a lăsat prins, fiind capturat după o luptă în care sălbaticul l-a mușcat pe gardianul Downing, rănindu-l grav. Ni s-a dat a înțelege că atunci cînd prizonierul va fi adus în fața instanței, poliția va cere un termen și că se va aștepta ca arestarea lui să aducă elemente noi."

- - Trebuie să-l vedem imediat pe Baynes adăugă Holmes, luîndu-și pălăria. Tocmai bine îl prindem cînd pleacă.

O apucă în grabă pe ulița satului și așa cum ne așteptam, îl prinserăm chiar în clipa în care pleca de acasă.

Ai citit ziarul, domnule Holmes? întrebă el, arătîndu-ne un exemplar.

Da, Baynes, l-am citit și te rog să nu mi-o iei în nume de rău dacă am să-ți atrag atenția asupra unui lucru.

— Să mi atrageți atenția, domnule Holmes?

— Am cercetat și eu cazul acesta cu destulă băgare de seamă și nu sînt convins că ești pe calea cea bună. N-aș vrea să te aventurezi prea departe, dacă nu ești prea sigur.

— Foarte drăguț din partea dvs. domnule Holmes.

— Crede-mă că vorbesc spre binele dumitale.

O clipă mi se păru că zăresc un tremur în ochii mici ai lui Baynes.

— Ne-am înțeles doar că fiecare merge pe drumul lui. Asta și fac.

— Foarte bine — spuse Holmes. Nu mi-o lua în nume de rău.

— În nici un caz. Sînt sigur că aveți intenții bune. Dar fiecare cu sistemul lui, domnule Holmes. Dvs. aveți unul și poate că și eu.

— Nu mai spun nimic.

— Eu, unul, am să vă comunic tot ce știu. Omul ăsta e o adevărată fiară. Puternic ca un taur și sălbatic ca un diavol. Mai să-i mestece de-a binelea degetul lui Downing, pînă să-i vină oamenii de hac. Abia de îndrugă vorbe englezești și n-am putut scoate de la el decît un mormăit.

— Și aveți dovezi că și-a ucis stăpînul?

— N-am spus asta, domnule Holmes. Fiecare cu metodele lui. Dvs. cu ale dvs. și eu cu ale mele. Așa ne-am înțeles doar.

Plecarăm.

— Nu-l pricep pe omul ăsta — spuse Holmes, ridicînd din umeri. Am impresia că a luat-o razna. Bine, fie cum vrea el — fiecare cu drumul lui și să vedem ce-o ieși. Dar e ceva cu inspectorul Baynes ce nu pricep.

— Ia șezi, Watson — făcu Holmes, după ce ne întoarserăm acasă la Bull. Vreau să te pun în curent cu situația, pentru că s-ar putea să am nevoie de tine astă-seară. Să vezi și tu cum s-au desfășurat lucrurile, atît cît le-am prezentat destul de simplu, nici nu știi cîte piedici mi s-au ridicat în cale cînd s-a pus problema operării unei arestări. Mai sînt goluri în această privință, care ar trebui umplute.

Şi acum să ne întoarcem la biletul pe care l-a primit Garcia, în ultima lui noapte. Teoria lui Baynes, că servitorii ar fi fost amestecaţi în afacerea asta, nu stă în picioare, deoarece însuşi Garcia a potrivit în aşa fel lucrurile, încît Scott Eccles să fie de faţă, fapt care nu poate fi explicat decît prin necesitatea unui alibi. Prin urmare, Garcia era cel care a pus ceva la cale în seara aceea — o crimă pesemne — de unde i s-a tras moartea. O crimă, zic, deoarece numai cine are de gînd să comită o crimă ţine să-şi asigure un alibi. Cine, aşadar, e mai probabil să-i fi luat viaţa ? Cu siguranţă cel împotriva căruia pusese crima la cale. Pînă aici cred că sîntem pe teren sigur.

Acum ne putem explica şi dispariţia personalului lui Garcia. Toţi erau complici la această crimă misterioasă. Dacă le izbutea, Garcia se întorcea acasă. Orice bănuială ar fi fost risipită prin mărturia englezului şi totul era în ordine. Dar încercarea era primejdioasă şi dacă Garcia nu se întorcea la o oră anumită, s-ar fi putut ca el însuşi să-şi fi pierdut viaţa. De aceea s-au înţeles ca în acest caz oamenii să se ascundă într-un loc dinainte stabilit, unde să scape de anchetă şi de unde să încerce din nou. Asta ar explica în întregime cele petrecute, nu-i aşa ?

Toată ţesătura aceea inexplicabilă părea să se desfăşoare acum limpede dinaintea mea. Ca de obicei, m-am mirat că nu-mi dădusem şi singur seama.

— Dar de ce s-a întors unul din servitori ?

— E uşor de presupus că în zăpăceala fugii a uitat ceva la care ţinea mult şi de care nu se putea despărţi. Asta ar putea explica stăruinţa lui, ce zici ?

— Şi mai departe ?

— Mai departe, urmează biletul pe care l-a primit Garcia la masă. O dovadă că mai avea un complice. Ei, dar unde se afla complicele acesta ?

— Ți-am spus adineauri că nu putea fi vorba decît de o clădire mare și că asemenea clădiri sînt puține prin împrejurimi. Primele zile în sat mi le-am petrecut rătăcind de colo-colo după plante pentru ierbar. Printre picături, am pornit și în recunoaștere, cercetînd toate clădirile mari și interesîndu-mă despre familiile locatarilor. Una singură, doar una, mi-a reținut atenția. E vorba de vechea fermă High Gable de pe vremea regelui Iacob, situată la o milă de Oxshorn și la mai puțin de o jumătate de milă de locul tragediei. Celelalte conace aparțin unor oameni respectabili și nesărați, care duc un trai lipsit de orizont. În schimb, domnul Henderson dela High Gable este — după cum spune lumea — un om neobișnuit, căruia nu m-aș mira să i se întîmple cine știe ce lucruri ciudate. Așa că mi-am concentrat atenția asupra lui și a personalului casei.

Bizară turmă, Watson ! — și mai bizar decît toți e omul nostru. Am izbutit, sub un pretext destul de plauzibil, să-l văd, dar mi s-a părut că citesc în ochii lui negri, vîrîți în fundul capului, și cu privirile pierdute, că își dă prea bine seama de ce am venit. E un bărbat de 50 de ani, în plină putere, vioi, cu păr cenușiu și sprîncene negre, stufoase ; are mersul unei căprioare și aerul unui monarh — un om fioros, despotic, sub al cărui chip tăbăcit se ascunde o fire aprinsă. Ori e străin, ori a trăit multă vreme la tropice, pentru că e galben la față și uscat, deși vînos ca o piele de bici. Prietenul și secretarul lui, domnul Lucas, e cu siguranță străin. Are fața de culoarea ciocolatei, e șiret, și felin ca o pisică, iar vorba-i e blîndă și pare stăruitor de mieroasă. Vezi, prin urmare, Watson, că am și dat peste două grupuri de străini — unul la Wisteria Lodge și altul la High Gable — așa că golurile noastre încep să se umple.

Cei doi oameni — buni prieteni — alcătuiau nucleul familiei, dar mai există cineva care ar putea să ne fie deocamdată de şi mai mare folos. Henderson are doi copii — două fetiţe de 11 şi 13 ani. Guvernanta lor e o oarecare domnişoară Burnet, o englezoaică de vreo patruzeci de ani. Mai e şi un servitor credincios. Micul grup alcătuieşte o adevărată familie, pentru că oamenii noştri călătoresc pretutindeni laolaltă. Henderson, mare amator de călătorii, e veşnic pe drum. Abia sînt cîteva săptămîni de cînd s-a întors la High Gable, după o lipsă de un an. Aş mai putea adăuga că e putred de bogat şi că-şi poate satisface orice capricii fără greutate. Cît despre rest, casa lui mişună de majordomi, lachei, servitoare şi obişnuitul personal casnic care se îmbulzeşte fără să muncească, pe care-l găseşti în toate conacele engiezeşti.

Acestea le-am aflat parte din gura satului, parte în urma cercetărilor pe care le-am întreprins chiar eu. Nu există oameni de care să te poţi folosi mai bine decît servitorii alungaţi şi eu am avut norocul să-mi iasă în cale. Zic noroc, dar să ştii că nici peste el n-aş fi dat dacă nu l-aş fi căutat. Cum spune Baynes, fiecare cu sistemul lui. Şi sistemul meu mi-a dat posibilitatea să-l descopăr pe John Warner, fostul grădinar de la High Gable, pe care trufaşul lui stăpîn l-a dat afară într-un moment de furie. La rîndul lui, el are prieteni, printre celelalte slugi. Toţi oamenii aceştia se tem de stăpînul lor şi nu-l pot suferi. Aşa se face că am putut găsi cheia secretelor acestei familii.

Ciudaţi oameni, Watson ! Nu zic că am dezlegat toată taina, dar oricum, ciudaţi oameni ! Casa are două aripi. Într-una stă personalul, în cealaltă familia. Între ele nu există nici o legătură în afară de valetul lui Henderson, care serveşte la masă. Toate cele necesare sînt aduse la o uşă de comunicaţie. Nici guvernanta şi nici copiii nu prea ies. Doar uneori, în gră-

dină. Cît despre Henderson, nu umblă sub nici un cuvînt singur. Secretarul lui, întunecat la față, îi este ca o umbră ; mergea vestea printre servitori că s-ar teme cumplit de ceva.

„Și-a vîndut sufletul diavolului pentru aur — spuse Warner — și acum își așteaptă creditorii după ce-i al lui."

De unde vin și cine sînt, nimeni nu știe. Sînt tare aprinși la furie. În două rînduri Henderson și-a bătut oamenii cu cravașa. Dacă n-ar fi avut portofelul bine garnisit, și n-ar fi plătit din gros, mai nimerea și în fața justiției. Și acum, Watson, să vedem cum stau lucrurile după ce am aflat aceste date noi. Să zicem că scrisoarea a fost expediată din casa aceea ciudată, și că i se cerea lui Garcia să pună în aplicare planurile stabilite. Cine a scris-o ? Cineva dinăuntru. O femeie. În afară de domnișoara Burnet, guvernanta, nu văd cine. Toate presupunerile noastre par s-o indice pe ea. În orice caz, să acceptăm presupunerea aceasta ca ipoteză și să vedem unde poate duce. Aș putea să adaug că vîrsta și felul de a fi al domnișoarei Burnet confirmă bănuiala mea de la început, că în cazul nostru orice intrigă amoroasă e exclusă.

Dacă ea a scris biletul, pesemne că era prietenă și complice cu Garcia. Atunci, cum o fi reacționat la auzul morții lui ? Dacă și-a pierdut viața în timp ce punea la cale o ticăloșie, nu va scoate o vorbă. Cu toate acestea, trebuie să fi strîns ea destulă obidă în suflet împotriva celor ce l-au ucis și cred că ar da o mînă de ajutor ca să se răzbune pe ei. Ce-ar fi s-o căutăm și să încercăm să ne folosim de ea ? Acesta a fost primul meu gînd. Cînd colo, altă nenorocire. Domnișoara Burnet n-a mai fost văzută din noaptea crimei. Parcă a intrat în pămînt din seara aceea. Mai trăiește ? Poate că și-a găsit sfîrșitul o dată cu prietenul ei pe care l-a chemat la întîlnire. Sau poate că nu-i

[illegible] Acestea sînt faptele pe care trebuie să le stabilim.

Crod că-ţi dai seama cît de încurcate sînt lucrurile, Watson. Nu avem nici o bază să pretindem un mandat de arestare. Dacă ne-am adresa unui magistrat, tot eşafodajul nostru i s-ar părea, pur şi simplu fantezist. Dispariţia femeii nu spune nimic, de vreme ce în casa aceea ciudată se întîmpla ca unii locatari să nu se arate cîte o săptămînă în şir. Şi s-ar putea ca în clipa aceasta viaţa să-i fie în primejdie. Tot ce pot, e să supraveghez casa şi să-mi pun omul, pe Warner, de pază la poartă. Dar n-o să lăsăm lucrurile aşa. Dacă legea nu poate nimic, trebuie să ne luăm noi răspunderea.

— Şi ce propui ?

— Ştiu unde are dormitorul. Dacă te urci pe acoperişul unui hangar, poţi să ajungi pînă la el. Ce-ai zice dacă am încerca să pătrundem chiar în seara-asta chiar în inima misterului ?

Trebuie să mărturisesc că nu era o propunere prea îmbietoare. Clădirea veche, învăluită în acea atmosferă a crimei, locatarii ei ciudaţi şi atît de fioroşi, primejdiile care pîndeau prin împrejurimi şi faptul că trebuia să călcăm legea — toate acestea erau menite să-mi astîmpere zelul. Dar era ceva în raţionamentul rece al lui Holmes care mă împiedica să dau înapoi de la aventurile la care mă chema, oricare ar fi fost ele. Alt chip de a găsi o dezlegare nu era şi eu o ştiam. I-am întins mîna în tăcere şi zarurile au fost aruncate.

Dar nu ne fu dat ca ancheta noastră să se încheie într-un chip atît de aventuros. Era vreo cinci după amiază şi umbrele serii de martie începuseră să se lase, cînd un ţăran nespus de tulburat se năpusti la noi în cameră.

— S-au dus, domnule Holmes. Au plecat cu ultimul tren. Doamna a izbutit să scape şi eu am adus-o cu brişca.

— Minunat, Warner ! exclamă Holmes sărind în picioare. Watson, golurile încep să se umple.

În trăsură zăcea o femeie aproape leşinată de slăbiţi ce îi erau nervii. Chipul ei ascuţit şi tras purta urmele unei întîmplări cumplite prin care trecuse. Capul îi atîrna în piept, bălăgănindu-se într-o parte şi într-alta, şi cînd îşi ridică fruntea, întorcîndu-şi ochii ei năuci spre noi, am văzut că în mijlocul irisului cenuşiu şi dilatat, pupilele-i negre erau cît gămălia. Fusese drogată cu opiu.

— Am stat de pază la poartă, aşa cum mi-aţi spus, domnule Holmes, făcu omul nostru, care nu era altul decît grădinarul alungat. Cînd trăsura a ieşit, m-am luat după ea pînă la gară. Domnişoara Burnet mergea ca în vis, dar cînd au încercat s-o urce în tren şi-a venit în fire, şi s-a împotrivit. Au împins-o în vagon, dar ea a izbutit să scape. Atunci, i-am dat o mînă de ajutor, am aruncat-o în brişcă şi iată-ne. N-am să uit cît oi trăi chipul acela de la fereastra vagonului cînd am dus-o de acolo. Mult nu mai apucam eu dacă-i picam în labă diavolului ăluia galben, cu ochii de smoală, de te băga în răcori.

Am dus-o sus şi am întins-o pe sofa. Cîteva ceşti de cafea tare au alungat curînd fumurile narcoticului. Holmes trimise după Baynes şi îi spuse cîteva cuvinte despre ce e vorba.

— Ei, dar mi-aţi adus tocmai dovada pe care o căutam — spuse cu căldură inspectorul, strîngîndu-i mîna prietenului meu. Amîndoi am pornit pe aceeaşi urmă.

— Ce face ? Îl urmăreai pe Henderson ?

— Sigur, domnule Holmes. Pe cînd dvs. vă tîraţi prin tufişurile de la High Gable, eu stăteam cocoţat într-un copac din livadă şi v-am văzut. Rămînea de văzut cine găseşte mai întîi probele.

— Atunci de ce l-ai arestat pe mulatru ?

Baynes chicoti.

Eram sigur că Henderson, cum își zicea el, a simțit că e bănuit și de aceea se va da la fund și nu va mai face nici o mișcare cît timp se va socoti în primejdie. Am arestat un nevinovat, ca să-l fac să creadă că nu ne interesează. Eram convins că va profita de ocazie ca plece, dîndu-ne astfel posibilitatea să punem mîna pe domnișoara Burnet.

Holmes își lăsă mîna pe umărul inspectorului.

- Ai să ajungi departe. Ai instinct și intuiție, spuse el. Baynes se îmbujoră de plăcere.

— Toată săptămîna a stat un om de-al meu în civil de pază la gară. Ori încotro ar apuca-o cei de la High Gable, nu-i scăpa din ochi. Pe-asemine însă că nu voia să-i piardă cînd s-a amuls domnișoara Burnet din mîna lor. Oricum, omul dvs. a izbutit să o scoată de acolo și totul s-a sfîrșit cu bine. E limpede că nu putem opera nici o arestare fără mărturia ei; așadar, cu cît o obținem mai repede, cu atît mai bine.

— Se simte mai bine — spuse Holmes, uitîndu-se la guvernantă. Dar ia zi Baynes, cine mai e și Henderson ăsta?

— Henderson — răspunse inspectorul — e Don Murillo, căruia pe vremuri i se spunea Tigrul din San Pedro.

Tigrul din San Pedro! Într-o clipă mi-a fulgerat prin minte toată povestea acestui om. Ajunsese de pomină. Era cel mai desfrînat și mai sîngeros tiran din cîți ajunseseră vreodată la cîrma unei țări ce se pretindea civilizată. Forța, curajul și hotărîrea îi erau destule virtuți ca vreme de 10—12 ani să-și facă viciile netrebnice lege, pe spinarea unui popor înjumulțit. Numele lui trezea spaima în toată America Centrală. La capătul acestor ani a izbucnit o răscoală generală împotriva lui. Dar pe cît era de crud, pe atît era de șiret, și la primele zvonuri de răzmeriță și-a expediat în taină comorile pe un vas, cu un echipaj cre-

dincios. A doua zi, cînd insurgenţii au năvălit în palat, cuibul era gol. Dictatorul, cei doi copii ai lui, secretarul şi averea le scăpase printre degete. Din clipa aceea s-a făcut nevăzut şi identitatea sub care se ascundea a fost adeseori obiectul comentariilor presei.

— Da, domnule, Don Murillo, tigrul din San Petro — spuse Baynes. Dacă vă veţi interesa, veţi afla că steagul ţării e verde cu alb, cum scria în bileţel. Don Murillo şi-a schimbat numele în Henderson, dar i-au luat urma la Paris, Roma şi Madrid pînă la Barcelona, unde a debarcat în '86. De atunci, l-au căutat întruna ca să se răzbune, dar abia acum au dat de el.

— L-au descoperit anul trecut — interveni domnişoara Burnet, care se ridicase şi le urmărea cu atenţie conversaţia. Au încercat o dată să-l ucidă, dar vreun duh necurat l-a ferit. Şi acum, din nou. Garcia, cel cu sufletul atît de ales şi atît de viteaz, a căzut, iar dihania a scăpat. Dar va veni altul şi altul, pînă ce într-o zi se va face dreptate. Sînt tot atît de sigură precît ştiu că mîine va răsări soarele.

Mîinile i se încleştară, iar chipul ei obosit se făcu alb ca varul de atîta ură adunată în suflet.

— Dar cum de aţi intrat dvs. în afacerea asta, domnişoară Burnet ? întrebă Holmes. Cum se face că dvs., ca englezoaică, vă amestecaţi într-o asemenea crimă ?

— Pentru că altă cale de a aduce dreptatea în lume nu există. Ce le pasă legilor britanice de valurile de sînge vărsate cu ani în urmă în San Pedro, sau de tezaurul acela pe care l-a furat şi l-a adus cu el pe vas ? Pentru dvs., parcă ar fi crime comise pe altă planetă. Noi însă ştim. Ştim care e adevărul. Am învăţat în chinuri şi suferinţe. Pentru noi, nu e în tot iadul diavol mai ticălos ca Juan Murillo şi nici pace nu vom avea cîtă vreme victimele lui mai strigă răzbunare.

— Sînt convins — făcu Holmes — că omul acesta a fost cum spuneți dvs. Am auzit cît de crud era. Dar în ce măsură v-au atins pe dvs. lucrurile acestea ?

— Vă voi spune tot. Politica netrebnicului acestuia consta în uciderea, sub un pretext sau altul, a oricărui om, care i se părea că ar putea ajunge cu vremea un rival primejdios. Soțul meu — da, adevăratul meu nume e signora Victor Durando — era ministrul statului San Pedro la Londra. Aici m-a cunoscut și ne-am căsătorit. Om mai nobil ca el n-a existat pe lume, să fi cutreierat pămîntul în lung și în lat. Din nefericire, Murillo a aflat de meritele lui, l-a rechemat sub un pretext oarecare și l-a împușcat. Victor a avut o presimțire și n-a vrut să mă ia cu el. Averea i-a fost confiscată, iar eu am rămas pe drumuri și cu inima frîntă.

Apoi a urmat prăbușirea tiranului. Cum a scăpat, ați spus chiar dvs. Dar toți cei cărora le a distrus viața — și sînt mulți — sau ale căror rude au fost chinuite și ucise de el, l-au ținut minte. S-au constituit într-o asociație, care n-avea să se dizolve decît în ziua în care misiunea avea să fie împlinită. După ce s-a stabilit că falsul Henderson era de fapt fostul despot răsturnat, mi s-a dat misiunea să pătrund în familia lui și să-i țin pe ceilalți la curent cu orice mișcare a lor. Am izbutit, angajîndu-mă ca guvernantă. Nici nu bănuia că femeia cu care sta în față la masă era soția celui pe care îl trimisese, cît ai bate din palme, pe lumea cealaltă. Îi zîmbeam, îmi făceam datoria față de copii și așteptam momentul. O tentativă s-a făcut la Paris, dar a dat greș. Atunci am pornit-o cu toată familia, unde da Domnul, prin toată Europa, ca să ne pierdem urma ; după un timp ne-am întors la locuința asta, pe care o luase cînd a venit prima dată în Anglia.

Dar și aici îl așteptau solii dreptății. Știind că se va întoarce acolo, Garcia — fiul fostului

președinte al San Pedro-ului — l-a așteptat cu doi tovarăși credincioși din popor — toți trei animați de aceeași dorință de răzbunare. Pe lumină nu putea face nimic, pentru că Murillo își luase toate măsurile de prevenire și nu ieșea decît însoțit de Lucas, sau Lopez, cum i se zicea în zilele lui de glorie. Noaptea însă, dormea singur și răzbunătorul putea da peste el. Într-o seară, dinainte stabilită, i-am trimis prietenului meu ultimele instrucțiuni, pentru că omul nostru era întruna cu ochii în patru și își schimba mereu camera. M-am dus să mă asigur că ușile erau deschise. O lumină verde sau albă la fereastra care da spre șosea trebuia să-i dea de veste că totul e în ordine, sau că ar fi mai bine să amîne.

Din păcate, lucrurile au ieșit pe dos. Nu știu cum i-am trezit bănuielile lui Lopez, secretarul. Omul s-a furișat după mine și s-a năpustit asupra mea chiar în clipa în care terminam biletul. M-a tîrît împreună cu patronul lui, la mine în cameră, și m-au judecat ca pe o trădătoare. Pe loc și-ar fi înfipt pumnalele în mine, dacă ar fi știut cum să scape de urmări. Într-un tîrziu, după ce s-au sfătuit îndelung, au ajuns la concluzia că prea era mare primejdia să mă ucidă. În schimb, s-au hotărît să se descotorosească pentru totdeauna de Garcia. Mi-au pus un căluș și Murillo mi-a răsucit brațul pînă i-am destăinuit adresa. Jur că l-aș fi lăsat să mi-l frîngă de tot, dacă aș fi știut ce-l așteaptă pe Garcia. Lopez a scris adresa pe biletul meu, l-a sigilat cu butonul de la manșetă și l-a trimis cu José, servitorul. Cum l-a ucis, nu știu. Atîta doar că Murillo a făcut-o cu mîna lui, pentru că Lopez rămăsese de pază lîngă mine. Probabil că l-a așteptat în tufișurile acelea de măceș, printre care șerpuiește poteca și l-a izbit pe cînd trecea. La început, au vrut să-l lase să intre în casă și să-l ucidă sub cuvînt că ar fi un hoț prins asupra faptului, dar și-au spus că dacă erau

amestecați într-o anchetă, numele lor ar fi fost date fără întîrziere publicității, expunîndu-se astfel la noi atacuri. Moartea lui Garcia l ar fi putut speria pe ceilalți care, de teamă, s ar fi lăsat păgubași.

Și totul ar fi mers ca pe roate dacă n-aș fi fost eu la mijloc, care să le cunosc faptele. Fără îndoială, au fost clipe cînd viața mea atîrna de un fir de păr. M-au încuiat în camera la mine și m-au terorizat, amenințîndu-mă cu cele mai cumplite pedepse, chinuindu-mă întruna ca să mă înconvoaie — uitați-vă la tăietura asta de pumnal în umăr și la brațele mele pline de vînătăi. Cînd am încercat să strig după ajutor de la fereastră, mi-au pus și un căluș în gură. Cinci zile am stat întemnițată așa, și de mîncare nu mi-au dat decît atît cît să-mi pot ține zilele. Azi după amiază, mi-au adus un prînz gustos, dar abia l-am terminat și mi-am dat seama că fusese drogat. Mi aduc aminte ca prin vis că am ajuns la trăsură mai mult pe sus și că în același fel am ajuns și în vagon. Abia acolo, cînd să se pună trenul în mișcare, mi-am dat seama deodată că numai de mine depinde să scap. Au încercat să mă tragă înapoi, și să nu fi fost omul acesta de ispravă, care m-a dus la trăsură, n-aș mai fi scăpat. Acum, slavă Domnului, nu-mi mai pot face nimic.

Ascultasem cu toții povestea aceasta neobișnuită. Holmes fu cel care rupse tăcerea.

— Greutățile noastre nu s-au terminat făcu el, clătinînd din cap. Etapa polițistă s a încheiat. Acum intervine legea.

— Exact — i-am răspuns eu. Un avocat isteț ar putea-o interpreta ca legitimă apărare. Oricîte crime s-ar ascunde în spatele acestei întîmplări, ei nu pot fi judecați decît pentru ultima.

— Ei lasă — făcu Baynes, bine dispus. Eu, unul, am o părere mai bună despre legi. Legitimă apărare e una. Dar să-l atragi pe om în

cursă cu sînge rece ca să-l ucizi, e alta, oricare ar fi primejdia de care te temi. Nu, nu. Nu trebuie să ne socotim cu nimic vinovaţi dacă-i vom vedea pe locatarii de la High Gable în faţa primei instanţe a juraţilor de la Guildford.

E un fapt istoric că n-a trecut mult şi Tigrul din San Pedro şi-a luat plată. Şireţi şi plini de îndrăzneală cum erau, el şi însoţitorul lui s-au descotorist de urmăritor pe drum, intrînd într-o casă de raport din Edmontonstreet, şi ieşind prin poarta din spate, care da în Curzon Square. Din ziua aceea nu s-a mai auzit nimic de ei în Anglia. Şase luni după aceea, marchizul de Montalva şi secretarul lui, signor Rulli, au fost asasinaţi în camerele lor de la hotelul Escurial din Madrid. Crima a fost pusă pe seama unor nihilişti şi autorii n-au fost prinşi niciodată.

Inspectorul Baynes ne-a făcut o vizită în Backer-street, aducîndu-ne semnalmentele celor doi, secretarul cu faţa măslinie şi patronul lui, cu trăsături viguroase, ochii negri cu priviri magnetice şi sprîncene stufoase. Nu mai era nici o îndoială că aşa, cu întîrziere, dreptatea se făcuse.

— Încurcată afacere, dragă Watson, spuse Holmes, fumîndu-şi pipa de seară. Nu se poate s-o prezinţi tot în forma aceea concentrată pe care ai îndrăgit-o atît de mult. E vorba doar de două continente, de două tabere misterioase şi, pe deasupra, mai există şi prea respectabila persoană a amicului nostru Scott Eccles, al cărui amestec e o dovadă că răposatul Garcia se pricepea bine la intrigi şi avea un puternic instinct de conservare. Merită în special faptul că în tot labirintul acesta de posibilităţi, am

izbutit împreună cu remarcabilul nostru colaborator, inspectorul, să nu scăpăm din vedere lucrurile esenţiale şi să ne descurcăm pe calea aceea întortocheată pe care am apucat-o. Mai e ceva neclar ?

— De ce s-a întors mulatrul ?

— Cred că explicaţia ne-o poate da vietatea aceea ciudată din bucătărie. Omul e un sălbatic primitiv din pădurile San Pedro-ului şi acesta îl era fetişul. Cînd a fugit, împreună cu tovarăşii lui, să se ascundă în locul dinainte stabilit — unde se afla, cu siguranţă, un alt camarad de-al lor— celălalt l-a convins să nu ia cu el un obiect atît de compromiţător. Dar inima nu-i da pace mulatrului şi a doua zi s-a întors. Cînd s-a uitat pe geam, l-a văzut în străpînirea lui Walters. A aşteptat trei zile, după care, pios sau mînat de superstiţii, s-a dus să mai încerce o dată. Inspectorul Baynes, care, şiret, cum îl ştim, în faţa mea s-a făcut că nu dă importanţă faptului, în fond a înţeles ce însemnătate are şi a întins o cursă în care omul s-a lăsat prins. Altceva, Watson ?

— Pasărea sfîşiată, ligheanul cu sînge, oasele carbonizate şi tot misterul din bucătăria aceea ciudată ?

Holmes zîmbi şi răsfoi carneţelul pînă ce dădu de o însemnare.

— Am stat o dimineaţă întreagă la British Museum, documentîndu-mă asupra acestei probleme, cît şi în alte privinţe. Uite aici un citat din lucrarea lui Eckermann, „Vaduismul şi religiile negroide" : „Adevăratul adorator al vaduismului nu încearcă nimic de seamă fără anumite sacrificii menite să-i atragă bunăvoinţa zeilor lui necuraţi. În cazuri extreme, ritualurile acestea iau forma unor sacrificii omeneşti, urmate de canibalism. De obicei,

victimele sînt cocoșii albi, sfîrtecați de vii în bucăți, sau capre negre, cărora li se taie gîtul, iar trupul li se arde".

— Prin urmare, amicul nostru sălbatic și-a respectat cum nu se poate mai precis ritualul. E grotesc, Watson — adăugă Holmes, pe cînd își închidea alene carnețelul — dar cum ți-am mai spus, de la grotesc pînă la îngrozitor nu-i decît un singur pas.

DETECTIVUL MURIBUND

Doamna Hudson, proprietăreasa lui Sherlock Holmes, era o femeie foarte răbdătoare. Zi și noapte, ciorchini-ciorchini de indivizi ciudați pe care de cele mai multe ori ai fi preferat să nu-i fi văzut niciodată, se îmbulzeau la ușa apartamentului ei de la primul etaj. Și pe deasupra, neobișnuitul ei chiriaș mai ducea și o viață atît de năstrușnică și de dezordonată, încît greu trebuie să-i mai fi pus răbdarea la încercare. Neglijența lui de necrezut, patima pentru muzică la ore nepotrivite, exercițiile de tir cu revolverul, pe care le făcea din cînd în cînd în casă, bizarele-i experiențe științifice, care adesea umpleau casa de o duhoare puturoasă și atmosfera aceea de violență și primejdie ce plutea în jurul lui îl făceau cel mai neplăcut chiriaș din toată Londra. Pe de altă parte însă, avea mînă largă și sînt sigur că chiria, pe care a plătit-o cît timp am stat cu el, ar fi fost de ajuns să cumpere toată casa.

Proprietăreasa îl știa de frică, nu glumă, și nu cuteza niciodată să i se amestece în treburi, oricît de rău ar fi supărat-o. De altfel, îl era drag Holmes, pentru că se purta nespus de frumos și era tare curtenitor cu femeile. De plăcut, nu-i plăceau și nici n-avea încredere în ele, dar se arăta totdeauna cavaler.

Și fiindcă știam cît de sinceră era cu el, am ascultat-o cu băgare de seamă în ziua în care — era în al doilea an al căsniciei mele — a venit la mine să-mi spună în ce hal ajunsese prietenul meu.

— E pe moarte, doctore Watson — zise ea
De trei zile slăbeşte întruna şi nu cred să ma
ajungă pînă seara. Nici nu m-a lăsat să chem
un doctor. Azi dimineaţă, cînd am văzut cum
îi ies pometii din piele şi cum se uită la mine
cu ochii lui mari şi strălucitori, n-am mai putut
răbda.

— Cu sau fără voia dvs., domnule Holmes
am să mă duc chiar acum să chem un doctor
— i-am spus eu.

— Atunci, măcar să fie Watson, mi-a răs-
puns el.

Dacă nu veniţi îndată, nu-l mai găsiţi în
viaţă.

Eram îngrozit, pentru că nu avusesem habar
de boala lui. Bineînţeles că m-am repezit în-
dată să-mi iau pardesiul şi pălăria. Pe drum
i-am cerut amănunte.

— Nu prea ştiu ce să vă spun, domnule
doctor. A avut un caz pe la Rothehite, pe o
alee de prin apropierea Tamisei, şi de acolo
a adus boala. Miercuri, după masă, s-a pus în
pat şi nici nu s-a mai sculat de-atunci. De trei
zile, n-a luat nimic în gură, nici mîncare, nici
băutură.

— Sfinte Dumnezeule ! De ce n-ai chemat
un medic ?

— Nici n-a vrut să audă. Ştiţi doar că nu-i
place să i se iasă din vorbă. N-am vrut să-i
calc cuvîntul. Ai să vezi cu ochii dumitale că
mult n-o mai duce.

Într-adevăr, era într-o stare jalnică. În lu-
mina obosită a zilei ceţoase de noiembrie, ca-
mera bolnavuuli se pierdea în penumbră.
Chipul acela supt, sleit, care mă privea ţintă
din pat, îmi îngheţa inima în piept. Ochii-i
străluceau ca în friguri, obrajii îi erau încinşi
şi cojiţe negre îi atîrnau pe buze ; mîinile lui
subţiri se frămîntau necontenit, şi cînd vorbea,
părea că orăcăie, cuprins de spasme. Cînd am
intrat zăcea cu minţile aiurea, dar la vederea
mea am citit în ochii lui că mă recunoştea.

— Așa, Watson, pare-se că mi-a fost dat să trec prin clipe grele — spuse el cu un glas stîrșit, în care se simțea totuși o umbră din nepăsarea lui de odinioară.

— Dragul meu prieten ! am exclamat eu, apropiindu-mă.

— Dă-te înapoi ! Imediat înapoi mi-a strigat el cu glasul acela poruncitor, pe care-l cunoșteam doar din clipele de cumpănă. Dacă te apropii de mine, Watson, am să te dau afară.

— Dar de ce ?

— Pentru că așa vreau. N-ajunge ?

Da. Doamna Hudson avusese dreptate. Era mai tiran ca niciodată. Dar îți venea să-i plîngi de milă cînd îl vedeai cît era de sfîrșit.

— N-am vrut decît să te ajut, i-am explicat eu.

— Foarte bine ! Mai mult ai să mă ajuți dacă ai să faci cum îți spun.

— Sigur că da, Holmes.

Acum se arăta mai puțin aspru.

— Nu te-ai supărat ? întrebă el, gîfîind.

Bietul om ! Cum să mă fi supărat pe el, cînd îl vedeam chinuindu-se în așa hal ?

— E spre binele tău, Watson, cîrîi el.

— Spre binele meu ?

— Știu ce am. E o boală a culilor din Sumatra. Olandezii o cunosc mai bine decît noi, deși nici ei n-au aflat prea multe despre ea pînă acum. Un singur lucru-i sigur : că e totdeauna mortală și se ia foarte ușor.

Vorbea ca în friguri. Mîinile lui se chirceau și se frămîntau, pe cînd îmi făcea semn să mă dau înapoi.

— Se ia ușor prin atingere, Watson, auzi, prin atingere. Stai mai încolo și nu o să se întîmple nimic.

— Dar pentru Dumnezeu, Holmes ! Cum îți închipui că aș putea ține seama de așa ceva ? Nu mi-ar păsa nici dacă ar fi vorba de un străin ! Asta nu-i un motiv să nu-mi fac datoria față de un prieten așa de vechi.

M-am apropiat din nou, dar el m-a respins cu o privire mînioasă de priviri.

— Dacă rămîi acolo, stăm de vorbă, dacă nu — pleci.

Respectul meu pentru însuşirile deosebite ale lui Holmes era atît de mare, încît întotdeauna m-am supus părerilor lui chiar dacă nu le pricepeam. De data aceasta însă, se trezise medicul din mine. În altă parte, n-avea decît să-şi impună voinţa cît îi poftea inima, dar aici, la căpătîiul unui bolnav, eu dictam.

— Holmes — i-am spus eu — nu eşti în toată firea. Bolnavul e ca un copil, şi aşa am de gînd să te tratez şi pe tine. Cu sau fără voia ta, tot am să mă uit ce ai şi am să te caut.

Îmi aruncă o privire plină de venin.

— Dacă tot sînt silit să chem un doctor, dă-mi voie, cel puţin, să chem unul în care am încredere, spuse el.

— Păi, în mine n-ai ?

— În prietenia ta, sigur că da. Dar faptele sînt fapte, Watson, şi la urma urmei, tu nu practici decît medicină generală. Experienţa ta e foarte redusă şi nici aptitudini nu prea ai. E dureros că trebuie să-ţi spun asemenea lucruri, dar tu m-ai silit.

Mă rănise cumplit.

— Asemenea cuvinte nu sînt demne de tine, Holmes. Văd însă bine în ce hal de nervi eşti. Dacă n-ai încredere în mine, n-am să mă vîr cu sila. Am să-l chem pe sir Jasper Meek, pe Penrose Fisher, sau oricare altă somitate din Londra. Oricum, cineva tot trebuie să vină. Dacă îţi închipui că am să stau aici să mă uit la tine cum te sfîrşeşti cu zile, fără să-ţi dau o mînă de ajutor, sau să aduc pe altcineva, nu ţi-ai găsit omul.

— Intenţiile tale sînt bune, Watson — mi-a răspuns bolnavul, scoţînd un sunet — ceva între un suspin şi un geamăt. Ţii cu orice preţ că habar n-ai despre ce e vorba ? Ia spune-mi,

te rog, ce știi despre frigurile tapanuli sau despre molima neagră din Formosa ?

— N-am auzit de niciuna.

— Orientul prezintă numeroase probleme și aspecte patologice ciudate.

După fiecare propoziție, Holmes se oprea să-și adune puterile.

— Am învățat foarte mult în cursul unei cercetări recente în domeniul medicinii criminologice. Cu această ocazie, m-am și îmbolnăvit. Nu mai e nimic de făcut.

— S-ar putea. Totuși, am aflat din întîmplare că doctorul Ainstree, cea mai mare autoritate în materie de boli tropicale din zilele noastre, se află la Londra. E inutil să protestezi, Holmes, Chiar în clipa asta mă duc să-l aduc.

M-am întors hotărît spre ușă.

Nu țin minte să mai fi fost vreodată zgudult ca atunci ; cît ai bate din palme, muribundul făcu o săritură de tigru și mi-o luă înainte. Am auzit zgomotul sec al cheii care se răsucea în broască și în clipa următoare, Holmes se întorcea în pat, clătinîndu-se și gîfîind, sfîrșit după risipa aceea cumplită de energie.

— N-ai să-mi iei tu cheia cu forța, Watson. Al meu ești, amice. Aici ai să stai cît îți spun eu. Cu toate astea, am să-ți fac pe plac.

Cuvintele acestea le rostea icnind și gîfîind din greu.

— Numai la binele meu ți-e gîndul, o știu prea bine. Fie cum vrei tu, dar lasă-mă mai întîi să-mi vină puterile la loc. Nu acum, Watson, nu acum. E patru. La șase poți să te duci.

— Dar e o nebunie, Holmes.

— Doar două ceasuri, Watson. Mulțumesc. Îmi potrivesc și singur așternutul. Stai, te rog, mai departe. Și acum am să-ți pun o condiție. Nu ai să te duci la doctorul Ainstree, ci după omul pe care ți-l voi spune eu.

Cum vrei tu.

— În sfîrșit, trei vorbe cu scaun la cap, Watson. Ai niște cărți acolo. Sînt cam sfîrșit. Mă întreb cum s-o fi simțind o pilă galvanică după ce-și revarsă electricitatea într-un corp rău conducător. La șase, Watson, luăm toată conversația noastră de la capăt.

Dar scris ne-a fost să o începem din nou mult mai înainte de ora fixată și în împrejurări care nu m-au zguduit mai puțin decît saltul lui Holmes la ușă.

M-am uitat cîteva minute la omul acela tăcut, care zăcea în pat. Fața i se pierdea în așternut și părea că adormise. Cum nu mă simțeam în stare să citesc, m-am apucat să dau ocol camerei, agale, cercetînd fotografiile marilor criminali, care împodobeau pereții. În cele din urmă, rătăcind așa prin încăpere, fără nici o țintă, am ajuns lîngă policioara căminului. O mulțime de pipe, pungă de tutun, seringi, bricege, cartușe de revolver și alte mărunțișuri erau împrăștiate pe ea. În mijloc — o cutiuță de fildeș alb cu negru, cu un capac care luneca. Era un obiect drăguț, așa că am întins mîna să-l cercetez mai de aproape, cînd...

Holmes scoase un strigăt înspăimîntător. Un urlet care s-ar fi putut auzi pînă în stradă. Răcnetul acesta îngrozitor făcu să-mi înghețe sîngele în vine și mi se ridică părul măciucă. M-am întors și am văzut un chip strîmbat cu priviri ca de nebun. Am rămas încremenit ținînd cutiuța aceea în mînă.

— Pune-o jos imediat, Watson — imediat jos !

Capul i se lăsă înapoi pe pernă și în clipa în care am pus cutia la loc pe policioară, scoase un oftat adînc de ușurare.

— Nu-mi place să mi se umble printre lucruri, Watson. Știi bine că nu-mi place. Mă faci să mă agit prea tare. Tocmai, tu, doctor, și să scoți un om din răbdări ! Șezi o dată și lasă-mă să mă odihnesc.

Întîmplarea aceasta mi-a lăsat un gust amar. Se vedea bine, după tulburarea lui nespusă şi atît de inexplicabilă, după asprimea cu care mi-a vorbit apoi, şi care nu prea semăna cu blîndeţea lui obişnuită, în ce hal de nervi trebuie să fi fost. Nimic nu e mai jalnic la vedere, decît o minte plină de strălucire, care se destramă.

Am aşteptat, mîhnit, în tăcere, să se scurgă timpul pe care îl fixase. Părea că şi Holmes pîndise ceasul, pentru că abia se făcu şase, că a şi început să-mi vorbească la fel de aprins ca înainte :

— Ei, Watson — spuse el. Ai schimbate în buzunare.

— Da.

— Argint ?

— Cît vrei ?

— Cîte jumătăţi de coroană ?

— Cinci.

— Ah, prea puţin ! Prea puţin ! Ce nenorocire, Watson ! Oricum, pune-le în buzunarul de la ceas. Restul mărunţişului — în buzunarul sting al pantalonului. Mulţumesc. Aşa ai să-ţi ţii mai bine echilibrul.

Asta era nebunie curată. Îl scutură un fior şi scoase iar un sunet — ceva între tuse şi suspin.

— Aprinde, te rog, lampa, Watson, dar vezi să nu ridici fitilul mai mult de jumătate. Te implor, fii atent, Watson ! Mulţumesc, perfect. Nu, nu trebuie să tragi storul. Acum, fii bun, te rog, şi pune cîteva scrisori şi ziare pe măsuţa asta, să le am la îndemînă. Mulţumesc. Şi cîteva din lucrurile acelea de pe policioară. Perfect, Watson ! Vezi că e un cleşte de zahăr acolo. Fii bun şi apucă cu el cutia de fildeş. Pune-o aici, între hîrtii. Bine ! Acum poţi să te duci să-l aduci pe domnul Culverton Smith, din Lower Burke street 13.

Ca să fiu sincer, nu prea mai aveam chef să aduc un medic ; era atît de limpede că

Holmes şi-a pierdut minţile, încît mi se părea primejdios să-l las singur. El însă ţinea acum tot atît de mult să-l consulte omul acela, pe cît se încăpăţînase înainte să refuze.

— Numele acesta îl aud pentru prima oară, i-am răspuns eu.

— Tot ce se poate, dragă Watson. S-ar putea să te mire, dar omul care se pricepe cel mai bine la această boală, nu e medic, ci plantator. Domnul Culverton Smith e una din notabilităţile Sumatrei şi se află în trecere prin Londra. O epidemie care a izbucnit pe plantaţia lui, situată departe de orice dispensar, l-a silit să studieze singur boala. Rezultatele au fost destul de bune. E un om foarte tipicar şi n-aş fi vrut să pleci înainte de şase, altfel sînt sigur că nu l-ai fi putut găsi în camera lui de lucru. Dacă ai fi în stare să-l convingi să vină aici şi să ne împărtăşească din experienţa lui fără pereche în acest domeniu — care-l pasionează ca nimic altceva — cu siguranţă că mi-ar ajuta.

Cuvintele lui Holmes le-am scris aici cu şir, şi nu voi încerca să arăt cum se întrerupea din vorbă, gîfîind şi strîngînd pumnii de durere. Trecuseră cîteva ceasuri de cînd venisem şi arăta din ce în ce mai rău. Petele acelea de pe obraz păreau şi mai aprinse, ochii îi sticleau mai tare în orbitele-i întunecoase şi o sudoare rece îi lucea pe frunte. Şi totuşi, în glasul lui se simţea acea plăcută amabilitate pe care i-o cunoşteam. Pînă la ultima suflare, tot el avea să se ţină mai tare.

— Să-i spui exact în ce stare m-ai lăsat, făcu el. Să-i descrii cu precizie impresia pe care ţi-am făcut-o — că sînt pe moarte şi aiurez. Zău, aşa, nu pricep cum se face că albia oceanului nu e o masă solidă de stridii, atît de puioase sînt vietăţile astea! Ah, am luat-o razna! Ciudat cum se mai controlează creierul singur! Ce spuneam, Watson?

— Îmi dădeai instrucțiuni pentru domnul Culverton Smith.

— A, da, îmi aduc aminte. Viața mea atîrnă de ele. Insistă, te rog, Watson. Nu prea ne avem bine. Nepotul lui, Watson... aveam bănuieli că a apucat-o pe o cale greșită și i-am dat-o să înțeleagă. Băiatul a murit de o moarte îngrozitoare. Acum are un dinte împotriva mea. Ai să-l înmoi tu, Watson. Roagă-l, imploră-l, adu-l aici cu orice preț ! El mă poate salva — numai el !

— Îl sui într-o trăsură chiar dacă va trebui să-l car în brațe pînă la ea !

— Să nu faci una ca asta ! Convinge-l. Pe urmă, ai grijă să vii aici, înaintea lui. Scuză-te cum vei ști, numai să nu veniți împreună. Nu uita, Watson. Să mă asculți. Totdeauna m-ai ascultat. Sînt sigur că există dușmani firești care împiedică creșterea vietăților. Noi doi, Watson, ne-am făcut datoria. Cum ? Să încapă lumea pe mîna stridiilor ? Nu, nu ; e îngrozitor ! Să-i spui tot ce știi.

Am plecat, păstrînd în mine chipul acestui om atît de inteligent, care boscorodea acum ca un copil zănatic. Îmi dăduse cheia și am luat-o bucuros, la gîndul că nu se va mai putea încuia singur. Doamna Hudson aștepta în gang, tremurînd și vărsînd șiroaie de lacrimi. Cînd am ieșit din apartamentul lui, am mai apucat să aud glasul puternic și ascuțit al lui Holmes, care cînta, aiurind. Jos, pe cînd fluieram o trăsură, un om se apropie de mine, în ceață.

— Cum se simte domnul Holmes ? întrebă omul.

Era o cunoștință veche, inspectorul Moreen de la Scotland Yard, în civil.

— Foarte rău, i-am răspuns.

Mă privi cu o expresie ciudată. Am simțit cum îmi încolțește în minte un gînd îngrozitor, pe care l-am alungat pe dată. Mi se păruse, în lumina felinarului de la intrare, că citesc o mare bucurie pe chipul lui.

— Așa zice lumea, spuse el.

Trăsura o porni și l-am lăsat în urmă.

Un șir de clădiri frumoase, între Notting Hill și Kensington, alcătuia Lower Burke street. Casa dinaintea căreia trase birjarul avea un aer respectabil, de eleganță sobră, pe care i-l dădeau zăbrelele de fier bătrînești, ușa masivă cu două canaturi și alămurile lucitoare. Toate acestea se potriveau de minune cu valetul solemn, care se ivi în prag profilîndu-se în lumina trandafirie a unui bec electric colorat.

— Da, domnul Culverton Smith e acasă. Doctorul Watson! Prea bine, domnule. Am să-i duc cartea dvs. de vizită.

Modestul meu nume și titlul meu tot atît de modest nu l-au impresionat pesemne pe domnul Culverton Smith. Prin ușa întredeschisă, am auzit un glas ridicat, aprins, pătrunzător :

— Cine e omul acesta ? Ce vrea ? Doamne sfinte, Staples, de cîte ori ți-am spus să nu fiu tulburat în orele mele de lucru ?

Îi răspunse un glas blînd, care îi explica ceva, încercînd să-l potolească. Era valetul.

— Nu-l primesc, Staples. Nu pot îngădui să mi se întrerupă lucrul în felul acesta. Spune-i că nu sînt acasă. Dacă trebuie neapărat să mă vadă, să vină mîine dimineață. Din nou am auzit șoapta aceea blîndă.

— Bine, bine, spune-i așa. Să vină mîine dimineață sau n-are decît să nu vină deloc. Să nu mă întrerupeți din lucru !

O clipă mi s-a părut că îl văd pe Holmes zvîrcolindu-se în patul lui de suferință și urmărind poate clipele pînă îi voi aduce ajutor. Nu mai era vreme de formalități. Viața lui atîrna de repeziciunea cu care aveam să acționez. Pînă să apuce valetul să transmită cuvintele stăpînului său și să se scuze, am trecut ca vîntul pe lîngă el și am pătruns în cameră.

Un strigăt ascuțit de mînie se auzi din balansoarul de lîngă cămin. Am văzut o față

mare galbenă și unsuroasă, o față cu trăsături grosolane, cu o bărbie dublă, ce atîrna greu, și o pereche de ochi cenușii, întunecați, amenințători, care mă priveau țintă pe sub sprîncenele roșcovane și stufoase. Pe curba trandafirie a capului mare și chel, omul purta o scufie mică de pluș, lăsată cochet pe o parte. Avea un craniu cît toate zilele, și totuși, cînd am coborît privirile, nu mică mi-a fost mirarea să descopăr un trup puțintel și slăbuț, cu umerii și spatele aduși, de parcă ar fi suferit de rahitism în copilărie.

— Ce-i asta ? strigă el cu glas ascuțit. Cum vă îngăduiți să intrați aici ? Nu v-am trimis vorbă că vă primesc mîine dimineață ?

— Îmi pare rău, — i-am răspuns — dar nu mai puteam aștepta. Domnul Sherlock Holmes...

Numele prietenului meu avu un efect neașteptat asupra omulețului. Ca prin minune, mînia i se șterse de pe față. Trăsăturile lui încordate exprimau acum nerăbdarea.

— V-a trimis Holmes ? întrebă el.

— Chiar acum vin de la el.

— Ce-i cu Holmes ? Cum se simte ?

— E grav bolnav. De aceea am venit.

Îmi arătă un scaun, apoi se așeză la loc. În clipa aceea, i-am zărit fața în oglinda de peste policioară. Aș fi putut jura că pe chipul lui se întipărise un zîmbet răutăcios, dezgustător. Dar cum o clipă mai tîrziu, cînd s-a întors spre mine, i-am citit îngrijorarea sinceră pe față, mi-am spus totuși că trebuie să fi fost vreun spasm nervos.

— Îmi pare rău, spuse el. Nu-l cunosc pe domnul Holmes decît dintr-o împrejurare anumită, în care am avut de-a face cu el, dar îl prețuiesc foarte mult pentru talentele și caracterul său. El e un pasionat al crimelor — eu al bolilor. El cu tîlharii lui, eu cu microbii mei. Astea-s temnițele mele — urmă el, arătîndu-mi un șir de sticluțe și borcane, așezate pe o masă

la perete. Printre culturile acestea în gelatină își fac veacul și unii dintre cei mai primejdioși dușmani ai omului.

— Holmes ținea să vă vadă tocmai pentru cunoștințele dvs. speciale. Are o părere foarte bună despre dvs. și e convins că sînteți singurul om din Londra care-l poate ajuta.

Omulețul tresări și scufița lui ușoară lunecă jos.

— De ce? întrebă el. De ce își închipuie domnul Holmes că l-aș putea ajuta?

— S-a gîndit la cunoștințele dvs. în domeniul bolilor orientale.

— Dar ce-l face să creadă că e vorba de o boală orientală?

— A avut treabă, în cursul unor anchete, printre marinarii chinezi din docuri.

— Domnul Culverton Smith zîmbi binevoitor și își ridică scufia.

— Aha, așa, așa? făcu el. Cu siguranță că lucrurile nu sînt chiar atît de grave cît vi se pare dvs. De cînd e bolnav?

— De trei zile.

— Aiurează?

— Din cînd în cînd.

— Tt-tt! Asta-i mai grav. N-aș avea inimă dacă nu m-aș duce. Nu-mi place deloc să-mi întrerup lucrul, doctore Watson, dar fără îndoială că aici e vorba de un caz excepțional. Vin îndată cu dvs.

În clipa aceea, mi-am amintit de instrucțiunile pe care mi le dăduse Holmes.

— Mai am o întîlnire, i-am spus eu.

— Foarte bine. Mă duc și singur. Am un bilet cu adresa domnului Holmes. Voi fi acolo în cel mult o jumătate de ceas.

Cînd am intrat în dormitorul lui Holmes, parcă aveam o piatră pe inimă. Așa cum îl lăsasem, cine știe ce i se mai întîmplase în lipsa mea! Dar spre marea mea ușurare, era mai bine. Arăta tot atîta de tras la față, dar nu mai aiura de fel și acum vorbea — e drept,

cu glasul stins — dar mai vioi și cu mintea mai limpede.

— Ei, l-ai văzut, Watson ?

— Da, vine.

— Minunat, Watson ! Minunat ! Nici nu puteam găsi un om mai potrivit să facă drumul acesta pentru mine.

— Voia să venim împreună.

— Nici vorbă nu putea fi, Watson ! Nici vorbă ! Te-a întrebat ce boală am ?

— I-am pomenii de chinezii din East End.

— Bine ! Ai făcut tot ce i se putea cere unui prieten bun, Watson. Acum poți să dispari din scenă.

— Trebuie să-l aștept, să văd ce părere are, Holmes.

— În nici un caz. Am motive să cred că va vorbi mult mai deschis și mai cu folos dacă își va închipui că sîntem singuri. Tocmai bine încapi în spatele patului, la căpătîi !

— Ei, asta-i, Holmes !

— Mi-e teamă că n-ai încotro, Watson. În camera asta n-ai unde să te ascunzi și e foarte bine, pentru că nu dă de bănuit. Acolo, însă, cred că e loc.

Deodată, se ridică în capul oaselor. Fața-i răvășită încremenise în așteptare...

— Auzi trăsura, Watson ? Repede, omule, dacă ții la mine. Și să nu faci o mișcare — orice s-ar întîmpla — auzi, orice s-ar întîmpla. Să nu scoți o vorbă ! Să nu te clintești ! Atîta doar, să nu-ți scape nimic.

Apoi pe neașteptate, forțele ce îi reveniseră o clipă îl părăsiseră din nou. Vorba lui poruncitoare și limpede se topi într-un murmur slab, nedeslușit, ca al unuia care începe să aiureze.

Din ascunzătoarea în care am fost înghesuit așa, pe nepusă masă, am auzit pași pe scară, apoi ușa dormitorului care se deschidea și se închidea la loc. Spre surprinderea mea se lăsă o tăcere fără sfîrșit, pe care nu o tulbura decît răsuflarea grea și gîfîiala bolnavu-

lui. Mi-am spus că oaspetele nostru stă lîngă pat şi se uită la bolnav. Într-un tîrziu, tăcerea aceasta ciudată fu ruptă.

— Holmes ! strigă el. Holmes ! Stăruia, de parcă ar fi încercat să-l trezească din somn N-auzi, Holmes ?

Am auzit un foşnet, de parcă l-ar fi scu turat cu brutalitate de umeri.

— Dumneata eşti, domnule Smith ? mur murură Holmes. Nu credeam că ai să vii.

Celălalt rîse.

— Nici eu, spuse Smith. Şi totuşi, după cum vezi, aici sînt. Îţi plătesc răul cu bine Holmes — răul cu bine !

— Foarte frumos din partea dumitale. Cîtă noblețe sufletească ! Sînt un admirator al ştiinţei dumitale.

Oaspetele nostru rîse pe înfundate.

— Ai şi de ce. Din fericire, eşti singurul om din Londra, care e în situaţia să o facă Ai idee ce s-a întîmplat cu dumneata ?

— Aceeaşi boală, spuse Holmes.

— Ah, recunoşti simptomele ?

— Ba bine că nu !

— Ei, n-ar fi de mirare, Holmes. N-ar fi de mirare să fie tot asta. Ai nimerit-o prost Bietul Victor a murit în a patra zi — ce mai flăcău ! Tînăr, puternic, zdravăn. Cum ai spus şi dumneata, mare minune că s-a molipsit de o boală asiatică atît de rară, chiar în inima Londrei. Mai ales, o boală de care m-am acupat eu, în mod deosebit. Ciudată coincidenţă, Holmes ! Trebuie să fii tare isteţ ca s-o fi remarcat ; dar să ştii că a fost o lipsă de inimă din partea dumitale să faci o legătură între cercetările mele şi boala lui.

— Eram sigur că dumneata erai de vină.

— Da ? Zău ? Ei, oricum, n-aveai dovezi. Dar ce-ţi închipui — mă vorbeşti de rău pe toate drumurile şi pe urmă, cînd te simţi la ananghie, vii să mi te tîrăşti la picioare. Ia zi, ce joc mai e şi ăsta ?

Am auzit răsuflarea grea și aspră a bolnavului.

— Apă ! gîfîi el.

— Nu mai ai mult și ai să-ți dai duhul, amice, dar n-aș vrea să te las să pleci înainte să am o vorbă cu dumneata. De-aia am să-ți dau apă. Ține, vezi să n-o verși ! Așa ! Auzi ce-ți spun ?

Holmes gemu.

— Fă tot ce poți pentru mine. Nu mai dezgropa morții. Am să uit tot, îți jur că am să uit ! Scapă-mă și am să uit !

— Ce să uiți ?

— Ei, moartea lui Victor Savage. Doar ai recunoscut singur că l-ai ucis. Am să uit tot.

— N-ai decît să ții minte, sau să uiți, totuna e. Pe banca martorilor, nu prea am să te mai văd eu. Mai degrabă pe catafalc, dragul meu Holmes, ascultă-mă pe mine. Totuna mi-e dacă știi cum a murit nepotul meu sau nu. Nu de el era vorba acum, ci de dumneata.

— Da, da.

— Omul ăla, care a venit după mine — nu mai țin minte cum îl chema — mi-a spus că te-ai molipsit jos, în East End, printre marinari.

— Altă explicație nu văd.

— Tare deștepți mai sîntem, nu-i așa, Holmes ? Te crezi șiret, nu ? Ei, de data asta ai nimerit peste unul mai șiret ca dumneata. Și acum, ia gîndește-te bine, Holmes. Altfel nu te ai fi putut îmbolnăvi ?

— Nu-mi dau seama. Nu mai pot să gîndesc. Pentru Dumnezeu, ajută-mă !

— Da, am să te ajut ! Am să te ajut să înțelegi în ce stare ești și cum ai ajuns aici. Vreau s-o afli pînă nu mori.

— Dă-mi ceva să-mi ușurez chinul.

— Chinul, zici ? Da, e drept. Culii urlau de oboseală, cînd li se apropia sfîrșitul. Te ia cu sfîrșeală, așa mi se pare.

— Da, da — cîrcei.

— Ei, dar de auzit tot mai auzi. Ascultă aici. Îți amintești de vreo întîmplare, care s-a petrecut tot pe atunci cînd au început și simptomele ?

— Nu, nu ; nimic !

— Ia gîndește-te !

— Mi-e prea rău ca să mă gîndesc.

— Bine. Am să te ajut eu. Ai primit ceva prin poștă ?

— Prin poștă ?

— O cutie, să zicem.

— Mi-e rău — mă duc !

— Ascultă, Holmes !

Am auzit un foșnet de parcă l-ar fi scuturat pe muribund. Și eu care eram silit să stau liniștit în ascunzătoarea mea !

— Trebuie să mă asculți ! Trebuie ! Îți aduci aminte de o cutie — o cutie de fildeș ? Ai primit-o miercuri. Ai deschis-o. Îți amintești ?

— Da, da, am deschis-o. Avea un arc tare înăuntru. Vreo glumă.

— N-a fost nici o glumă, după cum ai constatat pe pielea dumitale. Smintitule ! Ce-ai căutat, ai găsit. Cine te-a pus să-mi ieși în cale ?! Dacă mă lăsai în pace, nu-ți făceam nimic.

— Mi-aduc aminte — gîfîi Holmes. Arcul ! Mi-a curs sînge ! Cutia aia... aia de pe masă.

— Sfinte Sisoe, chiar asta e ! Am s-o bag în buzunar, s-o iau cu mine. Așa va dispare și ultima dovadă. Acum cunoști adevărul, Holmes. De vreme ce tot știi că eu ți-am pricinuit moartea, poți să mori. Prea ai aflat multe despre moartea lui Victor Savage ! De aceea te trimit după el. Nu mai ai mult, Holmes. Am să stau aici și am să mă uit cum te stingi.

Glasul lui Holmes se topise într-o șoaptă aproape cu neputință de deslușit.

— Ce-ai zis ? întrebă Smith. Să fac lumina mai mare ? A început să se întunece ? Da, am să ridic fitilul ca să te văd mai bine.

Străbătu camera şi apoi, deodată, lumina străluci mai tare.

— Mai pot să-ţi fiu de vreun folos, amice ?

— Un chibrit şi o ţigaretă.

De fericit şi mirat ce eram, cît pe ce să scot un strigăt şi mai multe nu. Vorbea cu glasul lui firesc. Poate ceva mai slab, dar era glasul pe care i-l cunoşteam.

Se lăsă o tăcere nesfîrşită. Mi-am dat seama că Smith amuţise, privindu-l ţintă pe omul din faţa lui.

— Ce-i asta ? l-am auzit spunînd într-un tîrziu, cu un glas sec, răguşit.

— Cel mai bun mijloc de a juca un rol cu succes este să-l trăieşti. Îţi dau cuvîntul că de trei zile n-am pus în gura mea nici mîncare, nici băutură, pînă în clipa în care ai fost atît de drăguţ să-mi dai paharul ăsta cu apă. Dar mai mult decît orice, mi-a lipsit tutunul. Ah, uite acolo nişte ţigări.

L-am auzit frecînd un chibrit.

— Aşa mai zic şi eu. Ei ! Ei ! O fi vreun prieten ?

De afară se auziră paşi, uşa fu dată de perete şi inspectorul Morton se ivi în prag.

— Totul e în ordine. Uite-ţi omul, spuse Holmes.

Poliţistul rosti formula de rigoare :

— Te arestez sub acuzaţia de crimă împotriva numitului Victor Savage.

— Şi ai putea să adaugi de tentativă de asasinat împotriva numitului Sherlock Holmes adăugă prietenul meu chicotind. Domnul Culverton Smith a fost atît de drăguţ, încît să i scutească pe un biet bolnav să mai dea el semnalul, ridicînd singur fitilul. Apropo, arestatul are o cutiuţă în buzunarul drept al hainei, pe care ar fi foarte bine s-o luaţi. Mulţumesc. În locul dvs. aş umbla cu ea mai cu băgare de seamă. Puneţi-o aici. S-ar putea să aibă un rol în proces.

Am auzit deodată o învălmășeală de voci ferări, după care a urmat un clinchet metali și o exclamație de durere.

— Îți faci singur rău — spuse inspectorul Stai ca lumea !

Se auzi declicul unor cătușe care se închid

— Halal cursă ! mîrîi glasul cel ascuțit. P dumneata o să te aducă în boxa acuzaților, n pe mine. M-a chemat aici să-l vindec, mi s-a făcut milă de el și am venit. Cu siguranță c va inventa ceva pe seama mea, ca să-și dove dească bănuielile lui smintite. Poți minți cî vrei, Holmes. Tot atîta cuvînt, oît și dumneata am și eu.

— Dumnezeule sfinte ! exclamă Holmes L-am uitat de tot. Mii de scuze, dragă Watson Auzi, să-l uit acolo ! Nu-i nevoie să te ma prezint domnului Culverton Smith. Pare-se că v-ați mai întîlnit undeva în seara asta. Sînteț cu trăsura ? Mă îmbrac și vin îndată. S-a putea să aibă nevoie de mine la secție. Mi-a junge, — n-am ce zice — făcu Holmes, prinzînd puteri cu un pahar de Bordeaux și cîțiva biscuiți, în timp ce se îmbrăca. Ei, dar cum nu duc eu o viață prea regulată — o știi și tu doar — isprava asta m-a costat mai puțin decî pe oricare altul. Era foarte important s-o fac pe doamna Hudson să creadă că starea în care mă aflam e reală, pentru ca la rîndul ei să te convingă pe tine, iar tu pe el. Nu te superi Watson ? Tu care ai atîtea talente, știi că prefăcătoria nu se numără printre ele și că dacă mi-ai fi cunoscut secretul, n-ai fi izbutit nicio dată să-l convingi pe Smith cît de necesară și urgentă era prezența lui. Și tocmai aceasta era sîmburele întregului plan. Cum îl știam răzbunător, eram sigur că va veni să-și vadă opera

— Dar înfățișarea ta, Holmes, fața ta palidă ca moartea ?

— Trei zile de post complet, nu te fac prea arătos, Watson. Cît despre celelalte, ajunge un burete. Vaselină pe frunte, beladonă în ochii

ruj pe obraji, o pojghiță de ceară de albine pe buze, e de ajuns. Simularea e un subiect despre care m-am gîndit la un moment dat să scriu o monografie. Cîte un cuvînt aruncat la întîmplare despre jumătăți de coroană, stridii sau orice altceva, în afara subiectului, și lumea e convinsă că aiurezi.

— Dar de ce nu m-ai lăsat să mă apropriu, de vreme ce nu exista nici o primejdie să mă molipsesc ?

— Ce întrebare ! Crezi într-adevăr că n-am nici o încredere în talentele tale de medic ? Cum era să-mi închipui că i-ar putea scăpa minții tale atît de agere faptul că un om, chiar în halul ăsta de slab, dar cu pulsul și temperatura normale, nu poate fi pe moarte ? De la patru metri te mai puteam înșela. Dacă dădeam greș, cine mai l-ar fi adus pe Smith în gheare ?

Watson, nu pune mîna pe cutie. Dacă o privești dintr-o parte, ai să vezi arcul acela puternic, care sare ca un colț de viperă în clipa în care o deschizi. Cam tot așa cred că l-a ucis și pe bietul Savage, care-i stătea în calea unei moșteniri. După cum știi, poșta pe care o primesc este destul de feluritǎ, așa că sînt și eu cu ochii în patru de cîte ori îmi vine cîte un pachet. Dacă i se părea că planul i-a izbutit, eram sigur că l-aș fi putut împunge să se destăinuiască. Și tocmai impresia aceasta i-am creat-o cu o artă demnă de un artist. Mulțumesc, Watson. Dă-mi, te rog, haina. După ce terminăm treaba la secție, cred că o înghițitură la Simpson n-ar pica prea rău.

FURTUL PLANURILOR BRUCE - PARTINGTON

În cea de-a treia săptămînă a lui noiembrie 1895, o ceață deasă și galbenă se lăsă deasupra Londrei, încît de luni pînă joi nu țin minte să fi putut desluși, de la ferestrele noastre din Bakerstreet, măcar conturul caselor de peste drum. În prima zi Holmes și-a omorît timpul verificîndu-și registrele lui uriașe. A doua zi și-a treia zi s-a lăsat furat de noua lui pasiune — muzica. Dar cînd ridicîndu-se de la micul dejun, am văzut pentru a patra oară vîltoarea aceea cafenie, îmbîcsită, apăsătoare, zvîcnind pe dinainte-ne și topindu-se în pleuri uleioși pe geamuri, prietenul meu cu firea lui neastîmpărată și activă, n-a mai putut îndura tot urîtul acesta. Măsura acum salonul, în lung și-n lat, ros de atîta energie înăbușită, mușcîndu-și unghiile, bătînd cu palma în mobile și spumegînd împotriva trîndăviei.

— Ceva interesant în gazetă, Watson ? întrebă el.

Știam că prin „ceva interesant" Holmes înțelegea „vreo crimă interesantă". Erau știri despre o nouă evoluție, despre un eventual război, despre o iminentă schimbare de guvern, dar toate acestea nu intrau în preocupările prietenului meu. Ceva care să aducă a crimă și care să nu fie nici banal și nici neinteresant, n-am putut găsi. Holmes mormăi nu știu ce și se apucă din nou să colinde la nesfîrșit prin cameră.

— Proşti trebuie să mai fie criminalii ăştia din Londra, făcu el cu amărăciune în glas, ca vînătorul căruia i-a scăpat vînatul. Ia uită-te pe fereastră, Watson. Să vezi şi tu cum abia se zăresc oamenii, ca prin sită, şi cum se topesc pe urmă în negură. Într-o zi ca asta tîlharii ar putea umbla prin Londra ca tigrii în junglă, nevăzuţi, pînă în clipa în care se năpustesc asupra prăzii, şi atunci tot numai prada lor i-ar putea vedea.

— Au fost multe furturi, i-am răspuns eu.

Holmes mormăi scîrbit :

— Scena asta uriaşă şi mohorîtă merită mai mult. Ce noroc are omenirea că nu sînt criminal !

— Da, da, mare noroc ! i-am răspuns eu din toată inima.

— Să zicem că aş fi Brooks sau Woodhouse, sau oricare, din cei cincizeci de oameni care ar avea destule motive să mă expedieze de pe lumea sta. Cît crezi că aş mai supravieţui propriei mele urmăriri ? O convocare, o întîlnire falsă şi totul ar fi gata. Ce noroc că n-au ceaţă în ţările latine, unde crimele sînt atît de frecvente ! Pe legea mea ! În sfîrşit, uite ceva care să ne mai scuture din plictiseala asta !

Era femeia de serviciu, cu o telegramă. Holmes o desfăcu şi izbucni în rîs.

— Aşa, aşa ! Şi mai ce ? făcu el. Fratele meu, Mycroft, are să treacă pe aici.

— De ce nu ?

— De ce nu ? ! E ca şi cînd ai întîlni un tramvai pe o uliţă de ţară. Mycroft îşi are şi ruta lui şi nu iese din ea în ruptul capului. Locuinţa lui din Pall Mall — clubul Diogenes — White Hall — asta-i tot. O dată, o singură dată a fost pe aici. Ce poznă i s-o fi întîmplat, ca să-l facă să-şi sară de pe linie ?

— Nu spune nimic în telegramă ?

Holmes îmi întinse telegrama fratelui său.

„Trebuie să te văd în chestiunea Cadogan West. Vin imediat. MYCROFT."

— Cadogan West ? Am mai auzit numele ăsta.

— Mie nu-mi spune nimic. Auzi ! Să-l apuce pe Mycroft în felul ăsta ! Mai de grabă şi-ar ieşi o planetă din orbită. Apropo, ştii cu ce se ocupă Mycroft ?

Îmi aminteam eu pe departe, că îmi pomenise ceva, cînd cu aventura tălmaciului grec.

— Mi-ai spus că are o slujbuliţă la stat.

Holmes chicoti :

— Nu te cunoşteam prea bine pe atunci. Trebuie să ştim să ne ţinem gura, cînd e vorba de chestiuni importante de stat. Ai dreptate, e funcţionar de stat şi tot atîta dreptate ai avea dacă ai spune că uneori el e însuşi statul.

— Dragă Holmes !

— Ştiam eu că n-are să-ţi vină să crezi, Mycroft are un salariu de 451 lire pe an şi un post de subaltern, ambiţii n-are, onoruri şi titluri nu va primi cît e lumea şi totuşi rămîne omul cel mai necesar din ţară.

— Cum asta ?

— Ei bine, situaţia lui n-are pereche. El şi-a creat-o singur. Aşa ceva n-a mai existat şi nici nu mai va exista vreodată. Are cel mai ordonat, mai organizat creier din cît cunosc şi o capacitate de a înmagazina ca nimeni altul. Aceleaşi însuşiri deosebite pe care eu le folosesc ca să descopăr crime, el le foloseşte în scopurile lui speciale. Ultimul cuvînt îl are, oricare ar fi departamentul. El e bursa, el e casa de schimb, şi tot el face bilanţul. Toţi ceilalţi sînt specialişti, specialitatea lui însă e să ştie tot. Să zicem că un ministru are nevoie de date cu privire la marină, la India, Canada sau sistemul bimetalic.[1] De obţinut, le poate obţine pe fiecare în parte de la departamen-

[1] Sistem monetar avînd ca etalon atît aurul, cît şi argintul.

tele respective, dar numai Mycroft poate să le centralizeze şi să spună fără şovăială în ce fel se vor influenţa reciproc.

La început, l-au folosit ca să-şi uşureze lucrul şi să rezolve problemele mai repede. Acum nu se mai pot lipsi de el. Creierul ăsta încăpător al lui Mycroft e un adevărat fişier, unde poţi găsi totul într-o clipită. Nu o dată cuvîntul lui a fost hotărîtor în politica ţării. Trăieşte în mijlocul lor şi nu se mai gîndeşte la altceva decît atunci cînd îl chem eu la telefon, să-mi dea un sfat într-una din micile mele probelme. Atunci doar se mai destinde şi el. însă tot ca un exerciţiu intelectual.

Ei, acum s-a coborît Jupiter pe pămînt. Ce s-o fi întîmplat ? Cine-o mai fi Cadogan West ? Şi ce legătură o fi avînd cu Mycroft ?

— Stai că ştiu ! am exclamat şi eu şi m-am cufundat în teancul de gazete împrăştiate pe sofa. Da, da, ăsta e, sigur că da ! Cadogan West e tînărul acela pe care l-am găsit mort în tunelul metroului marţi dimineaţa.

Holmes tresări şi rămase cu pipa în aer.

— Trebuie să fie ceva grav Watson. O moarte care să-l facă pe fratele meu să-şi schimbe tabieturile nu-i ca oricare alta. Dar ce legătură o fi avînd cu ea ? Cazul nu prea pare să merite atenţie. Tînărul a căzut din tren şi a murit. Jefuit n-a fost şi nici n-a existat vreun indiciu care să dea de bănuit că ar fi fost asasinat. Aşa-i ?

— S-a făcut o anchetă — i-am răspuns eu — şi cu ocazia asta s-au descoperit multe fapte noi. Dacă-l priveşti mai îndeaproape, zău că aş putea spune că e un caz ciudat.

— Judecînd după efectul pe care l-a avut asupra fratelui meu, trebuie să fie cu totul ieşit din comun.

Holmes se ghemui în fotoliu.

— Şi acum, Watson — continuă el — să auzim faptele.

— Numele omului e Arthur Cadogan West. Avea 37 de ani, era necăsătorit și lucra la arsenalul Woolwich.

— Funcționar de stat! Aici e legătura cu fratele Mycroft!

— „Luni seara a plecat pe neașteptate de la Woolwich. Ultimul om care l-a văzut a fost logodnica lui, domnișoara Violet Westbury, pe care a părăsit-o brusc, în plină ceață, pe la 19,30. Nu s-au certat și prin urmare nu știe cum să-i explice purtarea. Nu s-a mai auzit nimic de el, pînă cînd un liniar, numit Mason, l-a descoperit cadavrul lîngă gara de metrou Aldgate."

— La ce oră?

— „Trupul a fost descoperit marți dimineața la 6. Zăcea departe de șine, pe stînga, dacă ții direcția est, într-un punct foarte apropiat de stație, acolo unde liniile ies din tunel. Capul era sfărîmat. Rana poate să fi fost provocată în cădere. Astfel, nu avea cum să ajungă în sectorul liniilor. Dacă l-ar fi coborît undeva acolo, venind din străzile învecinate, ar fi trebuit să treacă barierele gării, unde se află în permanență un controlor. Din acest punct de vedere, se pare că nu există nici o îndoială.

— Foarte bine. Cazul e destul de clar. Omul, mort sau viu, ori a căzut, ori a fost aruncat din tren. Pînă aici, totul e limpede pentru mine. Continuă!

— „Trenurile ce trec pe liniile în a căror apropiere a fost descoperit trupul, merg de la vest la est. Unele țin doar ruta metroului, altele vin dinspre Willesden și de pe alte linii, secundare însă. Se știe cu siguranță că atunci cînd și-a găsit moartea, tînărul călătorea în direcția aceasta, la o oră tîrzie. În ce stație s-a urcat, e cu neputință de spus."

— Se poate vedea după bilet.

— N-avea nici un bilet în buzunar.

— Nici un bilet? Ei, asta-i bună, Watson!

Dar e într-adevăr foarte ciudat. După cîte ştiu, e imposibil să te urci pe platforma metroului fără să arăţi biletul. Asta înseamnă că trebuie să fi avut unul. I l-ar fi luat, ca să nu se afle la ce staţie s-a urmat. Posibil ! Sau l-a scăpat în vagon. Şi asta se poate. Lucrul rămîne totuşi interesant. După cîte am înţeles, nu sînt urme de jaf.

— Se pare că nu. Uite aici şi o listă a obiectelor găsite asupra celui mort. În portofel se aflau două lire şi 15 şilingi. Mai avea şi un cec al sucursalei Woolwich, chiar pentru seara aceea. De asemenea un pachet cu lucrări tehnice.

Holmes scoase o exclamaţie de mulţumire.

— Ei, asta e, Watson ! Funcţionar de stat, Woolwich-Arsenal-lucrări tehnice-Mycroft, lanţul e complet. Dar uite-l că vine, dacă nu mă înşel.

O clipă mai tîrziu, trupul înalt şi greoi al lui Mycroft Holmes pătrunse în cameră. Aşa corpolent şi masiv cum arăta, părea totuşi moale şi stîngaci. Dar corpul acesta mătăhălos era dominat de un cap cu o frunte atît de interesantă, cu o pereche de ochi cenuşii ca oţelul, atît de isteţi — aşa vîrîţi în fundul capului cum erau — un cap cu buze voluntare şi atît de expresiv, încît de la prima privire uitai de trupu-i cît toate zilele şi nu te mai gîndeai decît la spiritul lui superior.

În urma lui venea vechiul nostru amic, uscăţivul şi severul Lestrade de la Scotland Yard. Gravitatea care se citea pe feţele lor arăta că era vorba de ceva important. Detectivul ne strînse mîinile, fără vorbă. Mycroft îşi scoase pardesiul şi se lăsă într-un fotoliu.

— Al dracului de plictisitoare afacere, Sherlock — spuse el. Nu-mi place deloc să-mi schimb obiceiurile, dar autorităţile în cauză n-ar accepta un refuz. În actuala situaţie a Siamului, e cît se poate de neplăcut că trebuie să lipsesc de la serviciu. E o adevărată criză.

Niciodată nu l-am văzut pe primul-ministru atît de tulburat. Cît despre Amiralitate, sfîrîie toată de parcă ar fi dat în foc. Ai citit cazul?

— Da, tocmai am isprăzit. Despre ce documente tehnice este vorba?

— Ei, aici e aici! Din fericire, n-a transpirat nimic, altfel, presa ar turba de mînie. Hîrtiile pe care tînărul acela netrebnic le avea în buzunar, erau planurile submarinului Bruce-Partington.

Mycroft Holmes vorbea cu o gravitate care arăta cîtă importanţă dădeau chestiunii. Fratele lui şi cu mine aşteptam curioşi.

— Cu siguranţă că ştii de existenţa lor. Îmi închipui că toată lumea a aflat.

— Da, din auzite.

— E greu să-ţi explic cîtă importanţă au. Era secretul cel mai bine păzit dintre toate secretele de stat. Ascultă-mă pe mîne — e cu neputinţă ca cineva să dea un atac pe mare în raza de acţiune a operaţiei Bruce-Partington. Sînt doi ani de cînd o sumă foarte importantă a fost strecurată în planul financiar, pentru a fi plătit în schimbul monopolului acestei invenţii. S-a făcut tot ce era omeneşte posibil ca să păstreze secretul. Planurile, care sînt extraordinar de complicate, cuprinzînd vreo treizeci de patente diferite — fiecare din ele esenţial pentru realizarea întregului — sînt păstrate într-o casă de bani specială, dintr-un birou secret al Arsenalului, prevăzut cu uşi şi ferestre bine apărate împotriva hoţilor. Nimeni nu avea voie să le scoată din biroul acesta. Pînă şi inginerul şef al marinei, dacă voia să le cerceteze, trebuia să se ducă la birourile din Woolwich. Şi totuşi, iată că le găsim în buzunarele unui funcţionar inferior, în inima Londrei. Din punct de vedere oficial, e pur şi simplu îngrozitor.

— Dar planurile le-aţi găsit?

— Nu, Sherlock! Asta-i buba! Nu le-am găsit. Zece hîrtii au fost luate de la Woolwich.

În buzunarele lui Cadogan West s-au găsit doa
şapte. Trei dintre ele — cele mai importante
au fost furate, au dispărut. Trebuie să la
baltă, Sherlock. Renunţă acum la micile tal
rebusuri poliţieneşti. E vorba de o problem
vitală, cu caracter internaţional, pe care trebui
s-o rezolvi. De ce a sustras Cadogan We
hîrtiile, unde sînt documentele lipsă, cum
murit, în ce fel a ajuns trupul lui acolo und
a fost găsit şi cum poate fi îndreptat răul
Găseşte un răspuns la toate întrebările acestea
şi ai să fii de folos ţării.

— De ce n-o rezolvi tu, Mycroft ? Eşti doa
tot atît de perspicace ca şi mine.

— Aşa o fi, numai că trebuie să mai aflăm
şi unele amănunte. Dă-mi mie amănuntele, şi-ţ
dau răspunsul cu ochii închişi. Dar ca să ale
de colo-colo, să confrunt paznici de cale ferat
şi să mă întind pe burtă, cu lupa la ochi — ast
nu-i meseria mea. Nu, tu eşti singurul om oare
poate aduce lumină în afacerea asta. Dacă a
chef să-ţi vezi numele trecut pe primul tabe
de onoare....

Prietenul meu zîmbi şi clătină din cap

— O fac doar din plăcerea jocului, spuse
el. Afacerea prezintă, desigur, cîteva elemente
interesante şi voi fi foarte fericit să o analizez
Mai dă-mi ceva fapte, te rog.

(SUSPENSE)

CUPRINS

Un creator de gen literar (Aurel Petrescu) . . V
Unul **simburi** de portocală 1
Omul **cu buza** răsucită 24
Banda pestriță 53
Diamantul 83
Pleiorul diavolului 104
Aventura de la Visteria Lodge 136
Detectivul muribund 173
Furtul planurilor Bruce-Partington *(suspense)* 193